

USAID | **УКРАЇНА**
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

КВАРТАЛЬНИЙ ЗВІТ

за впровадження проекту ПУЛЬС

СІЧЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ 2017 РОКУ
П'ЯТИЙ КВАРТАЛ ВПРОВАДЖЕННЯ

ЗМІСТ

Самері	5
Розділ 1. ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ У ЗВІТНОМУ КВАРТАЛІ	6
Розділ 2. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ	12
ОР 1: Законодавство на підтримку децентралізаційної реформи відображає позицію ОМС	12
1.1. Посадові особи ОМС беруть участь у розробці секторального законодавства, що ґрунтується на принципах європейського секторального законодавства	13
1.1.1. Стратегії підготовки та прийняття секторальних реформ	13
1.1.2. Розробка галузевого законодавства	22
1.1.3. Моніторинг законодавства	25
1.1.4. Вирішення актуальних для місцевого самоврядування питань та просування галузевих реформ	26
1.2. Органи місцевого самоврядування та зацікавлені сторони долучені та активно користуються інструментами участі у роботі над законодавством та підтримки його прийняття	40
1.2.1 Підтримка прийняття розроблених законопроектів в парламенті: інструменти взаємодії з ВРУ	40
1.2.2 Підтримка прийняття постанов та рішень Уряду: інструменти взаємодії з Урядом України	48
1.3. Поліпшується практика діяльності ОМС завдяки якісній законодавчій основі децентралізаційної реформи, в рамках якої діють ОМС	61
1.3.1. Правова та методологічна допомога	61
1.3.2. Веб-інструменти для підвищення ефективності діяльності ОМС	62
1.3.3. Зворотній зв'язок: одержання та поширення	64
ОР 2: Ресурси місцевого самоврядування збільшилися	65
2.1. Збільшено обсяг власних ресурсів місцевого самоврядування, що забезпечує його фінансову автономію	66
2.1.1. Інструменти для збільшення власних ресурсів ОМС	66
2.1.2. Поширення кращих практик та реплікація досвіду	71

2.2. Створено умови та інструменти для доступу ОМС до додаткових фінансових ресурсів	72
2.2.1. Навчання для посадових осіб ОМС	72
2.2.2. Просування доступу до ресурсів	75
ОР 3: Спроможність зацікавлених сторін збільшилась	76
3.1. ОМС та стейкхолдери знають та спроможні виконувати нові повноваження, що витікають із децентралізаційної реформи	77
3.1.1. Навчання для ОМС місцевого рівня	77
3.1.2. Навчання для ОМС обласного та районного рівня	87
3.1.3. Навчання представників НДО та бібліотекарів як комунікаторів реформ	89
3.2. Підсилено комунікації та інформування про хід децентралізаційної реформи	91
3.2.1. Надання ЦОДВ постійних каналів поширення меседжів про державну політику щодо децентралізації та хід реформ у різних сферах	91
3.2.2. Поширення стратегічних меседжів через різні ЗМІ	92
Діяльність 3.3. Населення краще знає про успіхи реформи та більше довіряє місцевому самоврядуванню	102
3.3.1. Підтримка діяльності офісів реформ	102
3.3.2. Просування успіхів реформи	113
Розділ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ВПРОВАДЖЕННЯ	116
Розділ 4. ІСТОРІЇ УСПІХІВ	117
Розділ 5. СПІВПРАЦЯ З ІНШИМИ ПРОЕКТАМИ	134
Розділ 6. ПЛАН НА НАСТУПНИЙ КВАРТАЛ	137

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АМУ – Асоціація міст України
АТО – антитерористична операція
БТІ – Бюро технічної інвентаризації
БФП – багатофункціональний пристрій
ВГО – всеукраїнська громадська організація
ВНЗ – вищий навчальний заклад
ГО – громадська організація
ДБН – державна будівельна норма
ДП – державне підприємство
ДССН – державні соціальні стандарти і нормативи
ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку
ЄС – Європейський Союз
ЄТС – Єдина тарифна сітка;
ЖКГ – житлово-комунальне господарство
ЗМІ – засоби масової інформації
ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання
КМДА – Київська міська державна адміністрація
КМУ – Кабінет Міністрів України
КП – комунальне підприємство
МЕР – місцевий економічний розвиток
МДО – міжфракційне депутатське об'єднання
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
МОН – Міністерство освіти і науки України
МС – місцеве самоврядування
МСП – Міністерство соціальної політики України
МТД – міжнародна технічна допомога
МФР – Муніципальний фіскальний реєстр
МФУ – Міністерство фінансів України
НАДУ – Національна академія державного управління
НАК – національна акціонерна компанія
НДО – недержавна організація
НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг
НПА – нормативно-правовий акт
ОДА – обласна державна адміністрація
ОЕСР – Організація економічної співпраці та розвитку
ОМС – органи місцевого самоврядування
ОСББ – об'єднання співвласників багатопверхових будинків
ОТГ – об'єднана територіальна громада
ПБП – проект ЄС «Прозорий, публічний бюджетний процес на місцевому рівні в Україні»
ПДФО – податок на доходи фізичних осіб
ППП – публічно-приватне партнерство
ПТУ – професійно-технічне училище
РВ АМУ – регіональне відділення Асоціації міст України
РДА – районна державна адміністрація
ТБ - телебачення
УАРОР – Українська асоціація районних і обласних рад
ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг
ЦОДВ – центральний орган державної влади
ЦОВВ – центральні органи виконавчої влади
USAID – Агентство США з міжнародного розвитку

САМЕРІ

Проект ПУЛЬС працює над формуванням належного правового поля децентралізаційної реформи в Україні, забезпечуючи внесок ОМС у формування та впровадження політики у сфері децентралізації, збільшення ресурсів місцевого самоврядування та здатності ОМС ними ефективно розпоряджатись, збільшення спроможності та професійного рівня усіх долучених до реформи груп

Реалізація проекту в січні-березні 2017 року принесла наступні результати:

- ... Підготовлено законодавчі карти секторальних стратегій,
- ... Розроблено **4** проекти нормативно-правових актів, ще до **13** проектів НПА були подані пропозиції чи долучені експерти в ході засідань робочих груп, **5** з яких на етапі підготовки до другого читання,
- ... Експертами проекту підготовлено та надіслано **43** експертних висновки до законопроектів, що перебувають на розгляді у комітетах Верховної Ради України та центральних органах виконавчої влади,
- ... Експерти проекту взяли участь у **23** засіданнях **9** парламентських комітетів,
- ... Проведено **6** засідань секцій,
- ... Проведено **15** засідань **регіональних платформ** з політичного діалогу,
- ... Проведено **3** практикуми з розробки законодавства,
- ... Відбулося **30 практикумів** із застосування законодавства для представників органів місцевого самоврядування,
- ... Проведено національну конференцію з місцевого економічного розвитку,
- ... Регіональними консультантами надано **2230** консультацій,
- ... Регіональними консультантами з комунікацій зібрано **83** кращих практики та **131** історію успіху,
- ... Вийшла друком книга успіхів територіальних громад.

Розділ 1. ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ У ЗВІТНОМУ КВАРТАЛІ: КАЛЕНДАР ПОДІЙ

- 26 січня 2017 року**, засідання Івано-Франківської регіональної платформи, м. Івано-Франківськ
- 26-27 січня 2017 року**, засідання Секції з питань місцевого економічного розвитку, м. Луцьк
- 26-27 січня 2017 року**, засідання Секції з питань місцевих фінансів, м. Чернігів
- 26-27 січня 2017 року**, засідання Секції з питань комунального майна та земельних відносин, м. Вінниця
- 27 січня 2017 року**, засідання Запорізької регіональної платформи, м. Запоріжжя
- Кінець січня**, підготовлено та поширено Вісник АМУ № 138
- 02 лютого 2017 року**, засідання Закарпатської регіональної платформи, м. Ужгород
- 7 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Львівському РВ АМУ, м.Львів
- 8 лютого 2017 року**, Харківське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Новопокровській селищній ОТГ, смт. Нова Покровка (Харківська область).
- 9 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Рівненському РВ АМУ, м. Рівне
- 9-10 лютого 2017 року**, засідання Секції з питань житлово-комунального господарства, м. Яремче
- 10 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Дніпропетровському РВ АМУ, м.Дніпро
- 13-14 лютого 2017 року**, засідання Секції з питань місцевого економічного розвитку, м. Харків
- 16 лютого 2017 року**, прес-тур до Козинської селищної ОТГ, смт. Козин (Рівненська область).
- 16 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Херсонському РВ АМУ, м. Каховка
- 16 лютого року**, практикум із застосування законодавства у Закарпатському РВ АМУ, м.Ужгород
- 16-17 лютого 2017 року**, практикум з галузевої законотворчості та адвокати (кадри та організація роботи), м. Київ
- 16-17 лютого 2017 року**, навчальний візит до м.Кропивницького з вивчення досвіду організації надання медичних послуг та паліативної допомоги в рамках загальнонаціональної програми «Маршрути успіхів»
- 18 лютого 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Станіславській сільській ОТГ, с. Станіслав (Херсонська область).

- 18 лютого 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Станіславській сільській ОТГ, с. Олександрівка (Херсонська область).
- 20 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Кіровоградському РВ АМУ, м. Кропивницький
- 20-24 лютого 2017 року**, Школа з проектного менеджменту для представників органів місцевого самоврядування, м.Яремче
- 21 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Івано-Франківському РВ АМУ, м. Івано-Франківськ
- 21 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Луганському РВ АМУ, м.Севєродонецьк
- 21 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Харківському РВ АМУ, м. Харків
- 21 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Київському РВ АМУ, м. Київ
- 21 лютого 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Архангельській селищній ОТГ, с. Зарічне (Херсонська область)
- 21 лютого 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Архангельська селищна ОТГ, смт. Архангельське (Херсонська область)
- 21 лютого 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційних Великоолександрівській селищній ОТГ, смт. Велика Олександрівка (Херсонська область)
- 22 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Черкаському РВ АМУ, м.Черкаси
- 22 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Чернігівському РВ АМУ, м.Чернігів
- 22 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Чернівецькому РВ АМУ, м.Чернівці
- 23 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Полтавському РВ АМУ, м. Миргород
- 23-24 лютого 2017 року**, засідання Секції з питань соціального захисту населення, м. Умань
- 24 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Хмельницькому РВ АМУ, м.Хмельницький
- 24 лютого 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Запорізькому РВ АМУ, м.Запоріжжя
- 27-28 лютого 2017 року**, Національна конференція «Аутсорсинг для місцевого економічного розвитку», м. Київ.

28 лютого 2017 року, засідання Рівненської регіональної платформи, м. Рівне

Кінець лютого, підготовлено та поширено Вісник АМУ № 139

1-2 березня 2017 року, навчальний візит до м.Львова з вивчення досвіду з вивчення досвіду надання освітніх послуг та проведення навчально-методичної роботи в закладах освіти в рамках загальнонаціональної програми «Маршрути успіхів»

1 березня 2017 року, практикум із застосування законодавства в Тернопільському РВ АМУ, м.Тернопіль

2 березня 2017 року, Харківське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Великобурлуцькій селищній ОТГ, смт. Великий Бурлук (Харківська область).

2-3 березня 2017 року, практикум з галузевої законотворчості та адвокати (адміністративні послуги), м. Київ

03 березня 2017 року, засідання Полтавської регіональної платформи, м. Хорол

03 березня 2017 року, засідання Сумської регіональної платформи, м. Суми

3 березня 2017 року, Харківське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Зміївській міській ОТГ, м. Зміїв (Харківська область)

6 березня 2017 року, практикум із застосування законодавства в Івано-Франківському РВ АМУ, м.Коломия

9 березня 2017 року, засідання Хмельницької регіональної платформи, м. Хмельницький

10 березня 2017 року, засідання Львівської регіональної платформи, м. Львів

10 березня 2017 року, практикум із застосуванням законодавства в Кіровоградському РВ АМУ, м.Кропивницький

10 березня 2017 року, Одеське РВ АМУ, прес-тур до Маразліївської сільської ОТГ, села Олексіївка, Маразліївка, Велика Мар'янівка (Одеська область).

14 березня 2017 року, практикум із застосування законодавства в Миколаївському РВ АМУ, м.Миколаїв

14 березня 2017 року, практикум із застосування законодавства у Львівському РВ АМУ, м.Львів

14 березня 2017 року, Хмельницьке РВ АМУ, навчальний візит до Війтовецької селищної ОТГ, смт. Війтівці (Хмельницька область) представників потенційних ОТГ Хмельницької області в рамках програми «Маршрути успіхів»

14 березня 2017 року, Рівненське РВ АМУ, навчальний візит до Милячівської сільської ОТГ, с. Миляч (Рівненська область) представників потенційних ОТГ Рівненської області в рамках програми «Маршрути успіхів»

14 березня 2017 року, Донецьке РВ АМУ, навчальний візит до Іллінівської сільської ОТГ, села Іллінівка, Зоря, Олександрово-Калинове (Донецька область) представників потенційних ОТГ Донецької області в рамках програми «Маршрути успіхів»

- 14 березня 2017 року**, Волинське РВ АМУ, навчальний візит до Смолигівської сільської ОТГ с. Смолигів (Волинська область) представників потенційних ОТГ Волинської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 15 березня 2017 року**, Черкаське РВ АМУ, навчальний візит до Білозірської сільської ОТГ, с. Білозір'я (Черкаська область) представників потенційних ОТГ Черкаської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 16 березня 2017 року**, Одеське РВ АМУ, навчальний візит до Великомихайлівської селищної ОТГ, смт. Великомихайлівка (Одеська область) представників потенційних ОТГ Одеської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 16 березня 2017 року**, Луганське РВ АМУ, навчальний візит до Новопокровської селищної ОТГ, смт. Новопокров (Луганська область) представників потенційних ОТГ Луганської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 16 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Херсонському РВ АМУ, м.Херсон
- 16 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Сумському РВ АМУ, м.Суми
- 20 березня 2017 року**, Харківське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Печенізькій селищній ОТГ, смт. Печеніги (Харківська область)
- 21 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Донецькому РВ АМУ, м.Краматорськ
- 21 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Рівненському РВ АМУ, м.Рівне
- 21 березня 2017 року**, Сумське РВ АМУ, навчальний візит до Білоцерківської сільської ОТГ с. Білоцерківка (Полтавська область) представників потенційних ОТГ Сумської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 21 березня 2017 року**, Вінницьке РВ АМУ, навчальний візит до Калинівської міської ОТГ, м. Калинівка (Вінницька область) для представників потенційних ОТГ Вінницької області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 22 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Волинському РВ АМУ, м.Луцьк
- 23 березня 2017 року**, Чернівецьке РВ АМУ, навчальний візит до Печеніжинської селищної ОТГ, смт. Печеніжин (Івано-Франківська область) представників потенційних ОТГ Чернівецької області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 23-24 березня 2017 року**, засідання Секції з питань освіти, м. Первомайськ
- 24-25 березня 2017 року**, засідання Секції фінансистів місцевих рад, м. Львів
- 24 березня 2017 року**, Запорізьке РВ АМУ, навчальний візит до Слобожанської селищної ОТГ, смт. Слобожанське (Дніпропетровська область) представників потенційних ОТГ Запорізької області в рамках програми «Маршрути успіхів»

- 24 березня 2017 року**, Дніпропетровське РВ АМУ, навчальний візит до Слобожанської селищної ОТГ, смт. Слобожанське (Дніпропетровська область) представників потенційних ОТГ Дніпропетровської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 24 березня 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Олександрівській сільській ОТГ, с. Олександрівка (Херсонська область)
- 24 березня 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Олександрівській сільській ОТГ, с.Чорноморське (Херсонська область)
- 24 березня 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Чулаківській сільській ОТГ, с. Садове (Херсонська область)
- 27 березня 2017 року**, Чернігівське РВ АМУ, навчальний візит до Вертіївської сільської ОТГ, села Вертіївка, Мала Кошелівка (Чернігівська область) представників потенційних ОТГ Чернігівської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 28 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Житомирському РВ АМУ, м. Житомир
- 28 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Івано-Франківському РВ АМУ, м.Івано-Франківськ
- 28 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства у Вінницькому РВ АМУ, м.Вінниця
- 28 березня 2017 року**, засідання Дніпропетровської регіональної платформи, м. Дніпро
- 29 березня 2017 року**, засідання Волинської регіональної платформи, м. Луцьк
- 29 березня 2017 року**, засідання Івано-Франківської регіональної платформи, м. Івано-Франківськ
- 29 березня 2017 року**, засідання Харківської регіональної платформи, м. Харків.
- 29 березня 2017 року**, засідання Херсонської регіональної платформи, м. Херсон
- 29 березня 2017 року**, засідання Чернігівської регіональної платформи, м. Чернігів
- 29 березня 2017 року**, практикум із застосування законодавства в Одеському РВ АМУ, м.Одеса
- 29 березня 2017 року**, Львівське РВ АМУ, навчальний візит до Ходорівської міської ОТГ, м. Ходорів (Львівська область) представників потенційних ОТГ Львівської області в рамках програми «Маршрути успіхів»
- 30 березня 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Олешківській міській ОТГ м. Олешки (Херсонська область)
- 30 березня 2017 року**, Херсонське РВ АМУ, Інформаційний пункт децентралізації в потенційній Олешківській міській ОТГ, с. Козачі Лагери (Херсонська область)
- 30 березня 2017 року**, засідання Черкаської регіональної платформи, м.Черкаси

30-31 березня 2017 року, практикум з галузевої законотворчості та адвокати (земля та комунальне майно), м. Київ

30-31 березня 2017 року, засідання Секції з питань охорони здоров'я, м. Рівне

Кінець березня, підготовлено та поширено Вісник АМУ № 140

Кінець березня, підготовлено та поширено квартальну збірку «Книга успіхів»

Розділ 2. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ**ОР 1: Законодавство на підтримку децентралізаційної реформи відображає позицію ОМС****Контекст**

В звітному періоді Верховна Рада України прийняла низку законів, що стосуються діяльності органів місцевого самоврядування та впровадження децентралізаційної реформи. Це закони, що стосуються врегулювання статусу старости; особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів; добровільного приєднання територіальних громад до вже об'єднаних територіальних громад. Крім цього парламентом прийнято довгоочікуваний і надзвичайно важливий для всіх органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» в новій редакції. Однак, 21 березня 2017 року Президент України повернув його до Верховної Ради України для повторного розгляду із своїми пропозиціями.

24 січня 2017 року Центральна виборча комісія призначила перші вибори на 30 квітня ще у 40 об'єднаних територіальних громадах 15 областей України.

Уряд продовжував доопрацьовувати перспективні плани формування територій громад окремих областей шляхом внесення до них змін.

8 лютого на засіданні Уряду затверджено нову Стратегію управління державними фінансами на 2017-2021 роки, розроблену Міністерством фінансів України. Стратегія, зокрема передбачає запровадження середньострокового планування, удосконалення міжбюджетних відносин розбудову спроможної, ефективної, прозорої та підзвітної системи управління місцевими фінансами, орієнтованої на досягнення цілей сталого економічного та соціального розвитку.

Урядом прийнято ряд нормативно-правових актів, направлених на впровадження медичної реформи в країні, зокрема, щодо формування госпітальних округів, конфігурації яких вже затверджено в 13 областях, а також щодо закупівлі окремого обладнання для багатопрофільних лікарень, які забезпечуватимуть надання послуг на рівні таких госпітальних округів. Також, на засіданні Уряду презентовано пакет проектів нормативно-правових актів, направлених на створення нового механізму фінансування медичних послуг і лікарських засобів за рахунок бюджетних коштів через систему державного солідарного медичного страхування.

Також Уряд прийняв низку підзаконних актів, направлених на реструктуризацію заборгованості комунальних підприємств за спожиті енергоносії. Розпочалося формування реєстру таких підприємств. З початку року набуло чинності рішення Національного регулятора про значне підвищення (на 40 %) цін на електроенергію для міського електротранспорту та зовнішнього освітлення населених пунктів, що фінансується виключно з місцевих бюджетів.

В сфері освіти з 1 січня оплата праці педагогічних працівників піднялася на два розряди. Завдяки цьому рішення та підвищенню мінімальної зарплати удвічі, в середньому зарплата вчителів у 2017 році збільшиться на 50%. В березні Уряд затвердив нову формулу розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами. Запропонована формула, зокрема передбачає спрямування освітньої субвенції на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів та професійно-технічних навчальних закладів у частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти. Також затверджено порядок та умови використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

У березні Кабінет Міністрів своєю постановою затвердив Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету міським бюджетам м. Дніпра, Києва, Львова та Одеси на проведення робіт, пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі „Прозорий офіс”. Центри у форматі „Прозорий офіс” мають забезпечити надання послуг у сфері соціального захисту громадянам на якісно новому рівні, без черг і в установлені законодавством терміни.

1.1. Посадові особи ОМС беруть участь у розробці секторального законодавства, що ґрунтується на принципах європейського секторального законодавства

1.1.1. Стратегії підготовки та прийняття секторальних реформ

Протягом звітнього періоду до паспортів сфер вносилися актуальні зміни. Оновлено розділи «Чинне правове поле» паспортів наступних сфер:

Таблиця 1. Актуалізація чинного правового поля у паспортах сфер

Сфери	Додано назв НПА					Вилучено назв НПА			
	Укази президента	закони	постан. КМУ	розпор. КМУ	акти мін-ств	закони	постан. КМУ	розпор. КМУ	акти мін-ств
Освіта			5						
Соціальний захист			2						
Організація діяльності та проф. розвиток		2	1		1		3		
ЖКГ			7		1				
Електронне врядування та публічні послуги		1							
Місцевий економічний розвиток		1				13			
Охорона здоров'я		1	4	13	5				
Земельні відносини					1				1
РАЗОМ		5	19	13	8	13	3		1

Разом до паспортів сфер додано 45 нових назв НПА, вилучено 17 назв НПА, що втратили актуальність.

З вирішених протягом звітнього періоду проблем варто відзначити, зокрема, такі:

1. Законом України від 09.02.2017 № 1848-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища», розробленим за участі АМУ, усунуто законодавчі прогалини щодо територіальної основи старостинських округів, порядку набуття старостами та дострокового припинення їхніх повноважень.

2. Законом України від 09.02.2017 № 1850-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів» вирішено питання попередження вступу на посаду зазначених посадовців без прийняття присяги та з порушенням вимог щодо обмеження сумісництва.
3. Законом України від 22.03.2017 № 1971-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гарантій трудових прав осіб, які займали виборні посади в органах місцевого самоврядування, у зв'язку з проходженням ними військової служби» враховано особливості виборних посад в органах місцевого самоврядування при забезпеченні гарантій осіб при проходженні ними військової служби.
4. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.01.2017 № 110 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій інвалідів санаторно-курортними путівками, та внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 187 і від 31 березня 2015 р. № 200» змінено існуючу систему закупівлі органами місцевого самоврядування санаторно-курортних послуг: надання путівки змінено на відшкодування її вартості через безготівкове перерахування коштів санаторно-курортним закладам (часткова монетизація санаторно-курортних послуг).
5. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 148 «Деякі питання здійснення патронату над дитиною» вирішено деякі питання діяльності патронатних вихователів в територіальних громадах та затверджено:
  - Порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя;
  - Типовий договір про патронат над дитиною;
  - Порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя.
6. Відновлено дію норми статті 10 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» щодо індексації оренди державного та комунального майна.
7. Постановою Кабінету Міністрів України № 974 від 14.12.2016 року «Про внесення зміни у додаток 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року №1298» (набула чинності з 01 січня 2017 року) підвищено з 01 січня 2017 року заробітну плату педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів.
8. Постановою Кабінету Міністрів України № 88 від 14.02.2017 року «Про затвердження Порядку та умов використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» також збільшено надходження до місцевих бюджетів на цільові видатки для покращення матеріально-технічної бази навчання дітей із особливими освітніми потребами.
9. Постановою Кабінету Міністрів України № 94 від 14.02.2017 року «Про внесення змін до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» збережено норму щодо можливості збереження залишків коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використання у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів.
10. Постановою Кабінету Міністрів від 28 грудня 2016 р. № 1037 «Про оплату праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», Наказом Міністерства охорони здоров'я України та Наказом Міністерства соціальної політики України від 17.02.2017 № 242/157 «Про внесення змін до Умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення» підвищено з 01 січня 2017 року заробітну плату працівникам місцевих закладів зазначених сфер.
11. Внесено зміни до Закону України "Про запобігання корупції" в частині звільнення від обов'язку подання електронних декларацій посадових осіб місцевих закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері охорони здоров'я (крім

керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня).

Таблиця 2. Стан вирішення проблем за паспортами за результатами звітного періоду

Паспорти сфер	На початок звітного періоду	Додано, в т.ч. через оптимізацію раніше визначених проблем	Вирішено	На кінець звітного періоду
Місцеві бюджети та фінансова основа місцевого самоврядування	26	1	4	23
Житлово-комунальне господарство	43	3	1	45
Земельні відносини	13	0	0	13
Організація діяльності та проф. розвиток	29	3	2	28
Соціальний захист	26	3	5	28
Охорона здоров'я	21	3	5	23
Освіта	18	8	2	24
Місцевий економічний розвиток	15	0	0	15
Електронне врядування та публічні послуги	19	0	0	19

Робота над секторальними стратегіями

У звітному періоді велася розробка проектів законодавчих карт реформування галузей місцевого самоврядування, що є планами реалізації відповідних стратегій.

Кожна карта містить інформацію про плановані (очікувані) терміни прийняття, відповідальних виконавців, суть і назви нормативно-правових актів, які мають бути розроблені й прийняті для реалізації кожної оперативної цілі Стратегії реформування галузі.

Розроблено проекти законодавчих карт реформування сфер «Земельні ресурси та комунальне майно», «Освіта», «Охорона здоров'я», «Місцевий економічний розвиток», «Місцеві фінанси», «Житлово-комунальне господарство», «Соціальний захист населення».

Відбулася апробація проектів усіх зазначених законодавчих карт на засіданнях відповідних фахових секцій АМУ.

Зокрема, законодавчу карту галузі «Земельні ресурси та комунальне майно» було представлено учасникам засідання Секції «Земельні ресурси та комунальне майно», яка відбувалася 26-27 січня у місті Вінниці.

У ході дискусій були опрацьовані всі пункти законодавчої карти та внесено ряд правок та пропозицій щодо її вдосконалення, які будуть враховані і вже враховуються при розробці відповідних нормативно-правових актів згідно з планом впровадження Стратегії галузі. Зокрема, запропоновано додатково включити необхідність врегулювання:

- ... оподаткування земельних ділянок, право власності або користування яких не зареєстровано в державному реєстрі речових прав, за спеціальними процедурами;
- ... надання органам місцевого самоврядування повноважень з реєстрації земельних ділянок в Державному земельному кадастрі;
- ... спрощення процедур проведення земельних торгів (аукціонів), зокрема в частині зміни кроку аукціону та гарантійного внеску;
- ... спрощення процедур проведення державної землепорядної експертизи документації із землеустрою, зокрема в частині відміни окремих експертиз;
- ... спрощення процедур зміни цільового призначення земельних ділянок, зокрема через зміну категорії земель;
- ... спрощення процедур надання земельних ділянок під об'єктами нерухомості за документацією із землеустрою щодо встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості);
- ... запровадження додаткових засобів адміністративного впливу на порушників земельного законодавства в частині несвоєчасного повернення земельних ділянок після закінчення терміну оренди.

Проект відповідної законодавчої карти був розглянутий на засіданні Секції з питань місцевих фінансів, що відбувалося 26-27 січня у місті Чернігові.

Представники органів місцевого самоврядування з усіх регіонів України так само окреслили низку додаткових важливих питань щодо фінансового забезпечення територіальних громад, котрі потребують розв'язання на законодавчому рівні. Їхні пропозиції увійдуть в удосконалений варіант законодавчої карти реформи галузі місцевих фінансів.

23-24 лютого 2017 року в місті Умані Черкаської області на засіданні Секції з питань соціального захисту населення обговорювалися завдання монетизації пільг як шлях підвищення ефективності використання ресурсів у сфері. Були обговорені спільно із Мінсоцполітики необхідні законодавчі зміни для підвищення адресності пільг. За результатами обговорення в законодавчій карті додатково передбачено внесення змін до 8 законів та 3 постанов Уряду.

Одним із центральних питань у законодавчій карті цієї сфери є чіткий розподіл повноважень держави та органів місцевого самоврядування. Представники Міністерства презентували своє бачення такого розподілу. Проте, більшість учасників засідання секції не погодилися з позицією Мінсоцполітики зокрема не дійшли згоди щодо повноважень з питань захисту прав дітей, опіки та піклування, соціальної захищеності внутрішньо переміщених осіб. Тому за результатами обговорення карти Мінсоцполітики та АМУ спільно напрацьовують нову редакцію статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

23-24 березня в місті Первомайську Миколаївської області відбулося засідання Секції з питань освіти. У ході дискусій було розглянуто всі пункти законодавчої карти та напрацьовано її вдосконалення. Зокрема, йшлося про підготовку до другого читання законопроекту «Про освіту», про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» щодо розширення можливостей для створення та діяльності дошкільних навчальних закладів різних форм власності. Жваву дискусію викликало питання сертифікації педагогічних працівників та повноважень органів місцевого самоврядування щодо фінансування профільної школи та професійно-технічних навчальних закладів.

30-31 березня 2017 року в м. Рівне члени секції АМУ з питань охорони здоров'я обговорили проект законодавчої карти реалізації відповідної секторальної стратегії. Участь в

обговоренні взяли представники різних категорій медичної спільноти – управлінці – керівники структурних підрозділів виконавчих органів місцевих рад, що відповідають за організацію надання медичної допомоги населенню, керівники закладів охорони здоров'я, які надають населенню медичну допомогу первинного та вторинного рівня (районні, міські лікарні, центри первинної медико-санітарної допомоги), лікарі. Це дало можливість всебічного підходу до обговорення і врахування думки та інтересів різних представників галузі. Найперше, що підтримали учасники - це необхідність затвердження Методики розрахунку вартості медичних послуг та запровадження «автономізації» закладів охорони здоров'я. У ході дискусії було внесено ряд пропозицій, які будуть враховані при доопрацюванні законодавчої карти галузі: відсутність належних гарантій для керівників закладів охорони здоров'я у разі дострокового припинення контракту з ними – внести зміни до типового контракту з керівником закладу охорони здоров'я в частині доповнення положенням про компенсаційні виплати у разі дострокового припинення контракту; відсутність належної нормативної бази для діяльності лікарняних кас (на сьогоднішній день згідно чинного законодавства лікарняні каси діють на підставі законодавства про громадські об'єднання та у зв'язку з тим, що вони перерозподіляють кошти між членами кас, не можуть бути визнані неприбутковими) – прийняти закон про лікарняні каси.

Так само плідно пройшли обговорення розроблених проектів законодавчих карт на засіданнях інших фахових секцій, що відбулися протягом звітного періоду. Проекти карт доопрацьовуються з врахуванням результатів обговорень.

Обговорення на фахових секціях та доопрацювання проектів законодавчих карт реформування сфер «Адміністративні послуги», «Кадри та організація роботи» планується в наступному кварталі.

Засідання секцій

Секція з питань місцевих фінансів

Засідання відбулося 26-27 січня 2017 року в м. Чернігів. В рамках засідання представники Секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань бюджету розповіли про актуальні законопроекти, які наразі перебувають на розгляді Комітету та хід бюджетного процесу 2017 року. Перший заступник Виконавчого директора Асоціації міст України О.В. Слобожан доповів про бюджетну децентралізацію, які наразі існують ризики та перспективи перед громадами. Аналітик Асоціації міст України презентував бюджетні новації 2017 року та актуальні проблеми місцевих бюджетів. Крім того, на засіданні було представлено законодавчу карту галузі «Місцеві фінанси».

Органи місцевого самоврядування мали можливість обговорити проблемні питання виконання місцевих бюджетів у 2016 році та особливості формування місцевих бюджетів на 2017 рік. Детально було опрацьовано всі пункти законодавчої карти та здійснено напрацювання щодо її вдосконалення, враховано ряд пропозицій та правок.

Крім того, органи місцевого самоврядування поділились передовим досвідом, напрацюваннями та кращими практиками управління бюджетними коштами, розглянули актуальні моменти виконання місцевих бюджетів та обговорили питання впровадження модельної оболонки муніципальних фіскальних реєстрів (МФР). Серед доповідачів були керівники міських фінансових управлінь з різних регіонів.

Під час обговорення особливу увагу привернули питання збереження ресурсної бази місцевих бюджетів, зокрема щодо акцизного податку, казначейського обслуговування місцевих бюджетів, освітньої субвенції, муніципальних фіскальних реєстрів тощо.

За результатами засідання було затверджено із зауваженнями та пропозиціями законодавчу карту галузі «Місцеві фінанси», схвалено діяльність АМУ щодо відстоювання інтересів

місцевого самоврядування при формуванні бюджетної політики. Учасники заходу вивчили кращі практики з різних регіонів та отримали відповіді на актуальні питання. Крім того, чимало представників місцевих фінансових органів надали свої пропозиції щодо шляхів врегулювання невирішених питань місцевих бюджетів та пропозиції щодо змін до податкового та бюджетного законодавства.

Секція з питань ЖКГ

9-10 лютого 2017 року в м. Яремче було проведено засідання Секції АМУ з питань житлово-комунального господарства, у роботі якої прийняло участь 19 запрошених представників органів місцевого самоврядування, представники центральних органів влади, Регіонального відділення АМУ, органів місцевого самоврядування Чехії, закордонних асоціацій підприємств житлово-комунального господарства.

Під час роботи Секції були обговоренні актуальні для органів місцевого самоврядування нормативно-правові акти, проаналізовано розроблену АМУ карту реформування сфери житлово-комунального господарства, обговорено законопроекти, що стосуються сфери житлово-комунального господарства, відбулася дискусія з важливих проблемних питань сфери. Модератором засідання секції було зроблені короткі презентації всіх пунктів програми засідання секції, при цьому по кожному з пунктів відбувалася дискусія між учасниками. Так, зокрема, розглянуті питання:

- підняття вартості електричної енергії для потреб міського господарства, що потенційно може призвести до необхідності скорочення освітлення населених пунктів, зменшення кількості електричного міського транспорту на маршрутах або підняття вартості проїзду. Окрім того, у зв'язку з збільшенням у 6 разів вартості за підключення до електричних мереж, прогнозується суттєве зменшення частки малого бізнесу, а відповідно надходжень до бюджетів та кількості робочих місць;
- необхідності прискорення реалізації законодавчих ініціатив, спрямованих на врегулювання питань заборгованості за спожиті енергоносії підприємствами тепло та водопостачання, погашення заборгованості з різниці в тарифах, списання штрафних санкцій підприємств тепло- та водопостачання перед постачальниками енергоносіїв;
- недосконалої системи перегляду тарифів, яка не дозволяє своєчасно змінювати тарифи у разі зміни вартості його основних складових, як то вартість енергоносіїв, заробітної плати. Наслідком цього є те, що різниця в тарифах за надані послуги з тепло та водопостачання фактично продовжує залишатися;
- проблем, пов'язаних з реалізацією норм Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» в невеликих містах, де є проблемою відсутність конкуренції на ринку управителів житла, при невеликій активності мешканців щодо здійснення самостійного управління багатопверховими будинками. Таким чином тягар утримання багатоквартирних будинків і далі лягає на органи місцевого самоврядування та їх комунальні підприємства;
- зростання рівня боргів споживачів за спожиті житлово-комунальні послуги, наприклад рівень неплатежів населення за послуги з тепlopостачання сягнула 13,7 млрд. грн.;
- позитивного досвіду реалізації невеликих проєктів, які здійснюються за грантові та кредитні кошти в Україні;
- іноземного досвіду приведення тарифів до рівня ринкових та перешкод, з якими довелося стикнутися під час цього процесу.

За результатами обговорення, учасники засідання секції:

- Підтримали позицію АМУ щодо категоричної незгоди з прийнятими НКРЕКП постановою щодо підвищення вартості електроенергії для забезпечення зовнішнього освітлення та потреб міського електричного транспорту. Доручити модератору

засідання Секції забезпечити від імені АМУ підготовку відповідного звернення до перших осіб держави з вимогою скасувати прийняті постанови;

- Підтримали позицію АМУ щодо потенційно небезпечних наслідків прийнятої Урядом постанови № 803 від 11.11.2017 (щодо соціальних нормативів, затверджених органами місцевого самоврядування та норм споживання), які полягають у зростанні додаткового фінансування сфери з місцевих бюджетів та демотивації населення до встановлення будинкових і квартирних приладів обліку спожитих послуг;
- За результатами активного обговорення затвердили запропоновану для розгляду Законодавчу карту реформування житлово комунального господарства. Доручили модератору заходу забезпечити доопрацювання карти з урахуванням окремих висловлених пропозицій.

Секція з питань соціального захисту населення

23-24 лютого 2017 року в м. Умань відбулось засідання Секції з питань соціального захисту населення, організоване Асоціацією міст України в рамках проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС), який реалізується за підтримки USAID.

Робота Секції проходила за участю Уманського міського голови, представників Міністерства соціальної політики України та керівників структурних підрозділів з питань соціального захисту населення місцевих рад.

В ході роботи були розглянуті такі проблемні питання сфери і шляхи їх вирішення:

1. Монетизація деяких гарантованих державою пільг..
2. Здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю органами місцевого самоврядування.
3. Розподіл власних та делегованих повноважень у сфері соціального захисту населення органів місцевого самоврядування (внесення змін до статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Під час обговорення питання монетизації представники Міністерства наголосили про можливість прийняття необхідних законодавчих змін у першому півріччі цього року із врахуванням підготованих Асоціацією міст України нормативно-правових актів (зокрема розрахунок компенсації за пільгове перевезення). В загальному учасники секцій дійшли висновку про необхідність здійснення монетизації лише за рахунок коштів державного бюджету, про що, в цілому, погодились представники Мінсоцполітики. Оскільки Законом від 06.12.2016 № 1774-VIII передбачена можливість надання компенсації за ряд пільг, на сьогодні Мінсоцполітики веде перемовини з Мінфіном за виділення коштів з державного бюджету на суму приблизно 15 млрд гривень. Передбачається повне запровадження монетизації пільг (окрім субсидій) з початку 2018 року.

Під час обговорення питань щодо здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю органами місцевого самоврядування, представники міст погодились про необхідність прийняття відповідних підзаконних актів. Асоціація представила свої напрацювання та зауваження до проекту нормативно-правового акту, розробленого Держпраці. Оскільки зазначені зауваження узгоджувались в робочому режимі із містами-членами АМУ, вони усі були підтримані на засіданні секції.

Особливо палко велись дискусії з питань розподілу власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення. Учасники секції не змогли досягнути консенсусу із Мінсоцполітики, зокрема, в питаннях опіки та піклування, захисту прав дітей, попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Водночас, у ході дискусії усі учасники секції погодились з ідеєю необхідності чіткого розподілу власних та делегованих повноважень.

Секція з питань місцевих фінансів

Засідання відбулося 24-25 березня 2017 року в рамках V Всеукраїнського форуму місцевого самоврядування. В рамках засідання представник Секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань бюджету розповів про законодавчі ініціативи в сфері місцевих фінансів, актуальні законопроекти, які наразі перебувають на розгляді Комітету та хід бюджетного процесу 2017 року. Аналітик Асоціації міст України доповів про діяльність АМУ в сфері фінансів та напрями роботи в 2017 році, хід проведення засідання Правління АМУ 21 березня 2017 року, порушені на ньому питання та прийняті рішення, а також представив аналітичну інформацію щодо ризиків та перспектив перед громадами щодо проектів нормативно-правових актів, які наразі готуються до прийняття.

Засідання проведено в форматі Круглого столу, учасники мали змогу обговорити найбільш дискусійні та проблемні питання місцевих бюджетів, а також фінансові перешкоди розвитку громад. Крім того, була можливість поділитися передовим досвідом, кращими практиками та досягненнями.

Під час обговорення особливу увагу привернули питання збереження ресурсної бази місцевих бюджетів, зокрема щодо акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів, казначейського обслуговування місцевих бюджетів, медичної субвенції, фінансування професійно-технічної освіти, погашення заборгованості по середньострокових позиках тощо.

За результатами обговорення Асоціація фінансистів України рекомендувала відновити акцизний податок з роздрібного продажу нафтопродуктів, не допустити скасування акцизного податку з роздрібного продажу тютюнових виробів, запровадити пільгові тарифи на електроенергію для зовнішнього освітлення та міського електротранспорту, у зв'язку з значним навантаженням на місцеві бюджети через зростання тарифів на електроенергію, прийняти урядове рішення про списання заборгованості місцевих бюджетів перед державним бюджетом за середньостроковими позиками (заборгованість виникла протягом 2009-2014 років через хибні розрахунки Мінфіну), забезпечити фінансування професійно-технічної освіти з обласних бюджетів, збільшити обсяги освітньої та медичної субвенцій з Держбюджету місцевим бюджетам, унормувати фінансування перевезення пільгових категорій громадян з державного бюджету, а не з бюджетів громад (внести зміни у бюджетне законодавство та Держбюджет-2017), не допустити втручання держави (прийняття постанови Уряду) у питання встановлення місцевих податків та зборів, закріпити за місцевими бюджетами податок на доходи фізичних осіб з пасивних доходів (відсотки по депозитах, вкладах).

Секція з питань охорони здоров'я

30- 31 березня 2017 року у м. Рівне відбулося засідання Секції АМУ з питань охорони здоров'я, в якому взяли участь 45 представників органів місцевого самоврядування: начальники управлінь та відділів місцевих рад з питань охорони здоров'я, головні лікарі комунальних закладів охорони здоров'я первинного та вторинного рівнів з різних областей України: Чернігівська, Житомирська, Одеська, Дніпропетровська, Чернівецька, Хмельницька, Івано-Франківська, Волинська, Тернопільська, Рівненська, Запорізька.

У заході взяли участь радники в.о. Міністра охорони здоров'я України Ю.Джигир та К.Майнзюк, які поінформували учасників засідання про стан підготовки до впровадження реформи фінансування системи охорони здоров'я в Україні.

Аналітик АМУ поінформувала учасників засідання про схвалення Урядом проекту Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів», що визначає гарантований державою обсяг медичних послуг, вартість яких покривається з державного бюджету. Учасники обговорили позицію органів місцевого самоврядування

щодо реформи фінансування системи охорони здоров'я та проект Державних фінансових гарантій щодо надання медичних послуг та лікарських засобів. Зокрема, вони надали свої пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань впровадження медичної реформи: порядку відшкодування вартості лікарських засобів; формування госпітальних округів та методичного забезпечення утворення і роботи госпітальних рад; порядку надання первинної медичної допомоги тощо.

Також аналітик АМУ представила проект законодавчої карти реформування галузі охорони здоров'я, розроблений Аналітичним центром Асоціації міст України. За результатами обговорення члени Секції АМУ підтвердили, що реформування галузі має розпочатися із затвердження Методики розрахунку вартості медичних послуг та необхідності запровадження «автономізації» закладів охорони здоров'я. У ході дискусії було внесено ряд пропозицій, які будуть враховані при доопрацюванні законодавчої карти галузі: відсутність належних гарантій для керівників закладів охорони здоров'я у разі дострокового припинення контракту з ними – внести зміни до типового контракту з керівником закладу охорони здоров'я в частині доповнення положенням про компенсаційні виплати у разі дострокового припинення контракту; відсутність належної нормативної бази для діяльності лікарняних кас (на сьогоднішній день згідно чинного законодавства лікарняні каси діють на підставі законодавства про громадські об'єднання та у зв'язку з тим, що вони перерозподіляють кошти між членами кас, не можуть бути визнані неприбутковими) – прийняти закон про лікарняні каси.

Крім того, учасники наголосили на необхідності вирішенні поточних проблемних питань галузі: забезпечення населення пільговими лікарськими засобами згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року №1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» за кошти медичної субвенції – у зв'язку із обмеженістю коштів медичної субвенції запропоновано визначити перелік базових лікарських засобів, які надаються на пільгових умовах; недостатність коштів медичної субвенції для виплати заробітної плати медичним працівникам у зв'язку із підвищенням мінімальної заробітної плати в Україні – внести зміни в Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» в частині збільшення обсягів медичної субвенції на забезпечення виплати заробітної плати (за офіційними даними МОЗу - 3 млрд. грн.).

За результатами засідання Секції АМУ з питань охорони здоров'я було внесено зміни до паспорту сфери, законодавчої карти реформування галузі та підготовлено аналітичні матеріали для розгляду на черговому засіданні Правління АМУ з метою формування позиції Асоціації щодо законодавчих ініціатив Уряду.

1.1.2. Розробка галузевого законодавства

За звітний квартал експертами проекту «ПУЛЬС» розроблено **17** проектів нормативно-правових актів, із них:

- ... **4** проекти нормативно-правових актів, розроблених виключно експертами ПУЛЬСу;
- ... **8** проектів нормативно-правових актів, до яких були подані правки та пропозиції, під час їх погодження, у спосіб, передбачений Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» або при наданні експертних висновків;

Крім цього до **5** законопроектів під час їх підготовки, зокрема і до другого читання, в парламентських комітетах були внесені правки та пропозиції.

Протягом звітного кварталу Урядом та Верховною Радою України приймається **6** нормативно-правових актів, участь у розробці яких брали експерти ПУЛЬСу:

1. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 09.02.2017 року;
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища» від 09.02.2017 № 1848-VIII;
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо добровільного приєднання територіальних громад» від 09.02.2017 № 1851-VIII;
4. постанова КМУ від 10.03.2017 № 138 «Деякі питання використання захисних споруд»
5. постанова КМУ від 29.03.2017 № 221 «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожиту електричну енергію»
6. постанова КМУ від 29.03.2017 № 222 «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожитий природний газ».

Таблиця 3. Розподіл розроблених проектів нормативно-правових актів за галузями

Галузь	Кількість розроблених проектів у звітному кварталі	Кількість розроблених проектів з початку впровадження проекту
Місцеві фінанси	3	33
Житлово-комунальне господарство	2	12
Земля та комунальне майно	1	4
Організація діяльності органів місцевого самоврядування та професійний розвиток їхніх службовців	4	20
Соціальний захист	3	12
Охорона здоров'я		2
Освіта	2	6
Адміністративні послуги та електронне врядування		1
Сталий економічний розвиток та містобудування	2	7
Усього	17	97

Таблиця 4. Перелік розроблених проектів нормативно-правових актів

Реєстраційний номер	Суть запропонованих змін
Не зареєстрований	Проект Закону України "Про внесення змін до закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про статус депутатів місцевих рад", "Про Державний реєстр виборців", "Про місцеві вибори" (щодо приведення у відповідність їх положень та вдосконалення регулювання окремих питань здійснення місцевих самоврядування) Законопроектом пропонується унормувати процедури припинення

	депутатів місцевих рад у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої; врегулювання порядку формування депутатських фракцій і груп; уточнення процедури відкликання депутатів місцевих рад виборцями; роботи територіальних виборчих комісій з питань відкликання депутатів місцевих рад
Не зареєстрований	Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо вдосконалення порядку добровільного приєднання територіальних громад». Законопроектом пропонується врегулювати порядок приєднання до територіальних громад міст обласного значення інших територіальних громад, удосконалення загального порядку добровільного об'єднання та приєднання
Не зареєстрований	Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо пасивних доходів». Законопроектом пропонується закріпити за місцевими бюджетами податок на доходи фізичних осіб від оподаткування пасивних доходів відповідно до часток зарахування ПДФО
Не зареєстрований	Проект постанови КМУ «Про внесення змін до Постанови КМУ від 16 березня 2016 року № 200 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад»». Проектом постанови пропонується розширити напрямки, на які можуть бути спрямовані кошти субвенції, зокрема на виготовлення містобудівної документації. Проект постанови надіслано Мінрегіону.

Проекти нормативно-правових актів, до яких були подані правки та пропозиції, під час їх погодження, у спосіб, передбачений Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування», або під час надання експертних висновків:

1. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування». Експертами АМУ запропоновано здійснювати компенсацію коштів в разі недотримання надходжень на рівні минулого року по окремих бюджетах та проводити таке регулювання за підсумками 11 місяців або щомісячно, надано ряд зауважень із обґрунтуваннями.
2. проект наказу Мінрегіону «Про затвердження Форми паспорта об'єкта будівництва». Експертом проекту ПУЛЬС було запропоновано спростити форму паспорта об'єкта будівництва шляхом уточнення інформації про кількості машино-місць, площу, поверховість, наявність оточуючої забудови, кількість зальних приміщень та іншу, що визначатиметься за результатами обстеження на відповідність технічним регламентам;
3. проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожиту електричну енергію» та проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожитий природний газ». Експертами проекту ПУЛЬС були запропоновані норми, відповідно до яких органи місцевого самоврядування включені до сторін договору з метою узгодження сум зобов'язань, гарантами яких вони виступають.
4. проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. №72». Експертами проекту ПУЛЬС було запропоновано прозорий та зрозумілий механізм визначення індикативних

показників надходжень митних платежів для врахування окремих факторів впливу на надходження митних платежів по регіонах з метою виключення можливості штучного визначення таких показників. Визначення індикативних показників впливає на обсяг коштів, що розподіляється між місцевими бюджетами на ремонт автомобільних доріг загального користування;

5. проект Закону України «Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інноваційної діяльності»». Експертами АМУ було запропоновано норми, якими визначаються повноваження органів місцевого самоврядування у цій сфері;
6. проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Експертами АМУ було запропоновано змінити підхід до здійснення нагляду Держпраці над органами місцевого самоврядування, зокрема уточнено норми щодо ефективності здійснення такого нагляду;
7. проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту». Експертами проекту Пульс запропоновано надати можливість органам місцевого самоврядування використовувати власні методики розрахунку орендної плати за комунальне майно, а з договору оренди нерухомого майна виключити положення щодо розміру орендної плати за земельну ділянку, врегулювати питання використання захисних споруд, власники яких стали банкрутами;
8. проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії торгівлі людьми та захисту постраждалих осіб». (реєстр № 6125 від 23.02.2017). Експертами проекту ПУЛЬС було запропоновано перенести повноваження з питань запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків із власних у делеговані органів місцевого самоврядування. Такі пропозиції були враховані у цьому законопроекті під час засідання робочої групи з питань удосконалення нормативно-правових актів з питань протидії торгівлі в лютому в офісі Координатора проектів ОБСЄ України. Проект Закону зареєстрований у Верховній Раді України (реєстр № 6125 від 23.02.2017)

Експертами проекту ПУЛЬС були запропоновані правки до законопроектів:

а) під час їх підготовки до другого читання в парламентських комітетах:

1. проект Закону України «Про освіту» (реєстр № 3491-д від 04.04.2016). Експертами проекту ПУЛЬСу було запропоновано доповнити редакцію частини першої статті 58 законопроекту про державні гарантії педагогічним працівникам щодо надання пільгових довготермінових кредитів на будівництво (реконструкцію) чи придбання житла або надання службового житла нормою про визначення такого порядку на рівні держави Кабінетом Міністрів України.
2. проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр № 2489 від 30.03.2015). Експертами проекту ПУЛЬС було запропоновано правки щодо врахування пропозицій Президента України до цього закону, а саме використання при визначенні розмірів посадових окладів службовців місцевого самоврядування як розрахункової величини прожиткового мінімуму, а не мінімальної заробітної плати; запровадження перевірки професійної компетентності кандидатів та конкурсного відбору на посади заступників сільського, селищного, міського голови.
3. проект Закону «Про соціальні послуги» (реєстр № 4607 від 06.05.2016). Експертами проекту ПУЛЬС було запропоновано розподілити повноваження у сфері соціального забезпечення між органами місцевого самоврядування різних рівнів: район, місто обласного значення, об'єднана територіальна громада. Також було запропоновано виключити «мінімальний базовий комплекс соціальних послуг» як такий, що призведе до додаткових видатків місцевих бюджетів.

б) під час опрацювання в робочих групах при профільних парламентських комітетах:

1. проект Закону України «Про тимчасово окуповану територію України» (реєстр. № 3593-д від 19.07.2016 р.). Експертами проекту ПУЛЬС запропоновано норми щодо врегулювання процедури припинення повноважень сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів; визначення повноважень місцевих державних адміністрацій, призначення місцевих виборів та реалізації заходів порозуміння;
2. проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (щодо освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») (реєстр № 5240 від 17.01.2017). Експертом ПУЛЬСу було запропоновано надати можливість коледжам та технікумам відтермінувати отримання ліцензій на надання послуг у системі вищої освіти до 2019 року, чим збережено механізм їх фінансування з державного бюджету та не допущено їх переведення у систему професійно-технічної освіти, що фінансується з місцевих бюджетів.

1.1.3. Моніторинг законодавства

43 проекти нормативно-правових актів були надіслані на погодження до Асоціації міст України органами центральної виконавчої влади, з них:

- ... Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 19;
- ... Міністерством фінансів України – 2;
- ... Міністерством соціальної політики України – 1;
- ... Міністерством охорони здоров'я України – 17;
- ... Міністерством освіти і науки України – 1;
- ... Міністерством внутрішніх справ України – 1;
- ... Державною службою України з питань праці – 1;
- ... Комітетом Верховної Ради України з питань освіти і науки – 1;

З цих проектів нормативно-правих актів 28 погоджено без зауважень, 12 погоджено із зауваженнями, 3 – не погоджено.

Експертами проекту підготовлено та надіслано 24 експертних висновків до законопроектів, що перебувають на розгляді у комітетах Верховної Ради України та центральних органах виконавчої влади, з яких:

- негативні, з пропозицією відхилити або повернути на доопрацювання - 8;
- позитивні – 5;
- містять зауваження та пропозиції – 11.

Висновки були направлені до:

- ... Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування – 3;
- ... Комітету з питань освіти і науки – 2;
- ... Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму – 5;
- ... Комітету у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю – 2;
- ... Комітету з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення – 1;
- ... Комітету з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства – 1;
- ... Комітету з питань податкової та митної політики – 1;
- ... Комітету з питань правової політики та правосуддя – 1;
- ... Комітету з питань економічної політики – 1;
- ... Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки – 1;
- ... Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин – 1;
- ... Міністерства освіти і науки України – 2;

- ... Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 2;
- ... Міністерства фінансів України – 1.

1.1.4. Вирішення актуальних для місцевого самоврядування питань та просування галузевих реформ

Вдосконалення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування

02 листопада 2016 Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування повністю завершив розгляд і рекомендував Верховній Раді України прийняти у другому читанні та в цілому проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (нова редакція) (реєстр. №2489 від 30 березня 2015).

Законопроект було поставлено в порядок денний пленарного засідання Верховної Ради України 19 січня 2017, однак його не було розглянуто. 09 лютого 2017 законопроект повторно було поставлено до порядку денного Верховній Раді України і було прийнято у другому читанні та в цілому. За законопроект проголосувало 253 народних депутати і жодного голосу не було проти.

Під час голосування законопроекту було допущено помилку щодо поправки №819 до законопроекту. Для її усунення було підготовлено до пропозиції Голови Верховної Ради України щодо усунення неузгодженостей та неточностей у прийнятому Законі. Однак вказані пропозиції 21 лютого 2017 не набрали достатньої кількості голосів народних депутатів. 06 березня 2017 Закон підписано Головою Верховної Ради України у редакції проголосованій 09 лютого 2017 та направлено на підпис Президенту України.

21 березня 2017 Президент України ветоував Закон. Було висловлено 2 пропозиції. 1 пропозиція стосувалася використання при визначенні розмірів посадових окладів службовців місцевого самоврядування як розрахункової величини прожиткового мінімуму, а не мінімальної заробітної плати. 2 пропозиція стосувалася запровадження перевірки професійної компетентності кандидатів та конкурсного відбору на посади заступників сільського, селищного, міського голови. АМУ вважає за можливе врахування обох пропозицій Президента України. Але для врахування 2 пропозиції потрібна зміна статусу заступників сільського, селищного міського голови з виборних посадових осіб на службовців місцевого самоврядування, із врахуванням строкового характеру служби на таких посадах та передбачення можливості включення до складу конкурсної комісії щодо таких посад депутатів відповідних місцевих рад. На кінець звітнього кварталу зміни до Закону щодо врахування пропозицій Президента України очікували розгляду Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування.

Протягом звітнього кварталу представники проекту супроводжували проект Закону під час голосування та забезпечили належну підготовку документів: 1) пропозицій Голови Верховної Ради України щодо усунення неузгодженостей та неточностей у прийнятому Законі; 2) компромісного варіанту врахування пропозицій Президента України.

Закон, який проголосовано Верховною Радою України, з урахуванням наступних пропозицій відповідає інтересам місцевого самоврядування і у разі у разі його прийняття та підписання, стане важливим рушієм децентралізації та забезпечення спроможності місцевого самоврядування. Закон спрямовано на:

- ... імплементацію низки важливих положень Європейської хартії місцевого самоврядування, що ратифікована Верховною Радою 15 липня 1997, щодо правової, організаційної та фінансової самостійності місцевого самоврядування;

- ... створення привабливих умов оплати праці для залучення та збереження на службі в органах місцевого самоврядування якісних фахівців.

Основними здобутками проекту Закону є положення щодо забезпечення:

- ... стабільності правових засад служби: поширення проекту Закону як на осіб, які призначаються за конкурсом, так і на осіб, які обираються на посади;
- ... правової самостійності служби: врегулювання проектом Закону всіх основних питань і виключення прямих відсилань на Закон України «Про державну службу», передачі відповідним радам повноважень регулювати окремі питання відповідно до проекту Закону;
- ... організаційної самостійності служби: визначення законності дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування може здійснювати лише суд; інші державні органи не можуть здійснювати вирішальний вплив на вказану діяльність;
- ... забезпечення стабільності та відкритості служби: керуючий справами виконавчого комітету ради, який зараз є виборною посадовою особою, стає професійним службовцем; він здійснюватиме як наявні сьогодні функції, так і частину кадрових повноважень (щодо II та III категорії посад службовців); запровадження обґрунтованих вимог до політичної неупередженості службовців; відкритий конкурс стає основною процедурою для вступу на посаду службовця та призначення на вищі посади;
- ... фінансової самостійності служби: надання місцевим радам повноважень встановлювати умови оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування, встановлення мінімальних гарантій й гнучких рамкових обмежень для уникнення неналежних умов оплати праці.

Спрощення приєднання територіальних громад до вже створених ОТГ

Практичний досвід реалізації у 2015-2016 роках положень Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та утворення 366 об'єднаних територіальних громад показав, що для утворення спроможних територіальних громад вкрай необхідно законодавчо визначити порядок добровільного приєднання територіальних громад до вже утворених об'єднаних територіальних громад. Проведення нових виборів щоразу при приєднанні територіальної громади до об'єднаної територіальної громади має високу вартість і є політично неприйнятним.

З метою врегулювання питання приєднання територіальних громад до об'єднаних територіальних громад Верховною Радою України 9 лютого прийнято Закон України № 1851—VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо добровільного приєднання територіальних громад» (далі - Закон), який набрав чинності з 19 березня.

Відповідно до Закону добровільно приєднатися до об'єднаної територіальної громади, визнаної спроможною згідно із частиною четвертою статті 9 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», має право суміжна сільська, селищна територіальна громада, яка відповідно до перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області належить до цієї об'єднаної територіальної громади. Тобто, умовами приєднання до ОТГ є:

- ... приєднання до ОТГ здійснюється добровільно суміжною селищною, сільською територіальною громадою;
- ... приєднання здійснюється до визнаної Кабінетом Міністрів України спроможною ОТГ;
- ... право приєднатися має лише та суміжна селищна, сільська територіальна громада, яка належить до ОТГ відповідно до перспективного плану формування громад Автономної Республіки Крим, області.

Законом передбачено такі етапи добровільного приєднання:

- 1) ініціювання приєднання;

- 2) вивчення пропозиції сільською, селищною радою про надання згоди на приєднання до ОТГ та її громадське обговорення;
- 3) розгляд пропозиції про надання згоди на приєднання після громадського обговорення на сесії ради (ініціатора);
- 4) надсилання пропозиції сільською, селищною радою про надання згоди на приєднання ОТГ, до якої є намір приєднатися;
- 5) розгляд пропозиції про надання згоди на приєднання на наступній сесії радою ОТГ;
- 6) підготовка проекту рішення про добровільне приєднання до ОТГ;
- 7) схвалення проекту рішення про добровільне приєднання до ОТГ;
- 8) направлення проекту рішення про приєднання Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній державній адміністрації для надання висновку щодо відповідності проекту рішення про приєднання Конституції та законам України;
- 9) підготовка висновку щодо відповідності проекту рішення про приєднання Конституції та законам України;
- 10) прийняття рішення радами щодо добровільного приєднання територіальних громад до ОТГ.

Слід зауважити, що законодавець значно спростив процедуру добровільного приєднання на відміну від процедури добровільного об'єднання, зокрема, передбачив громадське обговорення лише ініціативи щодо добровільного приєднання та не вимагає утворення спільної робочої групи щодо підготовки проекту рішення про добровільне приєднання.

Відповідно до Закону повноваження сільської, селищної ради та сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до сільської, селищної об'єднаної територіальної громади, припиняються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади рішення про підсумки додаткових виборів та визнання повноважень не менше половини депутатів від територіальної громади, що приєдналася, обраних на виборах до сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади.

Повноваження сільської, селищної ради та сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до міської об'єднаної територіальної громади, припиняються з моменту прийняття сільськими, селищними, міськими радами рішення про приєднання до міської об'єднаної територіальної громади.

З моменту припинення повноважень сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, його повноваження набуває сільський, селищний, міський голова об'єднаної територіальної громади.

Сільський, селищний голова територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, виконує обов'язки старости відповідно до закону на період повноважень ради об'єднаної територіальної громади поточного скликання. За ним зберігаються розмір та умови оплати праці, що були йому встановлені як сільському, селищному голові до приєднання.

Таким чином, законодавче врегулювання процедури добровільного приєднання територіальних громад до об'єднаних територіальних громад сприятиме утворенню спроможних територіальних громад.

Об'єднання територіальних громад із суміжних районів

Питання об'єднання територіальних громад, розташованих на території суміжних районів, є вкрай актуальним сьогодні для 37 об'єднаних територіальних громад, яким ЦВК відмовила у призначенні перших місцевих виборів через необхідність зміни меж суміжних районів на території яких такі ОТГ створені.

Слід зауважити, що норми Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» не містять вимог щодо зміни меж районів перед призначенням перших місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах. Проте, ЦВК обґрунтовує свої рішення практичною неможливістю проведення перших виборів без зміни меж районів.

З метою визначення чіткого та однозначного врегулювання зазначеного питання Верховною Радою України 14 березня прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів» (реєстр. № 5520), який 30 березня передано на підпис Президенту України.

Вказаний Закон визначає:

- порядок зміни меж районів;
- особливості добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів та територіальних громад до складу яких входять територіальні громади міст республіканського Автономної Республіки Крим або обласного значення;
- порядок призначення перших місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах до складу яких увійшли територіальні громади, розташовані на територіях суміжних районів;
- особливості проведення чергових виборів до районних рад, у разі, якщо до призначення таких чергових виборів Верховна Рада України не прийняла рішення про зміну меж відповідних районів, території яких мають зазнати змін внаслідок утворення об'єднаної територіальної громади.

Таким чином, реалізація прийнятого Закону значно сприятиме створенню спроможних територіальних громад.

Врегулювання питання правового статусу старост

Протягом 2016 року в об'єднаних територіальних громадах було обрано більше 330 старост. Слід зазначити, що перший досвід становлення інституту старост виявив ряд прогалин та колізій в чинному законодавстві України, які негативно впливають на поширення процесу децентралізації, формування спроможних територіальних громад.

Зокрема, на практиці виникали проблемні питання щодо обрання старости та територіальних аспектів його діяльності, кола повноважень старости, гарантій його діяльності.

З метою удосконалення правового статусу старост селища, села об'єднаної територіальної громади Верховною Радою України 9 лютого прийнято Закон України № 1848-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища» (далі - Закон), який набрав чинності з 12 березня.

Відповідно до Закону староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування, який обирається жителями села, селища (сіл, селищ), розташованого на території відповідного старостинського округу, на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. Староста є членом виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради за посадою.

Повноваження старости починаються з моменту складення ним присяги відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» на пленарному засіданні відповідної сільської, селищної, міської ради, на якому відповідною територіальною виборчою комісією були оголошені рішення щодо його обрання та реєстрації.

Строк повноважень старости, обраного на чергових виборах, становить п'ять років, крім випадків дострокового припинення його повноважень з підстав і в порядку, визначених законом.

Староста не може мати інший представницький мандат, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю.

Законом встановлено просторові межі діяльності старости шляхом передбачення старостинського округу, яким є частина території об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», на якій розташовані один або декілька населених пунктів (сіл, селищ), крім адміністративного центру об'єднаної територіальної громади, визначена сільською, селищною, міською радою з метою забезпечення представництва інтересів жителів такого населеного пункту (населених пунктів) старостою.

Також Законом визначено коло повноважень старости, зокрема, староста:

- 1) представляє інтереси жителів відповідного села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;
- 2) бере участь у пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради та засіданнях її постійних комісій;
- 3) має право на гарантований виступ на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради, засіданнях її постійних комісій з питань, що стосуються інтересів жителів відповідного села, селища;
- 4) сприяє жителям відповідного села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
- 5) бере участь в організації виконання рішень сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень сільського, селищного, міського голови на території відповідного старостинського округу та у здійсненні контролю за їх виконанням;
- 6) бере участь у підготовці проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостинського округу;
- 7) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного старостинського округу виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб;
- 8) бере участь у підготовці проектів рішень сільської, селищної, міської ради, що стосуються майна територіальної громади, розташованого на території відповідного старостинського округу;
- 9) бере участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу;
- 10) бере участь у здійсненні контролю за станом благоустрою відповідного села, селища та інформує сільського, селищного, міського голову, виконавчі органи сільської, селищної, міської ради про його результати;
- 11) отримує від виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб інформацію, документи і матеріали, необхідні для здійснення наданих йому повноважень;
- 12) сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному селі, селищі;
- 13) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами.

Крім того, у Законі передбачено підстави та порядок дострокового припинення повноважень старости, гарантії його діяльності та періодичність і порядок звітування старости про свою роботу.

З огляду на викладене, реалізація Закону сприятиме прискоренню процесу формування спроможних територіальних громад та підвищенню ефективності діяльності їх органів.

Аналіз бюджету 2016

За результатами аналізу річного звіту про виконання закону про державний бюджет України на 2016 рік проаналізовано стан виконання місцевих бюджетів. Підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали щодо виконання дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів в розрізі адміністративно-територіальних одиниць, показників соціально-економічного розвитку регіонів, фінансування основних галузей.

Загалом, не зважаючи на невиконання державою свої повноважень в частині фінансового забезпечення пільгового перевезення, повної забезпеченості освітньої та медичної субвенцій, погашення заборгованості з різниці в тарифах, місцеві бюджети за рахунок власних коштів змогли врегулювати проблеми та перешкоди 2016 року. Проведений перший етап бюджетної реформи дав змогу забезпечити місцеві бюджети у 2016 році відповідним фінансовим ресурсом. Але, при цьому варто відмітити, що відволікання власних коштів на делеговані повноваження обмежило можливість на оновлення комунальної інфраструктури, здійснити значні обсяги робіт по будівництву та ремонту доріг, благоустрою, громадському транспорту, ремонту будівель, заходах з енергоефективності, освітленню вулиць, ЖКГ. Тобто фінансові ресурси на самоврядні повноваження було дещо звужено через невиконання державою своїх зобов'язань щодо повного фінансування делегованих місцевому самоврядуванню повноважень.

Результати виконання місцевих бюджетів за 2016 рік підтверджують позитивні тенденції зростання надходжень до місцевих бюджетів, які намітилися ще з минулого року.

Так, порівняно з 2015 роком надходження загального фонду місцевих бюджетів збільшилися на 49,3% (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) + 48,4 млрд. грн. Загалом за 2016 рік до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 146,6 млрд. грн., що складає 116,3% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами.

Водночас, динаміка росту видатків до січня-грудня 2015 року показала зниження темпів зростання. Так, якщо в 2015 році ріст до минулого року складав 129,9%, то в 2016 році ріст склав 121,0%. Найбільшу питому вагу видатків займали: оплата праці (40,6%), соціальне забезпечення (35,3%) та оплата комунальних послуг та енергоносіїв (6,2%). В структурі видатків за функціональною приналежністю зростає частка видатків на соціальний захист (2015 рік - 31,7%, 2016 рік - 36,4%), при цьому знизилась частка видатків на охорону здоров'я (2015 рік - 21,0%, 2016 рік - 18,9%).

У 2016 році система місцевих бюджетів зіткнулася з наступними проблемами:

- ... Обсяги освітньої та медичної субвенцій не забезпечили потребу в коштах на ці галузі, оскільки відповідні нормативи бюджетної забезпеченості публічних послуг в сфері делегованих повноважень не оновлені. Відповідно органи місцевого самоврядування змушені були дофінансовувати зазначені галузі за рахунок власних ресурсів.
- ... Підсумки 2016 року показали, що більшість міст обласного значення не в змозі забезпечити в повній мірі фінансування професійно-технічних навчальних закладів. Недофінансування даної галузі загрожувало закриттю професійно-технічних навчальних закладів освіти або ж невиконання захищених статей видатків та негативно позначиться на здійсненні соціально-значущих функцій. Уряд взяв до уваги стан фінансування таких закладів та залишив фінансування ПТУ лише .

- ... Не передбачивши у 2016 році субвенції для компенсації за пільгові перевезення окремих категорій громадян, держава фактично перекинула ці зобов'язання на рівень органів місцевого самоврядування, що призвело до порушення гарантій держави перед громадянами за виконання своїх соціальних зобов'язань, адже не всі місцеві ради мали можливість забезпечити власними ресурсами зобов'язання держави. Таким чином, гарантовані державою пільги надавалися лише виходячи з фінансової спроможності того чи іншого місцевого бюджету. Внаслідок цього, у багатьох місцевих бюджетах виникла чимала кредиторська заборгованість.
- ... Відсутність коштів на погашення заборгованості з різниці в тарифах. (Заборгованість суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво, транспортування, постачання теплової енергії виникає не внаслідок несумлінного виконання своїх зобов'язань такими суб'єктами, а внаслідок об'єктивних причин, що не дозволяли їм своєчасно і в повному обсязі виконувати свої договірні зобов'язання, зокрема несвоєчасність погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію та послуги з централізованого водопостачання та водовідведення. Комунальні підприємства внаслідок цього мають заборгованість за спожиті енергоносії перед енергопостачальними компаніями, які нарахували на неї додатково пені, штрафи, інші фінансові санкції в обсязі 3 млрд. гривень).
- ... В Парламенті періодично відбувалися чергові спроби повернути процес децентралізації у зворотному напрямі та перерозподілити на користь бюджетів вищих рівнів частини місцевих податків та зборів. (прикладом цього виступили законопроекти №№4494, 4495, 3610 тощо).

Загалом аналізуючи систему перерозподілу дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, можна стверджувати, що на місцеві бюджети у 2016 році було покладено більше видаткових повноважень ніж їх дохідна спроможність, що призвело до невідповідності доходів громад їх витратам. Додатковий ресурс, який мали отримати громади на розвиток власної інфраструктури зачасти спрямовувався на виконання делегованих державою повноважень.

Бюджет 2017: прогнози

За результатами аналізу Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік», змін до Бюджетного та Податкового кодексів, які прийняті в грудні 2016 року здійснено прогнозну оцінку формування та виконання місцевих бюджетів у 2017 році.

Загалом на рівень місцевих бюджетів у 2017 році передано ряд видаткових повноважень без відповідного фінансового ресурсу, що зумовить зниження фінансової спроможності місцевого самоврядування.

На місцеві бюджети перекладено додаткові видатки в обсязі 29,6 млрд грн. Для їх забезпечення органи місцевого самоврядування будуть вимушені відволікати власні ресурси та обмежувати фінансування місцевих програм.

Під час реалізації бюджетної політики в 2017 році передбачено здійснювати фінансування галузі освіти (крім заробітної плати педагогів) за рахунок коштів місцевих бюджетів.

У медичній сфері бюджетна політика орієнтуватиметься на формування госпітальних округів та автономізації бюджетних закладів охорони здоров'я. На рівень місцевих бюджетів перекладено оплату комунальних послуг та енергоносіїв медичних закладів.

На утримання закладів освіти та охорони здоров'я місцевим бюджетам передбачено додаткову дотацію обсязі 14,9 млрд грн., яку розподілено між обласними, районними бюджетами та бюджетами ОТГ. Містам обласного значення така допомога не передбачена, що негативно позначиться на утриманні таких закладів у містах.

Крім того, за містами-обласними центрами залишено фінансування професійно-технічних навчальних закладів без надання відповідного ресурсу та без передачі в комунальну власність майна зазначених установ, що в кінцевому результаті може негативно позначитися на функціонуванні таких закладів та спричинити критичну ситуацію із здобуттям робітничих професій.

Поряд з цим, місцеві бюджети змушені будуть виділяти додаткові кошти на утримання зовнішнього освітлення та міського електротранспорту у зв'язку із значним підвищенням тарифів на електроенергію.

У той же час, внаслідок скасування акцизного податку з роздрібного продажу нафтопродуктів потенційні втрати місцевих бюджетів у 2017 році близько 3,8 млрд гривень, які можна було б спрямувати на розвиток доріг та інфраструктури громад.

У разі продовження та дотримання такої політики у майбутньому органи місцевого самоврядування, відволікаючи власні ресурси на виконання делегованих повноважень, будуть позбавлені видаткової автономності місцевих бюджетів. Це в кінцевому результаті призведе до розбалансування місцевих бюджетів, джерела покриття яких будуть відсутні, кошти на місцевому рівні використовуватимуться неефективно, а розвиток громад залишиться на місці.

Враховуючи зазначене, АМУ протягом 2017 року буде підготовлено ряд законопроектів, спрямованих на посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів та наповнення їх дохідної частини, збільшення власних ресурсів.

Акцизний податок з роздрібного продажу тютюнових виробів

В березні на офіційному сайті Міністерства фінансів України було розміщено проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю тютюнових виробів», яким запропоновано скасувати акцизний податок з роздрібного продажу тютюнових виробів.

Аналітиком ПУЛЬСУ підготовлено листи-звернення на громади-члени Асоціації міст України із Аналітичною довідкою щодо ризиків скасування даного податку, можливих втрат місцевих бюджетів та недоцільності перенесення даного виду доходу на центральний рівень. В довідці наведено обґрунтовані аргументи щодо відсутності компенсаційного механізму, наголошено на ризиках фальсифікації та росту контрабанди, створенні неконкурентних умов на ринку тютюну та зменшенні надходжень до місцевих бюджетів. Крім того, членам АМУ надіслано зразки клопотань на адресу Мінфіну, ДФС та Державної регуляторної служби з проханням звернутися до зазначених органів з метою недопущення прийняття таких ініціатив.

Окремим народним депутатам надіслано обґрунтовані аргументи щодо негативних наслідків виключення місцевого акцизу з роздрібного продажу тютюнових виробів.

На засідання Правління Асоціації міст України підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали щодо недоцільності скасування місцевого акцизу з тютюну на прикладі негативних наслідків скасування акцизного продажу з роздрібного продажу нафтопродуктів. Наведено ряд переконливих статистичних даних щодо росту «тіньового сектору» пального, що підтверджує неефективність рішень щодо вилучення місцевого акцизу та запровадження механізмів перерозподілу ресурсів через центральний рівень. Продемонстровано необ'єктивність перенесення ставок місцевого акцизу з роздрібного продажу в базовий акциз з виробництва та імпорту.

За підсумками засідання Правління Асоціації міст України з Прем'єр-міністром України враховано зауваження та пропозиції АМУ щодо недоцільності скасування акцизного податку з роздрібного продажу тютюнових виробів, Мінфіну доручено опрацювати питання виключення вимоги Податкового кодексу щодо скасування роздрібного акцизу з тютюнових виробів. На засіданні урядового комітету питань (скасування зазначеного податку) було знято з розгляду, зважаючи на аргументовану позицію АМУ.

Монетизація пільг

У Державному бюджеті України на 2016 рік всупереч вимогам Бюджетного кодексу України Урядом не було передбачено субвенції місцевим бюджетам на надання гарантованих державою пільг. Також, у 2017 році фінансування зазначених пільг переклали на органи місцевого самоврядування. Це спричинило додаткове навантаження на місцеві бюджети у розмірі 2,2 млрд гривень.

Таким чином, соціальні пільги, гарантовані державою, не були фінансово забезпечені. До цих пільг належать:

- безоплатне санаторно-курортне лікування відповідно до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про жертви нацистських переслідувань»;
- пільговий проїзд;
- безоплатний капітальний ремонт власних житлових будинків і квартир, які мають право на таку пільгу;
- встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів та пільгова оплата за їх користування.

Лише пільгою на проїзд в країні користуються до 14 млн осіб – з них 12,2 млн. пенсіонерів не мають законного права на безоплатний проїзд, водночас з політичних мотивів органи місцевого самоврядування їм це право також забезпечують (безкоштовний проїзд ветеранів праці регулюється лише постановою Кабміну). Виконуючи вимоги законодавства, частина органів місцевого самоврядування через власні програми соціального захисту почали фінансувати зазначені пільги з власних доходів місцевих бюджетів. Водночас, далеко не всі місцеві ради передбачили у бюджетах відповідних територіальних громад зазначені кошти. Це призвело до того, що гарантовані державою пільги надаються лише виходячи з фінансової спроможності того чи іншого місцевого бюджету, що порушує основні засади справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства.

Експерти ПУЛЬСу та органи місцевого самоврядування неодноразово звертались до органів державної влади щодо проблеми фінансування пільгового перевезення. Проте, ні Уряд, ні Верховна Рада України не здійснила реальних кроків щодо вирішення зазначеної проблеми.

У зв'язку з тим, що питання не було вирішено у законодавчому порядку, в червні 2016 року Славутська міська рада Хмельницької області звернулася до Окружного адміністративного суду міста Києва з позовом до Кабінету Міністрів України, в якому просила визнати протиправною бездіяльність Уряду в частині ненадання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян. Асоціація міст України на боці Славутської міської ради долучилась до цього судового процесу в частині юридичного супроводу справи. Зокрема, було надано суду та Славутській міській раді докази обґрунтованості позовних вимог. 20 січня Окружний адміністративний суд міста Києва задовольнив позов Славутської міської ради та визнав протиправною бездіяльність Кабінету Міністрів України. Таким чином, органи місцевого самоврядування отримали додатковий інструмент в перемовинах з органами державної влади.

Розуміючи проблему фінансового забезпечення деяких гарантованих державою пільг (зокрема неможливість чітко обрахувати потребу в ресурсах), одним із варіантів виходу з цієї ситуації експерти ПУЛЬСу бачать монетизацію пільг (грошова компенсація). Експерти розробили пакет законопроектів (проекти законів України «Про монетизацію пільги на

проїзд» та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження грошової компенсації на проїзд») щодо монетизації деяких гарантованих державою пільг, зокрема права на пільгове перевезення, та передали у вересні минулого року Міністерству соціальної політики України.

Окрім того, експерти ПУЛЬСу пролобіювали норму Закону, де передбачається можливість надання пільг, зокрема на проїзд, санаторно-курортного лікування, телефонного зв'язку, у готівковій формі в розмірах та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України (Закон України від 06.12.2016 № 1774). Верховна Рада України зобов'язала Кабмін у тримісячний строк надати пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом. Водночас, на початку квітня 2017 року дії щодо монетизації пільг не були здійснені. Проблема полягає у виділенні коштів з державного бюджету. На сьогодні, за інформацією Мінсоцполітики та Мінфіну, у Державному бюджеті відсутні кошти для здійснення монетизації пільг.

Також, Мінфін виступив проти здійснення монетизації з Державного бюджету. На відміну від Міністерства фінансів, Міністерство соціальної політики в цілому підтримує ідею монетизації пільг за рахунок коштів Державного бюджету. Про це представники Мінсоцполітики зазначили на засіданні Секції з питань соціального захисту населення організованої Асоціацією міст України в рамках проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС), який реалізується за підтримки USAID.

Також, Мінсоцполітики, з урахуванням проектів нормативно-правових актів, розроблених експертами ПУЛЬСу (зокрема розрахунку компенсації пільги за проїзд на одну особу), напрацював необхідні зміни до законодавства щодо здійснення монетизації. На сьогодні продовжуються перемовини щодо виділення коштів із державного бюджету на проведення експерименту у Львівській області. Передбачається, що експеримент пройде успішно та розповсюдиться на всю територію України з початку 2018 року.

Врегулювання питання правової участі

12 березня 2011 року набув чинності Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» яким врегульовано порядок залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту. Згідно норм Закону, Замовник, який має намір щодо забудови земельної ділянки у відповідному населеному пункті, зобов'язаний взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту, яка полягає в перерахуванні ним до прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію у відповідний місцевий бюджет коштів для створення і розвитку зазначеної інфраструктури. Необхідно відзначити, що законодавець визначив максимальний розмір пайової участі, надавши органам місцевого самоврядування, на право зменшувати його нижче такого розміру.

Таким чином, органи місцевого самоврядування отримали можливість самостійно, на власний розсуд вирішувати питання встановлення розміру пайової участі, визначаючи пріоритети: розбудову інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури за кошти замовника, чи створення більш привабливого інвестиційного клімату на території населеного пункту.

Зважаючи на ту обставину, що не всіх замовників будівництва влаштували прозорі умови сплати внеску на пайову участь, 10 грудня 2015 року у Верховній Раді України був зареєстрований проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (щодо скасування пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту)» (реєстр № 3610), ініціатором якого виступила група народних депутатів України. Положення вказаного законопроекту передбачали скасування інституту пайової участі як такого, не пропонуючи нічого на заміну. Асоціація міст України, вважаючи існуючу систему пайової участі найбільш прийнятним механізмом участі забудовників у

розбудові інфраструктури населених пунктів, виступили категорично проти зазначеного законопроекту. Тому представники АМУ увійшли до складу робочої групи Комітету ВРУ з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства, яка була створена з метою вивчення питання доцільності прийняття законопроекту та його доопрацювання. Окрім того, за результатами зібраних у членів асоціації статистичних даних, була підготована аналітична інформація, яка потім активно використовувалася під час роботи з МДО, депутатськими фракціями, окремими народними депутатами України. Результатами напруженої роботи АМУ стало те, що при голосуванні за законопроект у Парламенті, він не лише не набрав достатньої кількості голосів для прийняття, а й не набрав достатньої кількості голосів при прийнятті рішень про направлення на повторне читання та про повернення на доопрацювання суб'єкту законодавчої ініціативи. Таким чином, була відстояна найбільш оптимальна системи сплати пайової участі на створення і розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту.

Нові тарифи на електроенергію для зовнішнього освітлення населених пунктів

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади, зокрема, в бюджетній сфері та сфері житлово-комунального господарства, вже принесла відчутні результати. Органи місцевого самоврядування, вперше за багато років, суттєво збільшивши видатки на оновлення комунальної інфраструктури, змогли здійснити значні обсяги робіт по благоустрою, у тому числі й по встановленню або відновленню зовнішнього освітлення населених пунктів. Завдяки цьому, громади в цілому, та громадяни зокрема, побачили позитивні зрушення, які стали наслідками децентралізаційної реформи. Але деякі рішення, прийняті окремими органами влади, зводять нанівець спільні зусилля органів місцевого самоврядування та центральних органів влади. Одним з таких прикладів стало поступове зростання вартості електроенергії для потреб зовнішнього освітлення населених пунктів. Враховуючи те, що споживання електричної енергії для забезпечення зовнішнього освітлення населених пунктів мало соціальне спрямування, а також те, що таке споживання відбувається не в пікові години, вартість електричної енергії для такого напрямку використання завжди була пільговою.

Так, згідно постанови НКРЕКП від 22.10.2004 р. №1030, тарифи на електричну енергію для потреб зовнішнього освітлення з 01.03.2008 р. становили 25% від єдиного роздрібного тарифу відповідного класу напруги у межах відповідних зон доби. Але вже постановою від 28.12.2015 р. № 3141 НКРЕКП встановила, що з 01.03.2016 р. тарифи на електроенергію для потреб зовнішнього освітлення, буде становити 60% від єдиного роздрібного тарифу, а постановою від 15.12.2016 р. № 2210 національний регулятор встановив, що тариф на електричну енергію, яка використовується для потреб зовнішнього освітлення населених пунктів відповідає вартості роздрібних тарифів на електричну енергію. Необхідно окремо зауважити, що такі рішення НКРЕКП приймала наприкінці року, коли місцеві бюджети були вже фактично сформовані, а подекуди затверджені відповідними радами. Таким чином, внаслідок непродуманих кроків національного регулятора, органи місцевого самоврядування змушені були одразу після прийняття бюджетів вносити до них корективи, перерозподіляючи видатки.

Що стосується безпосередньо додаткових витрат місцевих бюджетів на забезпечення зовнішнього освітлення населених пунктів, то вони зростали протягом цього періоду наступним чином:

- у 2015 році витрати на електроенергію при тарифі 70 коп./кВт·год з понижуючим коефіцієнтом 0,25 становили 295,5 млн. гривень;
- у 2016 році витрати на електроенергію порівняно з 2015 роком зросли в 4 рази (майже вдвічі у зв'язку з зміною загального тарифу, і в 2,4 рази у зв'язку з зміною коефіцієнту з 0,25 % до 0,60 %) і склали близько 1,2 млрд. гривень;

- у 2017 році, витрати на електроенергію порівняно з 2016 враховуючи зміну вартості електричної енергії та скасуванням пільгового коефіцієнту складуть не менше ніж 2, 2 млрд. грн.

В умовах перекладання на органи місцевого самоврядування додаткового фінансового навантаження в галузі освіти, медицини та соціального забезпечення, таке стрімке зростання видатків на потреби зовнішнього освітлення, призведе до необхідності їх суттєвого скорочення. Як наслідок, населення отримає неосвітлені вулиці, площі. Необхідно зважити той факт, що в умовах погіршення криміногенної ситуації, питання забезпечення якісного зовнішнього освітлення населених пунктів, особливо в зоні проведення АТО та суміжних регіонах, набуває особливої актуальності. Зазначена проблема є досить важливою для територіальних громад, тому Асоціація міст України неодноразово зверталася до перших осіб держави та центральних органів влади за сприянням у вирішенні проблеми. Незважаючи на ту обставину, що питання, підняті у зверненнях ретельно аналізуються, проблема станом на сьогодні не вирішена по суті.

Рецентралізація ДАБІ

9 квітня 2015 року Верховна Рада України здійснила черговий крок в напрямку децентралізації влади, прийнявши Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства». Відповідно до норм Закону, який набув чинності 1 вересня 2015 року, органи місцевого самоврядування отримали право набувати частину повноважень ДАБІ щодо оформлення документів, які дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, а також прийняття в експлуатацію об'єктів будівництва окремих категорій. Створивши відповідні структури в системі виконавчих органів місцевих рад та пройшовши всі необхідні етапи погодження передачі функцій, перші органи місцевого самоврядування отримали повноваження у сфері державного архітектурно-будівельного нагляду вже 30 жовтня 2015 року. Станом на початок 2017 року, вже більше 50 органів місцевого самоврядування отримали такі повноваження, процес передачі не зупинявся, хоча й не був стрімким. Паралельно з цим, до другого читання готувався проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення містобудівної діяльності», під час доопрацювання якого народними депутатами були запропоновані правки, що передбачали право органів місцевого самоврядування здійснюватимуть повноваження лише щодо об'єктів з незначними наслідками, тобто I та II категорії складності. По суті, пропонувалося обмежити повноваження одноповерховою присадибною забудовою, дозволи на будівництво якої отримуються за спрощеною процедурою, шляхом повідомлення. Асоціація міст України виступила категорично проти зазначеної правки, відстоюючи свою позицію на засіданні Комітету ВРУ з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства, та на розгляд Парламенту законопроект був направлений без врахування нашої позиції. Під час розгляду законопроекту Верховною Радою України що відбувся 17 січня 2017 року, народними депутатами був запропонований та проголосований компромісний варіант щодо повноважень органів місцевого самоврядування. Так виконавчим органам з питань державного архітектурно-будівельного контролю сільських, селищних, міських рад (крім міських рад населених пунктів, які є адміністративними центрами областей, та міських рад населених пунктів з чисельністю населення понад 50 тисяч) надані повноваження щодо об'єктів з незначним класом наслідків. А виконавчим органам з питань державного архітектурно-будівельного контролю міських рад населених пунктів, які є адміністративними центрами областей, міських рад населених пунктів з чисельністю населення понад 50 тисяч, структурними підрозділами з питань державного архітектурно-будівельного контролю Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій надані повноваження щодо об'єктів з незначним та середнім класом наслідків. Таким чином, близько 80% міст, після завершення перехідного періоду не зможуть отримати повноваження в сфері архітектурно будівельного контролю щодо об'єктів з середніми класом наслідків.

АМУ вважає потенційно загрозливим створений прецедент рецентралізації, коли повноваження органів місцевого самоврядування знову починають звужуватися. В цілому, такі коливання з передачею повноважень органам місцевого самоврядування, а потім з поверненням їх до компетенції центральних органів влади, ставлять під сумнів прийнятий державою курс на децентралізацію.

Формування госпітальних округів та інші кроки в реформуванні охорони здоров'я

30 листопада 2016 року Урядом було ухвалено Концепцію реформи фінансування системи охорони здоров'я (розпорядження КМУ №1013-р), що передбачає перехід від фінансування інфраструктури до фінансування медичної послуги, запровадження єдиного національного замовника медичних послуг, розмежування повноважень і відповідальності між державою, місцевим самоврядуванням, лікарем і пацієнтом. Зокрема, держава через замовника закупає для кожного громадянина медичні послуги в рамках гарантованого пакету, який затверджується щороку та залежить від економічного стану держави. Громада, зі свого боку, через орган місцевого самоврядування створює належні умови для надання якісної медичної допомоги, а саме: утримує інфраструктуру, закупає необхідне обладнання, реалізує місцеві програми у сфері охорони здоров'я згідно з потребами конкретної громади. Планується, що реформа відбуватиметься поетапно та розпочнеться зі зміни підходів до фінансування первинної ланки медичної допомоги – закупівлі послуг сімейного лікаря для кожного жителя за його власним вибором. Такий підхід відповідає європейському досвіду надання первинної допомоги, проте важливо, аби стандарти надання медичних послуг в Україні також відповідали європейським, оскільки лише від зміни механізму фінансування якості медичної допомоги навряд чи одразу зміниться на краще.

На реалізацію Концепції Міністерством охорони здоров'я України наприкінці березня було розроблено та винесено на попередній розгляд Уряду проект Закону України «Про державні гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів». В цьому законопроекті вперше в Україні визначено підходи до формування державного гарантованого пакету медичної допомоги. Зокрема, передбачається, що послуги первинної та екстреної медичної допомоги повністю покриватимуться державним медичним страхуванням – співоплата пацієнтами не передбачається; послуги спеціалістів та обстеження за направленням покриватимуться державним страхуванням із співоплатою пацієнтом; без направлення – пацієнт сплачуватиме повну вартість; послуги стаціонарного лікування та високоспеціалізовані послуги покриватимуться державним страхуванням із співоплатою пацієнтом; встановлений обсяг ліків за рецептом покривається державним страхуванням із співоплатою пацієнтом через механізм реімбурсації. Законопроект був попередньо схвалений Кабінетом Міністрів України, направлений на розгляд Національної ради реформ та оприлюднений для громадського обговорення. Проект був також обговорений на засіданні Секції АМУ з питань охорони здоров'я, що відбулася 30- 31 березня 2017 року у м. Рівне. Учасники в цілому підтримали доцільність визначення гарантованого державою мінімального пакету медичних послуг, в той же час, висловили застереження у зв'язку із відсутністю в законопроекті визначення гарантій у будь-якому фінансовому еквіваленті, як, наприклад, закріплення відсотку ВВП країни, що спрямовуватиметься щорічно на забезпечення галузі, та/або обмеження частки співфінансування надання медичних послуг з боку пацієнта. Обговорення проекту в рамках АМУ триває.

Також протягом звітного періоду в регіонах розпочався процес формування госпітальних округів, що дав початок реформі організації надання вторинної медичної допомоги населенню. Госпітальний округ визначено як функціональне об'єднання закладів охорони здоров'я, розміщених на відповідній території, що має на меті забезпечити всім гарантований своєчасний доступ до послуг вторинної медичної допомоги належної якості; ефективне використання бюджетних коштів; створення умов для підготовки лікарень до функціонування в умовах управлінської та фінансової автономії і надання медичної допомоги в межах договорів про медичне обслуговування населення з головним розпорядником бюджетних коштів.

Округи формувалися відповідно до Порядку формування та технічних критеріїв для визначення географічних меж госпітальних округів, затверджених постановою КМУ від 30 листопада 2016 року №932, серед них: наявність принаймні однієї лікарні інтенсивного лікування (першого чи другого рівня); охоплення території з населенням мінімум 200 тис. осіб у разі наявності лікарні 2-го рівня або 120 тис. осіб у разі наявності лікарні тільки 1-го рівня; можливість доїзду до лікарні інтенсивного лікування з будь-якої точки округу за 60 хвилин. Таким чином, госпітальні округи дозволять визначити лікарні, які мають потенціал до збільшення обсягів надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги за повним переліком профілів та мають довіру пацієнтів. Та, крім того, розвинути ті види вторинної медичної допомоги, які необхідні населенню (паліативна допомога, реабілітація тощо).

Варто зазначити, що відсутність повної всебічної інформації, низька поінформованість органів місцевого самоврядування та широких кіл муніципальної громадськості щодо принципових питань майбутньої реформи, відсутність обговорення призводила до неузгодженості позицій та стримування чи навіть зупинення процесу утворення госпітальних округів. Так, Вінницькою обласною радою прийнято звернення до ВРУ та КМУ щодо неприпустимості початку реформи без проведення широкої роз'яснювальної роботи щодо долі лікарень та фінансування медичних закладів у разі створення центрів госпітальних округів. У зверненні пропонується призупинити дію п.3, 4 постанови КМУ від 30 листопада 2016 р. №932 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів» до відпрацювання МОЗ повного пакету необхідних нормативно-правових актів по формуванню госпітальних округів та узгодження їх із громадськістю, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади. Львівською обласною радою в зверненні запропоновано зупинити процес утворення госпітальних округів до завершення децентралізаційної реформи.

АМУ виступала за врахування інтересів всіх органів місцевого самоврядування та жителів громад при формуванні округів та посилення роз'яснювальної роботи серед місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і населення щодо цілей, завдань, етапів реформи фінансування системи охорони здоров'я, та утворення госпітальних округів. Зокрема, АМУ офіційно було погоджено склад та перелік госпітальних округів у 13 областях, які затверджені Кабінетом Міністрів України. Та, враховуючи, що до АМУ зверталися органи місцевого самоврядування Вінницької області щодо неврахування їх інтересів при формуванні госпітальних округів, експерт ПУЛЬС звернувся до міністерства з проханням відкликати проект розпорядження про склад та перелік госпітальних округів у Вінницькій області для його доопрацювання. Міністерство підтримало ініціативу АМУ, провело ряд узгоджувальних нарад у Вінницькій області та офіційно відкликало проект розпорядження для його доопрацювання з метою врахування інтересів всіх громад області.

Станом на 31 березня 2017 року затверджено склад та перелік госпітальних округів в 12 областях та м. Києві.

1.2. Органи місцевого самоврядування та зацікавлені сторони долучені та активно користуються інструментами участі у роботі над законодавством та підтримки його прийняття

1.2.1. Підтримка прийняття розроблених законопроектів в парламенті: інструменти взаємодії з ВРУ

За звітний квартал впровадження проекту експерти взяли участь у **23** засіданнях **9** парламентських комітетів:

Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства – 4;

- Комітет Верховної Ради України з питань бюджету – 3;
- Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування – 3;
- Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики – 2;
- Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти – 3;
- Комітет Верховної Ради України з питань охорони здоров'я – 3;
- Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики – 1;
- Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення – 3;
- Комітет Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю – 1.

За звітний період завдяки участі експертів ПУЛЬСу у засіданнях вдалось досягти таких результатів щодо співпраці із комітетами, а саме у:

Комітеті Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин

... Повернуто на доопрацювання проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права власників об'єктів нерухомого майна на викуп земельних ділянок державної та комунальної власності» (№ 4804). Документом, зокрема, пропонується продаж земельних ділянок державної та комунальної власності здійснювати в окремих випадках без згоди власника (за принципом «мовчазної згоди»). При цьому пропонується визначити виключні підстави відмови у продажі земельних ділянок державної та комунальної власності. В експертному висновку АМУ, підготовленому аналітиками ПУЛЬСу, було наведено аргументи про недоцільність запровадження таких змін, зокрема, що такі норми порушують права власника на володіння, користування, розпорядження своїм майном на власний розсуд. Позиція АМУ врахована Комітетом.

Комітеті Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

... Завдяки участі в обговоренні експерта ПУЛЬСу Комітетом відхилено правку до проекту Закону України «Про комерційний облік комунальних послуг» (№ 4901), якою на органи місцевого самоврядування покладалося повноваження щодо моніторингу оснащеності вузлами обліку та обсягів споживання комунальних послуг багатоквартирними будинками, надання відповідної інформації уповноваженому центральному органу влади. Прийняття такої правки зобов'язало б органи місцевого самоврядування виконувати не властиві їм функції, дублювати роботу державних органів влади, при цьому збільшилася б кількість працівників та відповідно витрат на їх утримання. Таким чином аргументована позиція АМУ дозволила уникнути покладення на органи місцевого самоврядування обтяжливих повноважень. Комітет зняв із розгляду зазначену правку у проекті Закону, що вже підготовлений на перше читання.

Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету

... Комітетом погоджено щомісячні індикативні показники надходжень митних платежів до загального фонду державного бюджету на 2017 рік, подані згідно із листом Міністерства фінансів України від 13.03.2017 р. № 35140-02-2/6478. Завдяки зусиллям аналітика ПУЛЬСу враховано позицію АМУ щодо об'єктивного розподілу 50 % обсягу перевиконання між місцевими бюджетами та усунуто ряд юридичних неточностей, вказаних аналітиком ПУЛЬСу.

Комітеті Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування

... Повернуто на доопрацювання проект Закону України «Про тимчасові окуповані території» (№ 3593-д). АМУ підтримує необхідність унормування статусу частин території України, окупованих Російською Федерацією. Водночас не підтримується передбачене законопроектом після визволення окупованих територій обмеження в правах громадян

України, які під час окупації працювали в комунальному господарстві та бюджетній сфері. Це було висловлено експертом ПУЛЬСу в офіційному висновку АМУ до законопроекту. Комітет врахував позицію АМУ, низки міжнародних та правозахисних організацій і доручив розробникам доопрацювати законопроект за участю фахівців, зокрема вилучити з законопроекту зазначені контроверсійні норми, а також положення про безумовне припинення постачання з контрольованої території на неконтрольовану питної води і електроенергії.

Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти

... Повернуто на доопрацювання проект Закону України «Про освіту осіб з обмеженими можливостями» (№ 3416). Законопроектом пропонувалось створити особливі умови для здобуття освіти особами з обмеженими можливостями, чим виокремити таких осіб в окрему категорію. Документ містив численні помилки у термінології, значно ускладнював процедуру здобуття освіти осіб з обмеженими можливостями. Також поділ спеціальних навчальних закладів, поданий у законопроекті, не відповідав системі навчальних закладів загальної середньої освіти. Окрім того, його прийняття спричинило б додаткові видатки з місцевих бюджетів. Аналітик ПУЛЬСу взяла участь в обговоренні цього нормативно-правового акта та обґрунтувала необхідність повернення його на доопрацювання. Комітет врахував позицію АМУ.

... Прийнято від 07 лютого 2017 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо державної підтримки дітей, які постійно проживають у зоні проведення антитерористичної операції у населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення» (№ 5089). Цим законодавчим актом передбачається забезпечити державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах особам, які постійно проживають у населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, на рівні з іншими категоріями соціально вразливих дітей. Відповідні зміни внесено до законів України «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про охорону дитинства», а саме: на законодавчому рівні закріплено надання державної підтримки для здобуття професійно-технічної або вищої освіти тій категорії молоді, яка постійно проживає в населених пунктах, що розташовані саме на лінії зіткнення. Така підтримка буде здійснюватися у межах державної цільової програми, якою передбачено комплекс заходів щодо повної або часткової оплати навчання, безкоштовного надання підручників та забезпечення гуртожитками, стипендіального забезпечення. Експерт ПУЛЬСу був долучений до обговорення законопроекту, під час якого було висловлено позицію АМУ щодо підтримки цього нормативно-правового акта, оскільки таким чином буде забезпечено з державного бюджету підтримку дітям, які здобувають, зокрема, загальну середню і професійно-технічну освіту та проживають у зоні АТО.

... Прийнято за основу і в цілому від 21 березня 2017 року Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (щодо освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»)» (№ 5240). Експерт ПУЛЬСу був долучений до обговорення документа. Законом пропонується продовжити термін прийому абітурієнтів на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» до 2019 року. Це дозволить попередити реорганізацію близько 80% закладів I-II рівнів акредитації у заклади професійно-технічної освіти, що можуть бути передані на фінансування з місцевих бюджетів.

... Комітет врахував позицію АМУ та підтримав проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів» (№ 5547). Нормативно-правовим актом планується врегулювати питання щодо регіонального замовлення на підготовку кадрів, фахівців у професійно-технічних навчальних закладах. Окрім того, законопроект більш чітко визначає повноваження органів місцевого самоврядування в частині формування замовлення на підготовку кадрів у сфері професійної освіти. За результатами обговорення члени Комітету прийняли рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект за основу.

Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я

...Доопрацьовано до другого читання проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань охорони здоров'я» (№2309а-д), який передбачає надання закладам охорони здоров'я автономності при прийнятті рішень із питань поточного управління та діяльності закладу, можливості самостійного визначення цілей та пріоритетів для використання бюджетних ресурсів шляхом їх реорганізації у некомерційні підприємства за рішенням власників, зокрема, органів місцевого самоврядування. АМУ підтримувала ухвалення проекту в першому читанні. До другого читання в проекті враховані пропозиції аналітика ПУЛЬСу щодо затвердження Методики розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування виключно Кабінетом Міністрів України, а також проект доповнено статтею 24 «Участь громадськості в охороні здоров'я», в розробці якої брав участь аналітик ПУЛЬСу в рамках робочої групи на базі РПР. Підтримка органами місцевого самоврядування надання управлінської та фінансової автономії закладам охорони здоров'я підтверджена даними загальноукраїнського опитування, проведеного Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України у 2016 році на замовлення Асоціації міст України серед посадових осіб місцевого самоврядування. З них 66,8% відзначили, що підтримують необхідність автономізації всіх медичних установ, перетворення їх на державні/комунальні некомерційні підприємства і запровадження контрактів з їхніми керівниками. Автономізація закладів охорони здоров'я є однією із операційних цілей Секторальної стратегії АМУ з питань охорони здоров'я. Очікується внесення проекту на голосування парламенту в другому читанні і в цілому на початку квітня 2017 року.

Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму

... Відхилено проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо удосконалення окремих положень молодіжної політики та утворення молодіжних центрів)» (№ 1248), який не підтримувався Асоціацією. Проект Закону вводив юридичну колізію та суперечності у Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема в питаннях повноважень місцевої ради, голови ради та виконавчого органу.

... Комітет направив Верховній Раді України подання про відхилення проекту Закону «Про фізичне виховання та спорт» (№ 4857), що не підтримувався АМУ. Проект Закону накладав на органи місцевого самоврядування додаткові повноваження, зокрема щодо спеціального «спортивного» обліку дітей.

Комітет Верховної Ради України з питань транспорту

- Прийнято від 17 січня 2017 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті» (№ 4121). АМУ притримала прийняття зазначеного Закону та подавала свої пропозиції, які були враховані до другого читання. Зокрема, пропозиції стосувались ліквідацію юридичної колізії у питаннях користування електронним квитком. Прийняття Закону дає можливість обліковувати реальну чисельність пасажирів у громадському транспорті, зокрема пільговиків; сприятиме ефективному плануванню маршрутів громадського транспорту та підвищить ефективність використання коштів місцевих бюджетів; є одним з кроків до монетизації пільги на проїзд.

Комітет Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю

... Прийнято в першому читанні проект Закону України «Про соціальні послуги» (№ 4607), який АМУ підтримувала із зауваженнями. Проект Закону повинен чітко розділити повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування в сфері соціального забезпечення. На даний момент здійснюється доопрацювання законопроекту до другого читання. Пропозиції АМУ надані та підтримані Першим заступником Голови Комітету.

Засідання регіональних платформ

Регіональні платформи – майданчик для налагодження контактів керівників громад-членів РВ АМУ з народними депутатами України обраними по округах області. Основною метою цих засідань є забезпечення підтримки прийняття законодавства, в тому числі і підтримки законопроектів напрацьованих фахівцями АМУ, направлено на вирішення проблем місцевого самоврядування та окремих регіонів. Щороку в кожному РВ планується два засідання регіональних платформ.

За звітний період проведено 15 засідань регіональних платформ у 14 областях, а саме: Волинській, Кіровоградській, Київській, Луганській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій.

Дата, місце, тема, учасники заходу	Коротко про захід
<p>Засідання Івано-Франківської регіональної платформи, 26 січня 2017 року, м. Івано-Франківськ</p> <p>Тема: «Проблемні питання бюджетного забезпечення громад та проекти законів для зміцнення місцевого самоврядування, які потребують першочергового схвалення».</p> <p>Учасники: міські, селищні, сільські голови, голови ОТГ, представники ОДА та обласної ради, народний депутат України В. Шкварилук</p>	<p>Учасники заходу обговорили проблеми формування місцевих бюджетів, бюджетного забезпечення громад і питання місцевого самоврядування, які потребують законодавчого врегулювання. За підсумками засідання учасники сформувавши ряд пропозицій та передали їх присутньому народному депутату для вирішення їх у Верховній Раді України, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прийняти Закон України № 2489 «Про службу в органах місцевого самоврядування в Україні», зокрема для забезпечення реального збільшення заробітної плати для посадовців місцевого самоврядування і збереження його кадрового потенціалу; - врегулювати проблему з НКРЕ з встановленням відповідної вартості електроенергії для освітлення населених пунктів та роботи міського електротранспорту; - залишити в місцевих бюджетах міст, селищ, сіл надходження коштів акцизного збору від роздрібної реалізації нафтопродуктів, недопустити скасування надходжень до місцевих бюджетів акцизного податку з роздрібної реалізації тютюнових виробів.
<p>Засідання Запорізької регіональної платформи, 27 січня 2017 року, м. Запоріжжя</p> <p>Тема: «Про хід реформи з децентралізації, перші здобутки та труднощі новостворених спроможних громад в Запорізькій області»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, регіональні консультанти, представники ОДА та обласної ради, народні депутати України М. Фролов, О. Романовський, І. Артюшенко</p>	<p>Учасники обговорили питання підсумків децентралізації в Запорізькій області у 2016 році, діяльності Офісу реформ при Запорізькому РВ АМУ і перспективи його роботи у 2017 році, необхідність доопрацювання нормативно-правової бази для успішного продовження реформи та питання бюджетного забезпечення ОТГ.</p> <p>За результатами засідання, учасники рекомендували присутнім народним депутатам України підтримати у Верховній раді України законопроекти № 4772 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)» та № 4773 «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)», прийняття яких дозволить значно пришвидшити процес децентралізації влади і визнати спроможними частину об'єднаних громад.</p>
<p>Засідання Закарпатської регіональної платформи 2 лютого 2017 року, м. Ужгород</p> <p>Тема: «Про необхідність лобювання законопроектів з питань децентралізаційної реформи»</p>	<p>Учасники обговорили результати децентралізації в області за 2016 рік та необхідність лобювання та прийняття ряду законопроектів для подальшої реалізації реформи децентралізації влади.</p> <p>За результатами обговорення прийнято рішення звернутися до всіх народних депутатів України від Закарпатської області підтримати такі законопроекти з питань децентралізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - №2489 – Про службу в органах місцевого самоврядування; - №5520 – Про внесення змін до деяких законодавчих актів

<p>Учасники: міські, селищні голови, представники обласної державної адміністрації, експерти, народний депутат України В. Пацкан.</p>	<p>України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - №4742 – Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища); - №4772 – Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад); - №4110 – Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів; - № 4355- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами та посилення державного контролю за використанням і охороною земель;
<p>Засідання Рівненської регіональної платформи, 28 лютого 2017 року, м. Рівне</p> <p>Тема: «Децентралізація, зміни в законодавстві – можливості для активізації процесів формування спроможних громад. Про завдання та шляхи вирішення проблем децентралізаційного процесу в області у 2017 році»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, представники Адміністрації Президента України, обласної державної адміністрації та обласної ради експерти, народний депутат України О. Дехтярчук</p>	<p>Учасники обговорили питання законодавчого забезпечення реформи децентралізації влади та формування ОТГ, особливостей формування та виконання бюджетів ОТГ, соціальні питання та питання фінансування галузі освіти.</p> <p>За результатами з учасниками прийнято рішення, які передано присутньому народному обранцю для підтримки в Парламенті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передбачити трансферт з державного бюджету до місцевих бюджетів, на компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян; - переглянути Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України № 5130 в частині продовження терміну невиплати пенсії працівникам ОМС у період служби в ОМС до 31.12.17. - внести корективи до законопроекта № 5131 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо удосконалення складання та виконання бюджетів)» в частині, де йдеться про передачу всіх видатків галузі освіти, крім оплати педагогічного персоналу, на рівень місцевих бюджетів; - передбачити для Рівненської області цільову субвенцію на підготовку робітничих кадрів у ПТУ державної форми власності, на умовах державного замовлення (ПТУ, які знаходяться на території міських / селищних рад Рівненщини).
<p>Засідання Полтавської регіональної платформи, 3 березня 2017 року, м. Хорол</p> <p>Тема: «Законодавче забезпечення бюджетної політики та підвищення ефективності управління місцевими бюджетами».</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, представники ОДА та обласної ради, народний депутат України К. Іщейкін</p>	<p>Учасниками було обговорено питання законодавчого забезпечення бюджетної політики, пошуку додаткових шляхів наповнення місцевих бюджетів, зокрема у зв'язку зі збільшенням вартості зовнішнього освітлення, фінансування додаткових статей в сфері освіти та соціальної сфері.</p> <p>За результатами обговорення учасниками запропоновано та передано присутньому народному обранцю пропозиції з поліпшення стану дохідної частини місцевих бюджетів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зараховувати кошти податку на прибуток підприємств усіх форм власності до бюджетів населених пунктів за фактичним місцем розташування підприємства; - повернути міським радам право видачі ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами; - збільшити відсоток зарахування до бюджетів міст обласного значення екологічного збору з 25% до 70%; - зараховувати до місцевих бюджетів різних рівнів певний відсоток від усіх платежів, що збираються на їх території; - закріпити в Бюджетному кодексі України основні податки, які повинні зараховуватись до місцевих бюджетів, з метою уникнення щорічного їх перерозподілу, і я результату, значного порушення стабільності в наповненні бюджетів територіальних громад.
<p>Засідання Сумської</p>	<p>Учасники обговорили законодавче забезпечення реформи</p>

<p>регіональної платформи, 3 березня 2017 року м. Суми</p> <p>Тема: Децентралізація на Сумщині: стан, перспективи розвитку та шляхи вирішення проблемних питань»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, представники ОДА, народні депутати України О. Медуніца, О. Сугоняка</p>	<p>децентралізації влади та формування ОТГ, бюджетні новації 2017 року, актуальні проблеми новостворених ОТГ та земельні відносини на місцевому рівні.</p> <p>За результатами обговорення учасники звернулися до присутніх народних обранців з проханням недопустити фінансування значної частини витрат галузей освіти і медицини за рахунок місцевих бюджетів, оскільки це призведе до значного недофінансування власних повноважень місцевого самоврядування.</p> <p>Також, з метою пришвидшення реформи децентралізації, учасники просили народних обранців підтримати у Верховній раді України проект Закону України № 4676 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов зміни меж районів у процесі добровільного об'єднання територіальних громад».</p>
<p>Засідання Хмельницької регіональної платформи, 9 березня 2017 року, м. Хмельницький</p> <p>Тема: «Недоліки в роботі ОТГ, по'язані з недосконалістю законодавства України»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, представники ОДА та обласної ради, народний депутат України С. Мельник</p>	<p>Учасники обговорили питання проблемні питання роботи в ОТГ, порядок видачі ліцензії на алкогольні та тютюнові вироби, питання фінансування зовнішнього освітлення населених пунктів, медичного забезпечення мешканців ОТГ.</p> <p>За результатами засідання були прийняті рішення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - провести окреме засідання регіональної платформи з питань медичного забезпечення ОТГ, роботи ФАПів та госпіталів; - підготувати пропозиції щодо внесення змін до Закону України № 4742, щодо уточнення статусу та повноважень старост; - звернутися до народних депутатів України від Хмельницької області з проханням пролобіювати питання повернення повноважень місцевим радам щодо видачі ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними та тютюновими виробами; - звернутись до АМУ з пропозицією проводити регіональні платформи за участі народних депутатів України щоквартально.
<p>Засідання Львівської регіональної платформи, 10 березня 2017 року, м. Львів</p> <p>Тема: «Законодавство України щодо розвитку місцевого самоврядування в Україні»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, представники ОДА та обласної ради, народні депутати України Л. Підлісецький, О. Березюк</p>	<p>Учасники обговорили гуманітарні питання зокрема реформу освіти та медицини, підвищення вартості електроенергії для міського електротранспорту та зовнішнього освітлення, стан децентралізації в області, питання бюджетного забезпечення громад.</p> <p>За результатами обговорення, учасниками було напрацьовано ряд пропозицій, які передані присутнім народним обранцям:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не допустити прийняття змін до Податкового кодексу України в частині скасування надходження акцизного податку з реалізації тютюнових виробів до місцевих бюджетів; - спільно з НКРЕ провести узгоджувальну нараду щодо встановлення обґрунтованих тарифів на електроенергію, яка витрачається для зовнішнього освітлення населених пунктів та електротранспорту, а також щодо зменшення вартості нестандартного приєднання до електричних мереж на 2017 рік; - прийняти зміни до Постанови Кабінету Міністрів України № 268 щодо встановлення розмірів посадових окладів для голів сіл, селищ, міст та посадових осіб місцевого самоврядування.
<p>Засідання Дніпропетровської регіональної платформи, 28 березня 2017 року, м. Дніпро</p> <p>Тема: «Актуальні питання децентралізації влади. Зміни до законодавства при формуванні об'єднаних територіальних громад».</p> <p>Учасники: міські, селищні</p>	<p>Учасники обговорили питання зміни до законодавства у сфері добровільного об'єднаних територіальних громад, проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», успіхи та проблеми новостворених ОТГ.</p> <p>За підсумками обговорення учасники звернулися до присутнього парламентарія з проханням пролобіювати та підтримати у Верховній раді України такі законопроекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проект Закону України № 5220 щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів; - проект Закону України «Про службу в органах місцевого

<p>голови, голови ОТГ, представники обласної ради, народний депутат України І. Куліченко</p>	<p>самоврядування» - проект Закону України № 4773 «Про внесення змін до Бюджетного кодекса України (щодо добровільного приєднання територіальних громад).</p>
<p>Засідання Волинської регіональної платформи, 29 березня 2017 року, м. Луцьк</p> <p>Тема: «Обговорення основних напрямків реформування медичної галузі в частині створення госпітальних округів»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, представники ОДА, народні депутати України І. Гузь та І. Констанкевич</p>	<p>Учасники обговорили основні напрямки реформування медичної галузі в частині створення госпітальних округів, розподіл коштів медичної субвенції.</p> <p>За результатами засідання учасники платформи звернулися до присутніх народних обранців з проханням підтримати такі напрацьовані пропозиції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створювати госпітальні округи відповідно до статистичної системи NUTS – 3 (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), розробленій для класифікації адміністративно-територіальних одиниць середнього регіонального рівня; - проводити медичну реформу в частині створення госпітальних округів, враховуючи результати реформи децентралізації в області; - затвердити на законодавчому рівні чіткий перелік медичних послуг, які будуть оплачуватись окремо; - забезпечити чіткий та прозорий розподіл медичної субвенції на місця, особливо до бюджетів новостворених ОТГ.
<p>Засідання Івано-Франківської регіональної платформи, 29 березня 2017 року, м. Івано-Франківськ</p> <p>Тема: «Про стан децентралізації в області та фінансове забезпечення територіальних громад»</p> <p>Учасники: селищні, сільські голови, голови ОТГ, представники ОДА та обласної ради, народний депутат України М. Довбенко</p>	<p>Учасники обговорили питання підвищення спроможності місцевого самоврядування в контексті децентралізації, а також законодавчі шляхи наповнення дохідної частини місцевих бюджетів.</p> <p>За результатами обговорення, учасники сформували ряд проблемних питань та передали їх присутньому на засіданні народному депутату для вирішення у Верховній Раді України:</p> <ul style="list-style-type: none"> - якнайскоріше прийняти Закон України № 2489 «Про службу в органах місцевого самоврядування»; - узгодити з НКРЕ в питання тарифікації електроенергії для зовнішнього освітлення вулиць та забезпечення роботи міського електротранспорту; - узгодити на законодавчому рівні питання створення госпітальних округів та прив'язки їх до нової конфігурації районів в області.
<p>Засідання Харківської регіональної платформи, 29 березня 2017 року, м. Харків</p> <p>Тема: «Іновіції в охороні здоров'я. Підходи до фінансування медичних послуг»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, регіональні консультанти, представники обласної державної адміністрації та обласної ради, народний депутат України А. Денисенко</p>	<p>Учасники засідання обговорили проблемні питання реформування медичної сфери, зокрема особливості розподілу повноважень та фінансування галузі.</p> <p>За результатами обговорення, прийнято відповідну резолюцію та напрацьовано ряд пропозицій, які передані присутньому парламентарію для підтримки у Верховній раді України:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вирішити питання врегулювання вимог ст.49 Конституції України стосовно неможливості закриття закладів охорони здоров'я та майбутньої оптимізації мережі медичних закладів відповідно до викликів реформи; - виробити механізм врегулювання повноважень місцевих органів виконавчої влади, на які покладено обов'язки управління медичною сферою, та госпітальної ради – з метою уникнення дублювання повноважень; - затвердити остаточний гарантований пакет мінімального обсягу медичних послуг та єдиний тариф їх вартості; врахувати необхідність забезпечення лікування осіб з тяжкими хворобами (наприклад, орфаними хворобами, вартість лікування яких може сягати 300-400т.грн. в рік).
<p>Засідання Херсонської регіональної платформи, 29 березня 2017 року, м. Херсон</p>	<p>Учасники обговорили питання медичної реформи, зокрема проекти Законів України «Про впровадження медичного страхування», «Про надання медичних послуг в Україні», а також «Концепцію реформування системи охорони здоров'я в</p>

<p>Тема: «Медична реформа: реальність та перспективи законодавчого забезпечення».</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, регіональні консультанти, представники обласної державної адміністрації та обласної ради, голови ОТГ, народний депутат України О. Співаковський</p>	<p>Україні», інформацію про концепцію електронної медицини в Херсонській області та версію формату госпітальних округів Херсонської області, затверджену Кабінетом Міністрів України.</p> <p>За результатами обговорення учасники прийняли ряд пропозицій, які було передано присутньому народному депутату для підтримки у Верховній раді України:</p> <p>Учасники зібрання запропонували:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прийняти проект Закону України «Про загальнообов'язкове медичне страхування» як основу для ефективного реформування галузі та проект Закону України «Про надання медичних послуг» з урахуванням сучасних тенденцій; - підтримати концепцію реформування медичної галузі в цілому за умови створення законодавчого підґрунтя для реалізації; - звернутися через народних депутатів від Херсонщини до Кабінету Міністрів України з проханням, визначити Херсонську область пілотною у впровадженні Національної електронної системи обміну інформацією у сфері охорони здоров'я (eHealth), що об'єднає реєстри медичних закладів, лікарів та пацієнтів.
<p>Засідання Чернігівської регіональної платформи, 29 березня 2017 року, м. Чернігів</p> <p>Тема: «Реформування місцевого самоврядування. Вдосконалення законодавчої бази».</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, представники обласної державної адміністрації та обласної ради, народний депутат України О. Кодола</p>	<p>Учасники обговорили питання вдосконалення нормативної бази реформування місцевого самоврядування, питання служби в органах місцевого самоврядування та практичні питання діяльності територіальних громад</p> <p>За результатами засідання учасники звернулися до присутнього на засіданні народного депутата України з проханням сприяти вирішенню таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - якнайскорішого прийняття одного з основних для регулювання діяльності органів місцевого самоврядування Закону: «Про службу в органах місцевого самоврядування»; - законодавчого врегулювання питання розпорядження землями за межами населених пунктів; - законодавчого врегулювання питань утилізації твердих побутових відходів та санітарних рубок лісу.
<p>Засідання Черкаської регіональної платформи, 30 березня 2017 року, м. Черкаси</p> <p>Тема: «Підвищення статусу органів місцевого самоврядування. Законодавчі новації»</p> <p>Учасники: міські, селищні голови, голови ОТГ, представники обласної державної адміністрації, ВД АМУ, народні депутати України В. Голуб, О. Петренко</p>	<p>Учасники розглянули питання впливу законодавчих змін бюджетної політики на ефективність управління місцевими бюджетами та питання внесення змін до законодавства щодо врегулювання повноважень органів місцевого самоврядування.</p> <p>За результатами обговорення було прийнято та передано присутнім народним обранцям для підтримки у Верховній Раді України такі пропозиції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - внести відповідні зміни до Податкового кодексу України щодо надходження до місцевих бюджетів акцизного збору з роздрібного продажу нафтопродуктів; - запровадити пільгові тарифи на електроенергію для зовнішнього освітлення населених пунктів та міського електротранспорту; - передбачити в Державному бюджеті України на 2017 рік субвенцію на компенсацію пільгового перевезення окремих категорій громадян; - не допустити прийняття проектів нормативно-правових актів, що звужують самостійність місцевого самоврядування, зокрема, проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового рішення про встановлення місцевих податків і зборів, Типового положення про оподаткування плати за землю, Типового положення про оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки»; - запровадити мораторій на зміни до чинного законодавства стосовно формування дохідної та видаткової частини бюджетів громад щонайменше на 5 років.

1.2.2. Підтримка прийняття постанов та рішень Уряду: інструменти взаємодії з Урядом України

Взаємодія з Урядом

У звітному кварталі змінився механізм взаємодії з Урядом. Тепер основна увага під час аналізу проектів урядових актів та просуванні інтересів місцевого самоврядування зосереджена на роботі з Урядовими комітетами. Проект урядового акту без розгляду на Урядовому комітеті не потрапляє на розгляд Уряду.

Протягом звітнього періоду експерти проекту ПУЛЬС взяли участь у 12 засіданнях Кабінету Міністрів України та 22 засіданнях Урядових комітетів. Експертами проекту ПУЛЬСу проаналізовано 775 проектів нормативно-правових актів, з них 234 безпосередньо стосуються діяльності органів місцевого самоврядування.

Завдяки роботі експертів, Урядом було схвалено 124 нормативно-правових актів, що мають вплив на розвиток місцевого самоврядування, з них 22 мають істотний позитивний вплив:

21.01.2017 Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову за № 93 «Про затвердження Порядку ведення реєстру теплопостачальних та теплогенеруючих організацій, підприємств централізованого водопостачання та водовідведення, що беруть участь у процедурі врегулювання заборгованості за спожиті енергоносії, та користування зазначеним реєстром». Цією постановою Уряд визначив механізм ведення реєстру підприємств, що беруть участь у процедурі врегулювання заборгованості за спожиті енергоносії». У роботі над вказаною постановою, що прийнята з метою реалізації норм Закону України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії» приймали активну участь експерти проекту ПУЛЬС.

25.01.2017 Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 25.01.2017 № 70 «Про внесення змін до Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків з постачальником природного газу, на якого покладено спеціальні обов'язки». Завдяки удосконаленню механізму обрахунку коефіцієнта рівня розрахунків за договорами купівлі-продажу природного газу із спеціальними обов'язками, було збалансовано навантаження на підприємств теплопостачання при розрахунках за спожитий природний газ. Асоціація міст України виступила одним з ініціаторів внесення таких змін, та приймала активну участь у роботі над постановою.

14.02.2017 Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 94 від 14 лютого 2017 року «Про внесення змін до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам». Документом визначено новий порядок використання коштів освітньої субвенції, зокрема на оплату праці із нарахуваннями педагогічних працівників. Окрім того, збережено права ОМС використовувати у новому бюджетному періоді залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів.

01.03.2017 Кабінетом Міністрів України затверджено постанову № 100 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 726», норми якої приведено у відповідність до вимоги Бюджетного кодексу України у зв'язку із поширенням експерименту з фінансування розвитку автомобільних доріг загального користування на всю територію України та подовженням терміну його дії до 1 січня 2018 року. Постановою визначений механізм розрахунку щомісячних індикативних показників надходжень митних платежів, який враховує окремі фактори впливу на надходження митних платежів по регіонах та виключає можливості штучного визначення таких показників, тобто

запропонований механізм застосовує єдиний підхід для всіх регіонів у визначенні цих показників. У разі перевиконання загального обсягу щомісячних показників надходжень митних платежів, визначених у розписі державного бюджету за загальним фондом, 50 відсотків суми перевиконання спрямовується до бюджетів тих регіонів, по яких перевиконано встановленні відповідним митницям індикативні показники, пропорційно до їх перевиконання. Зазначені зміни нададуть можливість регіонам отримати додаткові кошти для їх спрямування на ремонт автомобільних доріг загального користування.

01.03.2017 Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 114 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами», якою затвердив нову формулу розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами. Постанова дозволить удосконалити механізм зазначеного розподілу. Запропонована формула враховує нові підходи, визначені статтею 103-2 Бюджетного кодексу України, якою передбачено спрямування освітньої субвенції на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів та професійно-технічних навчальних закладів у частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти

10.03.2017 Кабінет Міністрів України постановою № 138 «Деякі питання використання захисних споруд» врегулював питання використання захисних споруд. Цією постановою затверджено порядки, які регулюють питання створення, утримання та використання в мирний час захисних споруд. Експерти проекту ПУЛЬС взяли активну участь у доопрацюванні поданого на Уряд проекту документу. Саме завдяки їхній позиції, органам місцевого самоврядування надана можливість використання власних методик розрахунку орендної плати за комунальне майно, з договору оренди нерухомого майна виключено положення щодо розміру орендної плати за земельну ділянку, врегульовано питання використання захисних споруд, власники яких стали банкрутами.

16.03.2017 Кабінет Міністрів України постановою № 156 «Про внесення змін до Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення» змінив формулу та механізм нарахування плати за послугу з централізованого опалення споживачам, у яких відсутні квартирні та будинкові засоби обліку теплової енергії. Експерти проекту ПУЛЬС, на етапі узгодження проекту постанови забезпечили проведення її аналізу, за результатами якого надали розробнику погодження запропонованого механізму.

29.03.2017 Кабінетом Міністрів України ухвалено постанови № 221 «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожиту електричну енергію» та № 222 «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожитий природний газ», в яких врахована позиція Асоціації міст України. Зазначеними постановами, що прийняті на виконання вимог Закону України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості тепlopостачальних та теплогенеруючих підприємств та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії» врегульовано питання укладення договорів реструктуризації заборгованості за енергоносії. Завдяки експертам проекту ПУЛЬС, до Типових договорів були внесені суттєві корективи, якими органи місцевого самоврядування включені до сторін договору, відповідно можуть узгоджувати суми зобов'язань, гарантами яких вони виступають.

29 березня 2017 року Урядом прийнято розпорядження про затвердження переліку та складу госпітальних округів Чернівецької (№ 211-р), Чернігівської (№ 205-р), Тернопільської (№ 204-р), Дніпропетровської (№ 203-р), Запорізької (№ 201-р), Рівненської (№ 200-р), Хмельницької (№ 199-р), Полтавської (№ 198-р), Херсонської (№ 197-р), Житомирської (№ 196-р), Луганської (№ 195-р), Київської (№ 194-р) областей та м. Києва (№ 202-р)

Завдяки діяльності представників проекту ПУЛЬС в Уряді та в урядових комітетах вдалося домогтися відхилення, відправлення на доопрацювання або прийняття висновку про невідтримання законопроекту, що зареєстрований в парламенті, 11 нормативно-правових актів, що могли б негативно вплинути на розвиток самоврядування в Україні, зокрема:

- 0 на розгляд Урядового комітету з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку 19.01.2017 р. було винесено проект постанови КМУ «Про внесення змін до Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період)». Експерти ПУЛЬСу не підтримали ці зміни оскільки вони несли дискримінаційний характер по відношенню до інших форм власності, зокрема, комунальної. За результатами розгляду проект постанови був відхилений;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 09.02.2017 р. було винесено проект постанови КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 726». Проектом пропонувалося спрямовувати кошти від перевиконання доходів по митним платежам (50% від обсягу помісячного розпису) до місцевих бюджетів з метою їх використання на ремонт та будівництво доріг загального користування. Зваживши на аргументи експертів проекту ПУЛЬС, зокрема, що стосуються визначення механізму перерозподілу коштів між місцевими бюджетами Урядовий комітет ухвалив рішення відправити проекту постанови на доопрацювання в робочій групі, до складу якої було включено представників Мінфіну, ДФС, АМУ;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 09.02.2017 р. було схвалено негативні висновки до законопроекта «Про внесення змін до Податкового кодексу України з метою впровадження стимулюючої ставки рентної плати за користування надрами для видобування природного газу з нових свердловин (реєстраційний номер 5459)». Негативний висновок Уряду до цього законопроекту було підтримано експертом проекту ПУЛЬС;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку 15.02.2017 р. були винесені законопроекти «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо стимулювання інновацій», «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання інновацій», «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інноваційної діяльності». Експерти проекту ПУЛЬС зауважили, що цими законопроектами пропонується звузити повноваження органів місцевого самоврядування з питань підтримки та розвитку інноваційної діяльності, а зміни до податкового та бюджетного законодавства несуть ризики нецільового використання бюджетних коштів. Урядовим комітетом було доручено Міністерству освіти України спільно з Мінфіном, Мінекономрозвитку та Асоціацією міст України провести узгоджувальну нараду та доопрацювати законопроекти;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 16.02.2017 р. було винесено проект постанови КМУ «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту». Експертом проекту ПУЛЬС були висловлені зауваження щодо окремих норм порядку встановлення орендної плати за використання майна комунальної власності. Урядовим комітетом було доручено Державній службі надзвичайних ситуацій спільно з АМУ доопрацювати проект постанови;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 02.03.2017 року було винесено на розгляд проект

розпорядження КМУ «Про передачу цілісного майнового комплексу державного закладу “Спеціалізована медико-санітарна частина № 14 Міністерства охорони здоров'я України” у власність територіальної громади м. Сміли». На засіданні Урядового комітету було озвучено позицію про неспроможність територіальної громади утримувати такий заклад коштом місцевого бюджету. Урядовий комітет прийняв рішення зняти з розгляду таке розпорядження, до повторного розгляду міською радою питання про надання згоди територіальної громад взяти у комунальну власність цей заклад;

- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 02.03.2017 року було винесено на розгляд проект розпорядження КМУ «Про передачу цілісного майнового комплексу державного закладу “Спеціалізована медико-санітарна частина № 17 Міністерства охорони здоров'я України” у власність територіальної громади смт Смолине». На засіданні Урядового комітету було озвучено позицію про неспроможність територіальної громади утримувати такий заклад коштом місцевого бюджету. Урядовий комітет прийняв рішення зняти з розгляду таке розпорядження, до повторного розгляду селищною радою питання про надання згоди територіальної громад взяти у комунальну власність цей заклад;
- 0 на розгляд Урядового комітету з питань економічної, фінансової та правової політики, розвитку паливно-енергетичного комплексу, інфраструктури, оборонної та правоохоронної діяльності 02.03.2017 року розглядалося питання про визначення позиції Уряду щодо законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від сплати земельного податку національних та державних дендрологічних парків» (реєстраційний номер 5634). Законопроектом пропонувалося надати пільги з сплати земельного податку дендрологічним паркам. Законопроект підтримувався Міністерством культури. В той же час за спільної позиції АМУ та Мінфіну вдалося змінити рішення Урядового комітету на прийняття рішення щодо не підтримки цього законопроекту.

Таким чином, Урядові комітети виступали в якості ефективної комунікаційної площадки для експертного обговорення та узгодження позицій сторін щодо проектів нормативних актів. Крім того, у експертів ПУЛЬСу з'явився додатковий інструмент законотворчої політики, оскільки Урядовий комітет має право від імені Уряду надати позитивний/негативний висновок на законопроекти, зареєстровані в Парламенті. Аналогічно на підставі рішення Урядового комітету існує можливість відкликати законопроект поданий до Парламенту Урядом.

Таблиця 5. Кількість проаналізованих проектів нормативно-правових актів, що розглядалися на засіданнях Уряду та Урядових комітетів в I кварталі 2017 року

Дата	Засідання	Закони	Укази та розпор. Президента	Постанови КМУ	Розпор. КМУ	Плани орг. викон. Законів, Указів	Висновки до з/п	Підтр. АМУ	Не підтр. АМУ
Січень									
10.січ	Комітет ЕП	0	0	4	3	0	0	0	0
11.січ	Уряд	3	1	16	8	20	0	16	1
12.січ	Комітет ЕП	3	3	9	7	1	5	3	2
17.січ	Комітет СП	2	0	2	0	0	0	2	0
18.січ	Уряд	9	0	10	8	4	0	2	1
19.січ	Комітет ЕП	0	1	7	7	0	6	7	1
19.січ	Комітет РП	0	0	1	2	0	0	2	0
24.січ	Комітет ЕП	0	0	5	2	3	0	3	0
25.січ	Уряд	4	0	12	7	6	0	3	0
27.січ	Комітет СП	3	0	1	2	0	0	1	2
РАЗОМ:	187 НПА	24	5	67	46	34	11	39	7
Лютий									
01.лют	Уряд	5	1	8	9	0	0	10	1

02.лют	Комітет РП	1	0	1	2	0	0	2	1
02.лют	Комітет ЕП	2	2	10	8	2	8	8	3
08.лют	Уряд	2	3	21	16	2	0	12	1
09.лют	Комітет ЕП	1	0	10	4	0	1	5	1
14.лют	Уряд	4	2	13	3	3	0	9	0
15.лют	Комітет СП	4	1	1	1	0	0	1	4
16.лют	Комітет ЕП	1	1	4	5	2	7	11	0
21.лют	Уряд	5	2	15	9	3	3	7	0
22.лют	Комітет ЕП	0	1	6	5	0	6	5	0
23.лют	Комітет РП	3	0	3	1	0	0	5	0
28.лют	Комітет СП	0	0	4	0	0	0	0	0
РАЗОМ:	239 НПА	28	13	96	63	12	25	75	11
Березень									
01.бер	Уряд	4	4	20	19	4	0	12	1
02.бер	Комітет ЕП	1	0	9	5	0	9	7	1
09.бер	Комітет РП	0	0	7	1	0	0	2	0
09.бер	Комітет ЕП	3	0	3	5	0	4	2	1
10.бер	Уряд	2	2	16	13	2	0	12	1
15.бер	Комітет ЕП	2	0	1	5	0	7	5	0
15.бер	Комітет СП	2	0	5	0	0	2	3	0
16.бер	Уряд	2	6	16	7	3	0	13	0
21.бер	Комітет СП	0	0	5	0	0	0	4	0
21.бер	Комітет ЕП	1	1	3	4	0	3	1	0
22.бер	Уряд	2	3	20	19	3	0	11	0
28.бер	Комітет ЕП	1	0	12	9	2	0	8	1
29.бер	Уряд	4	3	33	16	8	0	17	0
30.бер	Комітет РП	0	0	3	3	0	0	0	0
РАЗОМ:	349 НПА	24	19	153	106	22	25	97	5
ВСЬОГО:	775 НПА	76	37	316	215	68	61	211	23

Таким чином, Урядові комітети виступали в якості ефективної комунікаційної площадки для експертного обговорення та узгодження позицій сторін щодо проектів нормативних актів. Крім того, у експертів ПУЛЬСу з'явився додатковий інструмент законотворчої політики, оскільки Урядовий комітет має право від імені Уряду надати позитивний/негативний висновок на законопроекти, зареєстровані в Парламенті. Аналогічно на підставі рішення Урядового комітету існує можливість відкликати законопроект поданий до Парламенту Урядом.

Робоча нарада Прем'єр-міністра України Гройсмана В. Б. та членів Уряду з Правлінням Асоціації міст України

21 березня відбулося засідання Правління Асоціації міст України під головуванням Голови АМУ, Київського міського голови Віталія Кличка. У засіданні взяли участь 42 міські, селищні, сільські голови – члени Правління.

В рамках засідання Правління відбулася робоча нарада Прем'єр-міністра України Гройсмана В. Б. та членів Уряду з Правлінням Асоціації міст України. На цій робочій нараді також були присутні Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Геннадій Зубко, Віце-прем'єр-міністр Володимир Кістіон, Міністр Кабінету Міністрів Олександр Саєнко, Міністр фінансів Олександр Данилюк, в.о. Міністра охорони здоров'я Уляна Супрун, Заступник Міністра освіти Павло Хобзей, голова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг Дмитро Вовк.

Розпочав робочу нараду Голова АМУ Віталій Кличко. Він наголосив на проблемних питаннях місцевого самоврядування:

- підвищенні тарифів на електроенергію для забезпечення зовнішнього освітлення та роботи міського електротранспорту. Протягом 2015-2016 років НКРЕКП своїми постановами значно підвищила тарифи на електроенергію для потреб зовнішнього освітлення та міського електротранспорту. Так, зростання вартості електроенергії на 2016 рік – у 2,5 рази, а на 2017 рік ще додатково на 40% є критичним, особливо для сільських населених пунктів, міст і

селищ районного значення. Головою Правління АМУ було запропоновано встановити пільгові тарифи на електричну енергію для потреб зовнішнього освітлення та міського електротранспорту, а також розробити державну програму енергоефективних заходів у сферах зовнішнього освітлення населених пунктів та міського електричного транспорту.

- у галузі теплопостачання, зокрема, щодо заборгованості держави перед постачальниками послуг за надані населенню пільги та субсидії; непогашеної Держбюджетом заборгованості з різниці в тарифах за надані комунальні послуги, що накопичилася за минулі періоди; неефективності розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки теплопостачальних підприємств, для проведення розрахунків з постачальником природного газу;

- появи законодавчих ініціатив, що можуть призвести до зменшення дохідної частини місцевих бюджетів, зокрема, намірах Уряду скасувати місцевий акциз з тютюнових виробів.

Крім цього членами Правління піднімалися питання:

щодо управління земельними ресурсами: питання відділення ділянок учасникам антитерористичної операції; можливість надавати пільги окремим підприємствам по сплаті за землю; передача земель Міноборони громадам для соціальних потреб; запровадження нової методики оцінки земель населених пунктів; відведення земельних ділянок для кладовищ тощо;

у галузі освіти: будівництво нових дошкільних дитячих закладів; забезпечення утворення опорних шкіл та їх фінансової підтримки; розвиток професійно-технічної освіти;

у галузі охорони здоров'я: впровадження медичної реформи, зокрема, формування госпітальних округів, механізму фінансування закладів охорони здоров'я; забезпечення лікарськими засобами хворих для лікування орфанних та нефрологічних захворювань та вакцинами;

у галузі житлово-комунального господарства: щодо державної підтримки з вирішення проблемних питань вивезення та утилізації твердих побутових відходів, зокрема і в м. Львові; щодо збільшення вартості нестандартного приєднання об'єктів до електричних мереж; щодо проблем перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджету на надання пільг, субсидій та компенсацій за отриманні населенням житлово-комунальні послуги.

За результатами наради Прем'єр-міністром України було видано доручення центральним органам виконавчої влади щодо розгляду та вирішення озвучених проблемних питань:

Міністерству охорони здоров'я:

із залученням місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування забезпечити проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо змісту, строків та етапності запровадження нової моделі фінансування охорони здоров'я, запровадження з 1 квітня 2017 р. державного регулювання граничних цін на лікарські засоби, а також впровадження механізму відшкодування вартості лікарських засобів, які призначаються хворим для лікування серцево-судинних хвороб, цукрового діабету II типу, бронхіальної астми;

опрацювати проблемні питання формування госпітальних округів, зокрема у Вінницькій області;

прискорити формування нормативно-правової бази, яка визначає обсяг та перелік медичних послуг, що мають надаватися лікарнями I та II рівня госпітального округу, механізм фінансування закладів охорони здоров'я та заходів, пов'язаних з їх оптимізацією, перепрофілюванням чи розвитком.

невідкладно вжити вичерпних заходів для забезпечення лікарськими засобами хворих з хронічною нирковою недостатністю.

Обласним державним адміністраціям вжити заходів щодо:

збільшення обсягів будівництва, реконструкції приміщень дошкільних навчальних закладів, розширення мережі навчально-виховних комплексів "школа-дитячий садок",

відкриття нових груп, зменшення черг на влаштування дітей у дошкільні навчальні заклади з метою повного задоволення потреб населення у дошкільній освіті протягом трьох років;

забезпечення утворення опорних шкіл та їх фінансової підтримки;

розвитку професійно-технічної освіти, запровадження нових навчальних програм, спрямування ресурсів на реалізацію пілотного проекту щодо модернізації підготовки робітників з трьох професій шляхом утворення на базі професійно-технічних навчальних закладів сучасних навчально-практичних центрів; підготовки робітничих кадрів з урахуванням задоволення потреб регіонального ринку праці;

разом з органами місцевого самоврядування вжити заходів щодо забезпечення належного стану полігонів твердих побутових відходів.

Мінагрополітики та Держземагенству:

вивчити ситуацію, яка склалася із застосуванням деяких положень Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, затвердженого наказом Мінагрополітики від 25 листопада 2016 р. № 489, що призводять до зменшення платежів до місцевих бюджетів, вжити відповідних заходів.

Міністерству оборони

опрацювати питання щодо можливості використання земель оборони, які не використовуються Міноборони за цільовим призначенням, для розвитку відповідних територій та за результатами поінформувати Асоціацію міст України і Кабінет Міністрів.

Міністерству фінансів

під час виконання пункту 6 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України від 20 грудня 2016 р. № 1791-VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році” (стосовно підготовки проекту закону щодо скасування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі тютюнових виробів) забезпечити подання пропозицій щодо внесення змін до бюджетного законодавства в частині забезпечення збалансованості місцевих бюджетів у зв'язку із скасуванням такого податку;

вжити заходів до своєчасного та в повному обсязі перерахування коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню.

опрацювати питання щодо удосконалення Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджету на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2005 р. № 20.

Львівській обласній державній адміністрації разом із Львівською міською радою:

вжити заходів до підтримання у м. Львові належного стану у сфері поводження з побутовими відходами. У разі потреби провести з керівниками місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування консультації щодо розміщення твердих побутових відходів;

продовжити роботу з пошуку земельної ділянки для будівництва нового полігона для розташування об'єктів поводження з побутовими відходами.

Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства разом з НКРЕКП:

опрацювати питання щодо встановлення пільгових тарифів на електричну енергію для потреб зовнішнього освітлення, міського електротранспорту та розроблення Державної програми енергоефективних заходів в сферах зовнішнього освітлення населених пунктів, міського електричного транспорту.

опрацювати питання щодо зменшення вартості нестандартного приєднання об'єктів до електричних мереж з метою приведення його до прийнятного рівня.

Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства:

опрацювати питання щодо удосконалення Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків з постачальником природного газу, на якого покладено спеціальні обов'язки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 217.

прискорити внесення на розгляд Уряду проектів актів Кабінету Міністрів, прийняття яких передбачено Законом України "Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії".

В той же час Прем'єр-міністр України вже 24 березня під час "Години запитань до Уряду" у Верховній Раді України запевнив, що скасування роздрібного акцизного податку з реалізації тютюнових виробів Урядом не планується.

Співпраця з міністерствами

Експерти ПУЛЬСу продовжили практику співпраці з міністерствами, що включала висловлення позиції до проектів нормативно-правових актів, підготовлених міністерствами для розгляду на засіданнях Уряду, участь у засіданнях робочих груп, нарадах. Нижче наведено досягнення у роботі за цим напрямом у звітному кварталі.

Міністерство фінансів України

Експерт ПУЛЬСу взяв участь у робочій нараді спільно з представниками Мінфіну, Державної фіскальної служби щодо внесення змін до постанови КМУ від 16 вересня 2015 №726 «Про проведення експерименту з фінансового забезпечення здійснення заходів з розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення у Волинській, Львівській, Одеській і Чернівецькій областях та м. Києві» з метою приведення її положень у відповідність до норм чинного законодавства в частині визначення індикативних показників надходжень митних платежів. АМУ було запропоновано прозорий та зрозумілий механізм визначення індикативних показників надходжень митних платежів для врахування окремих факторів впливу на надходження митних платежів по регіонах з метою виключення можливості штучного визначення таких показників. Мінфін підтримав та врахував таку пропозицію, яка дозволила застосовувати єдиний підхід для всіх регіонів.

Визначення індикативних показників впливає на обсяг коштів, що розподіляється між місцевими бюджетами на ремонт автомобільних доріг загального користування. Зазначені зміни законодавства поширили експеримент з фінансового забезпечення розвитку автомобільних доріг загального користування на всю територію України та подовжили термін його дії до 1 січня 2018 року.

В I кварталі Міністерством фінансів України на адресу Асоціації міст України надіслано проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового рішення про встановлення місцевих податків і зборів, Типового положення про оподаткування платою за землю, Типового положення про оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» для надання експертного висновку АМУ та врахування позиції місцевого самоврядування. Асоціацією міст України надано ряд зауважень щодо недоцільності прийняття зазначеної постанови та втручання органів державної влади в діяльність органів місцевого самоврядування. При розгляді зазначеної постанови на засіданні урядового комітету наголошено на недоречності прийняття таких рішень Уряду та порушенні вимог Конституції та Європейської хартії місцевого самоврядування. За результатами розгляду постанови було прийнято рішення виключити пункт 2 проекту постанови та відправити документ на доопрацювання Секретаріатом Кабінету Міністрів України спільно з Мінфіном та ДФС з урахуванням зауважень Мін'юсту та Асоціації міст України.

Міністерство освіти і науки України

Експерт ПУЛЬСу спільно з міністерствами була долучена до обговорення пріоритету «Модернізація професійно-технічної освіти» проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду на період до 2020 року, що відбулось у Міністерстві освіти і науки України 16 січня 2017 року. Під час заходу аналітик АМУ, зокрема, наголосила, що права громад буде повною мірою реалізовано за умови передачі закладів професійно-технічної освіти з державної форми власності у комунальну. Позиція АМУ була цілком врахована. Міністр освіти і науки Лілія Гриневич в основних пріоритетах реформи професійної освіти офіційно заявила про передачу майнових прав професійно-технічних навчальних закладів з державної у комунальну власність. Наразі готуються документи професійно-технічних навчальних закладів у регіонах.

Вдалось змінити механізм взаємодії департаментів освіти і науки обласних державних адміністрацій з органами управління освітою ОТГ. Це відбулось за підсумками офіційної зустрічі 02 лютого 2017 року Виконавчого директора АМУ Мирослава Пітцика, експерта ПУЛЬСу із заступником Міністра освіти і науки України Павлом Хобзеєм. Прийнято рішення про пряме інформування ОТГ департаментами освіти облдержадміністрацій, що до цього часу здійснювалось через районні органи управління освітою. Позитивні наслідки цього рішення демонструють Вінницька, Тернопільська, Дніпропетровська, Київська, Чернівецька, Рівненська та інші області. Окрім того, за підсумками зустрічі було введено до складу робочої групи з розробки нової формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами експерта ПУЛЬСу. Наразі триває робота цієї групи над проектом формули.

За результатом звернення АМУ до Міністерства освіти і науки щодо спрощення процедури реорганізації дошкільних навчальних закладів із компенсуючого у комбінований тип без погодження з МОН фахівцями Міністерства було розроблено проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» щодо розширення можливостей для створення та діяльності дошкільних навчальних закладів різних форм власності». Експерт ПУЛЬСу долучився до обговорення цього законопроекту. Всі зауваження, висловлені АМУ, враховані МОН. Цей нормативно-правовий документ дозволяє реорганізувати дошкільний навчальний заклад за рішенням засновника; зберігає процедуру призначення, звільнення керівника дошкільного навчального закладу за рішенням органу управління освітою. Законопроект схвалено 27 січня 2017 року на засіданні Уряду та зареєстровано у Верховній Раді України за № 6164 від 07 березня 2017 року.

3 липня 2016 року тривала співпраця експерта ПУЛЬСу з МОН щодо розробки нової редакції Інструкція з обліку дітей шкільного віку та учнів. У звітному періоді завершено підготовку проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646». Проект нової редакції Інструкції враховує позицію АМУ з таких питань: внесення інформації до обліку дітей, а саме виключення, у випадку виїзду учня на постійне місце проживання за кордон, педагогічні працівники не будуть залучені до здійснення обліку (окрім уповноважених осіб), керівник навчального закладу несе відповідальність лише за облік учнів, які навчаються у підпорядковано йому навчальному закладі. Наразі документ проходить громадське обговорення і готується до розгляду на засіданні Урядового комітету з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку.

Зважаючи на численні звернення органів місцевого самоврядування та представників закладів освіти щодо неефективності чинного порядку розподілу освітньої субвенції в березні 2017 року Міністерством освіти і науки створена Міжвідомча робоча група (*далі – МРГ*) для розробки проекту постанови КМУ «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами».

Експерти проекту ПУЛЬС були залучені до процесу удосконалення методології (формули) розподілу освітньої субвенції на кожному етапі роботи. Зокрема, представники ПУЛЬСу, всупереч позиції Мінфіну, наполягли на необхідності проведення оцінки реальних фінансових потреб освітніх закладів. Таким чином, буде обґрунтована позиція ОМС при визначенні загального обсягу освітньої субвенції з державного бюджету в 2018 році, а не лише порядок розподілу цих коштів.

Крім того, експертами ПУЛЬСу, при визначенні базового показника нормативної наповнюваності класу запропоновано розрахувати значення нормативу, оптимальне з позицій якості освітніх послуг, а не суто статистичне, як передбачала методика, розроблена Інститутом освітньої аналітики МОН за підтримки шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні». Інша пропозиція стосувалася можливості врахування в формулі освітньої субвенції позиції населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення щодо підвищеного на 25% рівня оплати праці педагогічного персоналу.

Пропозиції експертів проекту ПУЛЬС були підтримані Робочою групою, ухвалення проекту постанови Урядом заплановано на червень 2017 року.

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

У зв'язку з актуалізацією питань завершення реформи місцевого самоврядування в частині побудови спроможних територіальних громад експерти ПУЛЬСу залучені до розробки під егідою Мінрегіону законопроекту «Про засади адміністративно-територіального устрою України». Його прийняття має забезпечити законодавчі підстави для завершення реформи адміністративним об'єднанням тих громад, які не скористаються наданим їм добровільним механізмом. Основному розробнику надано пропозиції з удосконалення змісту законопроекту, які, в основному, враховано.

Протягом лютого-березня експерти ПУЛЬСу взяли участь у трьох нарадах в Мінрегіоні з доопрацювання законопроекту на основі пропозицій інших суб'єктів погодження. Крім того, надано пропозиції до доопрацьованої версії законопроекту.

У розвиток реформи місцевого самоврядування на районний рівень експерти ПУЛЬСу залучені Мінрегіоном також до роботи над законопроектом під робочою назвою «Про порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж районів». Було надано пропозиції до первісної редакції законопроекту.

Експертами ПУЛЬСу було захищено інтереси органів місцевого самоврядування при погодженні розроблених міністерством проектів постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожиту електричну енергію» та «Про затвердження Типового договору про реструктуризацію заборгованості за спожитий природний газ». Розроблений механізм погашення заборгованості за спожиті енергоносії передбачає, що органи місцевого самоврядування виступають гарантами підприємств тепло- та водопостачання при укладенні договорів реструктуризації. Оскільки у підготованих типових договорах не було передбачено необхідності погодження органами місцевого самоврядування таких договорів, то порушувалися як їх інтереси, так і вимоги цивільного законодавства взагалі. Таким чином, завдяки обґрунтованій позиції АМУ, до Типових договорів були внесені суттєві корективи, якими органи місцевого самоврядування включені до сторін договору, відповідно можуть узгоджувати суми зобов'язань, гарантами яких вони виступають.

Завдяки чіткій позиції АМУ, при підготовці міністерством проекту Закону «Про поховання та похоронну справу», розпочато роботу по пошуку інших шляхів вирішення окремих проблем. Так Мінрегіоном було запропоновано покласти на органи самоврядування обов'язок виплачувати допомогу на поховання всіх померлих. При цьому на сьогодні

законодавство передбачає такий обов'язок лише щодо однієї категорії, допомога на поховання інших осіб надається з Державного бюджету. Окрім того, Мінрегіон вважав за можливе покладення на органи місцевого самоврядування витрат по транспортування тіл померлих до спеціалізованих закладів судмедекспертизи. Ці позиції були попередньо погоджені відповідними центральними органами влади, таким чином законопроект міг бути поданий на схвалення Кабінеті Міністрів України з подальшим поданням його в Парламент. Враховуючи необґрунтованість покладення таких повноважень на органи місцевого самоврядування як в цілому, так і в частині здійснення значних додаткових фінансових витрат, на робочій нараді з приводу проекту Закону представники Асоціації міст категорично заперечили можливість включення таких положень до проекту Закону, та запропонували вирішення проблем за рахунок інших механізмів. Таким чином зупинено прийняття проекту Закону, з обтяжливими для органів місцевого самоврядування положеннями.

Експерт ПУЛЬСу взяв участь в узгоджувальній нараді щодо проекту наказу Мінрегіону «Про затвердження Форми паспорта об'єкта будівництва». Експерт відстояв позицію АМУ щодо проекту наказу. Представники Мінрегіону (розробники проекту Наказу) погодились з доцільністю спрощення форми паспорта, зокрема вилучення з нього інформації про кількість машино-місць, площу, поверховість, наявність оточуючої забудови, кількість зальних приміщень та іншу, яка не стосується результатів обстеження на відповідність технічним регламентам та привести проект наказу у відповідність до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Таке доопрацювання проекту форми паспорта об'єкта будівництва здешевить вартість послуг з його розробки та зменшить час, який службовці ОМС витрачають для заповнення такого документу. Наразі очікується від Мінрегіону надсилання на погодження доопрацьованої редакцію цього проекту наказу.

Міністерство соціальної політики України

Експерти ПУЛЬСу спільно із Мінсоцполітики з метою чіткого розподілу власних та делегованих повноважень, з урахуванням адміністративно-територіальної особливості органів місцевого самоврядування, продовжили напрацювання нової редакції статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (повноваження у сфері соціального захисту населення). Передбачається, що Мінсоцполітики спільний напрацьований проект акту передасть в Кабмін у другому кварталі 2017 року.

Мінсоцполітики розробив проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії торгівлі людьми та захисту постраждалих осіб», де передбачалось, зокрема, передбачити у власних повноваженнях органів місцевого самоврядування вирішення питань із запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Асоціація не погодила Міністерству зазначений законопроект і за результатами засідання 27 січня 2017 Урядового комітету з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку Кабінету Міністрів України, Мінсоцполітики було доручено погодити проект Закону із Асоціацією міст України відповідно до Регламенту Верховної Ради України.

Під час погодження експерти ПУЛЬСу відстояли свою позицію щодо передачі деяких повноважень органам місцевого самоврядування. Так, досягнуто домовленостей, що питання попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків планується передбачити у делегованих повноваженнях органів місцевого самоврядування.

На сьогодні проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії торгівлі людьми та захисту постраждалих осіб зареєстрований у Верховній Раді України (реєстр. № 6125 від 23 лютого 2017 року).

Державна служба України з питань праці

З 1 січня 2017 року органам місцевого самоврядування надали правом здійснювати на відповідних територіях контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення. Держпраці розробила Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю та Порядок здійснення державного нагляду за органами місцевого самоврядування під час виконання ними делегованих повноважень. Зазначені проекти були направлені Асоціації на погодження. Експерт ПУЛЬСу не погодив проекти актів, оскільки вони запровадили б тотальну підзвітність органів місцевого самоврядування та гальмували б виконання ними контрольних функцій.

16 лютого 2017 відбулась узгоджувальна нарада у приміщенні Мінсоцполітики щодо зазначених порядків за участі центральних органів виконавчої влади, представників роботодавців та профспілок. Експерт ПУЛЬСу відстояв позицію органів місцевого самоврядування. Зокрема були виключені усі питання, що стосувались запровадження показників ефективності для діяльності ОМС при здійсненні контролю за дотриманням законодавства про працю.

Держпраці на сьогодні погоджує зазначені порядки з іншими заінтересованими органами виконавчої влади та планує їх винести на засідання КМУ до кінця квітня 2017 року.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Завдяки позиції АМУ, були відстояні інтереси органів місцевого самоврядування при доопрацюванні постанови Кабінету України «Деякі питання використання захисних споруд», розробленої Державною службою України з надзвичайних ситуацій, яка передбачала покладення на органи місцевого самоврядування повноважень з розпорядженням державним майном та включення до розміру орендної плати за нерухоме майно плати за землю. Окрім того, проект постанови передбачав обов'язкове використання Методики розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 № 786. Такі положення порушували право органів місцевого самоврядування використовувати власні методики розрахунку орендної плати за комунальне майно, унеможлилювали укладення договорів оренди захисних споруд, зобов'язували органи самоврядування розпоряджатися майном, що не належало до їх власності. За результатами робочих нарад з представниками ДСНС, експерти ПУЛЬСу переконали їх у внесенні необхідних змін, таким чином розробники внесли відповідні зміни до проекту постанови, яка у такому вигляді була ухвалена Кабінетом Міністрів України

Міністерство молоді та спорту України

Чинний Державний соціальний стандарт у сфері фізичної культури і спорту, затверджений наказом Міністерством молоді та спорту України №1 від 28 березня 2013 року є застарілим та неефективним, не забезпечуючи ні стимулів для розвитку, ані належної якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються на рівні територіальних громад.

Експертами проекту ПУЛЬС в січні 2017 року, в рамках співпраці АМУ з Мінмолодьспорту, були підготовлені та надані зауваження і пропозиції до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту». Пропозиції, зокрема, стосувалися питань розрахунку вартості фізкультурно-спортивних послуг, уточнення повноважень органів місцевого самоврядування в сфері надання послуг, фінансування надання послуг з місцевих бюджетів, контрольних повноважень органів місцевого самоврядування щодо надавачів фізкультурно-спортивних послуг. Усе це забезпечить підвищення прозорості та підзвітності ухвалення рішень в секторі фізкультури та спорту загалом, допоможе більш чітко розмежувати функції між державою та місцевим самоврядуванням, сприятиме зростанню ефективності бюджетних видатків.

Ще одним важливим досягненням роботи ПУЛЬСу є те, що експерти проекту наполягли на включенні в документ пункту, яким зобов'язання ОМС щодо фінансування заходів для

досягнення передбачених Державним стандартом показників будуть залежати від фінансового стану місцевого бюджету, а отже, сприятиме зростанню самостійності ОМС щодо ухвалення рішень в цій сфері.

У березні 2017 року на погодження до АМУ надійшов доопрацьований Міністерством проект постанови КМУ «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту». Проект постанови був погоджений із зауваженнями експертів проекту ПУЛЬС щодо уточнення системи показників оцінювання якості фізкультурно-спортивних послуг, які було враховано.

Міністерство охорони здоров'я України

У зв'язку з тим, що в Україні розпочато формування госпітальних округів, експерти ПУЛЬСу співпрацювали з міністерством в частині погодження розпоряджень Кабінету Міністрів України про склад та перелік госпітальних округів в областях. АМУ виступала за врахування інтересів всіх органів місцевого самоврядування та жителів громад при формуванні округів та посилення роз'яснювальної роботи серед місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і населення щодо цілей, завдань, етапів реформи фінансування системи охорони здоров'я, та утворення госпітальних округів. Зокрема, АМУ офіційно було погоджено склад та перелік госпітальних округів у 13 областях, які затверджені Кабінетом Міністрів України. Та, враховуючи, що до АМУ зверталися органи місцевого самоврядування Вінницької області щодо неврахування їх інтересів при формуванні госпітальних округів, експерт ПУЛЬС звернувся до міністерства з проханням відкликати проект розпорядження про склад та перелік госпітальних округів у Вінницькій області для його доопрацювання. Міністерство підтримало ініціативу АМУ, провело ряд узгоджувальних нарад у Вінницькій області та офіційно відкликало проект розпорядження для його доопрацювання з метою врахування інтересів всіх громад області.

1.3. Поліпшується практика діяльності ОМС завдяки якісній законодавчій основі децентралізаційної реформи, в рамках якої діють ОМС

1.3.1. Правова та методологічна допомога

Протягом звітнього періоду для надання правової допомоги у регіонах продовжила свою діяльність мережа регіональних консультантів з правових та бюджетних питань офісів реформ при РВ АМУ. У березні звітнього кварталу у 6 областях розпочали діяльність регіональні консультанти з питань місцевого економічного розвитку. У звітньому кварталі мережею консультантів було загалом надано посадовим особам місцевого самоврядування, депутатам місцевих рад, іншим особам 2230 консультацій, а всього з початку впровадження проекту 6836 консультацій.

За напрямками діяльності регіональних консультантів було надано консультацій:

- з правових питань – 1092;
- з бюджетних питань – 1022;
- з питань місцевого економічного розвитку – 116.

Представниками проекту спільно з регіональними консультантами з правових питань було розроблявся методичний посібник щодо алгоритму добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад інших суміжних територіальних громад. Потреба у розробці посібника виникла у зв'язку з прийняттям 09 лютого 2017 та підписанням Президентом України 17.03.2017 Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо добровільного приєднання територіальних громад». Добровільне приєднання до об'єднаних територіальних громад інших суміжних територіальних громад являє собою спрощений порядок, коли до вже сформованих великих ОТГ приєднуються невеликі суміжні територіальні громади. У зв'язку з цим місцеві вибори у всій ОТГ не проводяться, а лише добираються депутати від приєднаних територіальних громад.

Представниками проекту здійснено роботу з підготовки методичного посібника щодо роз'яснень найважливіших нововведень та першочергових кроків для впровадження нового Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». З огляду на вето Президента України від 21 лютого 2017 відповідна робота буде продовжуватися у наступному кварталі.

1.3.2. Веб-інструменти для підвищення ефективності діяльності ОМС

Веб-інструменти, розроблені ПУЛЬСом, інтегровано у веб-сайт АМУ.

Протягом звітного періоду тривало наповнення нових розділів та залучення користувачів до інтерактивних можливостей сайту. Зокрема, серед учасників усіх заходів, що проводить ПУЛЬС, поширюється інфографіка, яка роз'яснює можливості сайту та закликає користуватися веб-інструментами. Окрім того, на практикумах з розробки законодавства презентується інструмент «Електронний творець законопроектів» та інші можливості сайту.

Через Головну сторінку сайту АМУ доступні веб-інструменти ПУЛЬСу:

Через блок «Законои» - інтерактивний інструмент «Електронний творець законопроектів» (Law Creator), за допомогою якого користувач сайту може запропонувати зміни у чинне законодавство або подати пропозицію щодо нового законопроекту. (блок інтегрований у головний сайт АМУ. Спочатку користувачу пропонується вибрати галузь (у відповідності з платформами) і за лінком перехід на інтерактивну форму. Внесена інформація потрапляє до галузевого аналітика.)

Через блок «Консультації» - інтерактивний інструмент подання запитань галузевим аналітикам. За звітний період аналітики ПУЛЬСу, до яких потрапляють запити, розмістили на сайті 48 консультацій за різною тематикою.

Через блок «Е-петиції» - інструмент для подання електронних петицій, головна мета якого – створення можливості для ОМС звернутися до АМУ з петицією щодо необхідності вирішення певної проблеми шляхом ініціювання нового законодавства або звернення до центральних органів влади. Передбачено відслідковування рейтингів підтримки петицій, що дасть можливість робити висновки про актуальність питання. Загалом інструмент «е-петиція» покликаний слугувати ще одним каналом зв'язку АМУ з громадами-членами та демонструвати відкритість і прозорість діяльності. Блок електронних петицій був активований на сайті після затвердження Правлінням АМУ Положення про електронні петиції.

Кнопка «Ярмарок ідей» - це своєрідна база даних проектних ідей громад, яка запрацює у наступному кварталі після проведення Шкіл проектного менеджменту, на яких представники громад пройдуть відповідне навчання. Передбачається, що громади самостійно вноситимуть відповідну інформацію і розділ буде «електронною вітриною» для інвесторів та майданчиком з обміну ідеями розвитку для громад. Активне наповнення розділу очікується після проведення циклу Шкіл з проектного менеджменту. Сьогодні у цьому розділі опубліковано 12 «ідей», з яких 6 підготували працівники комунікаційного компоненту проекту, 6 – подано користувачами сайту.

Через блок Децентралізація здійснюється перехід на сторінку «Галузевий діалог», звідки за вибором користувача здійснюється перехід на 10 Галузевих платформ, на яких відбуватиметься віртуальне спілкування кожної галузевої групи представників ОМС, експертів, представників ЦОВВ у галузях, у яких працює ПУЛЬС:

- Місцеві Фінанси,
- Земля та Майно,
- Кадри та Організація роботи,
- Сталий економічний розвиток,
- Освіта,
- Охорона здоров'я,
- Соціальний захист,

- Адміністративні послуги,
- ЖКГ,
- Об'єднання громад.

Кожна платформа має власний колір та типовий набір інструментів:

«Новини» – стрічка тематизованих новини з головної сторінки сайту АМУ.

«Анонси» - календар відповідних заходів.

Інформаційно-змістовні блоки, які по-суті є «паспортом» галузі

«Про галузь»: короткий опис стану галузі сьогодні та огляд її структури тощо.

«Нормативна база»: перелік законодавства, що регулює галузь.

«Проблеми та шляхи вирішення»: паспорт сфери.

«Стратегія розвитку галузі»: головний документ, що містить стратегію розвитку галузі на наступних 10 років, розроблену аналітиками Проекту.

«Контакти» - контактна інформація відповідного галузевого аналітика (для платформи об'єднання громад – контакти регіональних консультатів)

«Корисні посилання»

Галузеві аналітики ПУЛЬСу самостійно наповнили розділи та ведуть стрічку новин.

Інтерактивні блоки сторінки

«Форум: обговори з колегою» - форум, де авторизовані користувачі можуть обговорювати проблемні питання, обмінюватися досвідом, створювати теми для розмови (з можливістю підкачування файлів).

Протягом звітного кварталу на галузевих платформах започатковано та ведуться тематичні

- Місцеві Фінанси - 7
- Земля та Майно - 4
- Кадри та Організація роботи -7
- Сталий економічний розвиток -1
- Освіта,- 6
- Охорона здоров'я - 3
- Соціальний захист - 1
- Адміністративні послуги- 4
- ЖКГ - 3
- Об'єднання громад 6.

«Законопроекти: розробляй, проваджуй» - інтерактивний інструмент «Електронний творець законопроектів»,

«Консультації: запитай експерта» - інструмент для отримання консультацій від експертів Проекту.

За звітний період через цей інструмент опубліковано консультації за галузями:

- Місцеві фінанси - 0
- Земля та майно -1
- Кадри та Організація роботи - 18
- Сталий економічний розвиток - 1
- Освіта - 9
- Охорона здоров'я - 0
- Соціальний захист - 2
- Адміністративні послуги - 0
- ЖКГ - 7
- Об'єднання громад - 12

Інформаційні блоки

«Бібліотека» - видання, матеріали для професійного розвитку, посібники, які можна сортувати за темами та видами видань. За звітний період розміщено 40 видань різних типів.

«Відео, фото, веб-трансляції» - блок містить фотогалереї, відеогалереї та спеціальну підсторінку для підеднання лінку веб-стріму.

«Кращі практики» - перехід у базу даних кращих практики АМУ, де за темою можна знайти відповідні практики та історії успіху.

«Навчання» - у цьому розділі розміщено оголошення та лінк на дистанційні курси, які впроваджує ПУЛЬС:

- 0 «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад» на платформі «Прометеус», початок 10 квітня 2017 року
- 0 «Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування» на платформі «Прометеус», початок 20 квітня 2017 року

«АСМС». Кнопка переносить користувача на сайт АСМС.

«Е-Дайджест»: публікуються щомісячні електронні галузеві видання ПУЛЬСу.

За звітний період опубліковані секторальні дайджести, які готують аналітики проекту, на всіх платформах.

1.3.3. Зворотній зв'язок: одержання та поширення

Протягом звітного кварталу експертами проекту ПУЛЬС проводився збір інформації, необхідної для вирішення проблемних питань у сфері житлово-комунального господарства та управління земельним ресурсами:

1. Проведено опитування органів місцевого самоврядування з приводу наявності на території населених відповідних територіальних громад занедбаних єврейських кладовищ. Інформація, що надійшла від більш як 110 органів місцевого самоврядування була узагальнена та надана Голові Асоціації міст України для робочої зустрічі з Виконавчим директором Європейської ініціативи щодо захисту та збереження єврейських кладовищ. За результатами зустрічі була досягнуто домовленості щодо опрацювання Європейською ініціативою щодо захисту та збереження єврейських кладовищ отриманої інформації з метою надання окремим органам місцевого самоврядування допомоги в упорядкуванні занедбаних єврейських кладовищ.

2. Опрацьовано пропозиції 18 органів місцевого самоврядування щодо порядку безоплатної передачі у власність або в постійне користування співвласникам багатоквартирних будинків земельних ділянок, а також удосконалення норм статті 42 Земельного кодексу України. Результати були використані під час проведення круглого столу на тему «Застосування норм земельного законодавства при оформленні прав на земельні ділянки під багатоповерховими житловими будинками», що проводився Асоціацією за участі Мінрегіоном та Держгеокадастром та представників органів місцевого самоврядування. За результати круглого столу визначено шляхи вирішення проблеми надання земельних ділянок під багатоповерховими житловими будинками та окреслено необхідні зміни у законодавство.

ОР 2: Ресурси місцевого самоврядування збільшились

Контекст

Протягом звітного кварталу діяльність проекту ПУЛЬС була зосереджена на відстоюванні інтересів органів місцевого самоврядування в частині недопущення втручання органів державної влади в діяльність місцевого самоврядування (встановлення місцевих податків та зборів), недопущення прийняття законодавчих ініціатив спрямованих на зменшенні джерел надходжень до місцевих бюджетів (акцизний податок з тютюну), збільшення власних фінансових ресурсів місцевого самоврядування (законодавчі ініціативи щодо закріплення за ОМС відрахувань від загальнодержавних податків).

Через наполегливі настоювання АМУ щодо недоотримання коштів місцевими громадами від акцизного податку з нафтопродуктів Уряд, врешті-решт прийняв постанову щодо розподілу частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування внаслідок чого місцеві громади почали отримувати кошти від акцизного податку з нафтопродуктів, які фактично вже були заплановані в місцевих бюджетах, але не надходили з державного бюджету місцевим бюджетам через відсутність затвердженої постанови.

Крім того, Асоціацією міст України на засіданнях Комітету та на робочих групах неодноразово протрушувалося питання невідкладного розподілу субвенцій місцевим бюджетам на розвиток їхньої інфраструктури та соціально-економічний розвиток. Як наслідок, Кабінет Міністрів України здійснив перший розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій та спрямував Вінницькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській та Чернівецькій областям 181 млн. грн. субвенції з державного бюджету між місцевими бюджетами на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку для завершення будівництва низки соціально важливих об'єктів.

Варто також зазначити, що в березні Уряд прийняв рішення щодо продовження на рік експерименту з фінансового забезпечення реалізації заходів з розвитку автомобільних доріг загального користування, а також поширено його на всю територію України. Продовження терміну дії експерименту дасть змогу спрямувати місцевим бюджетам додаткові кошти на відновлення належного стану доріг загального користування, в тому числі місцевого значення.

Водночас, Кабінет Міністрів України розподілив між місцевими бюджетами 50 млн. гривень субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів. Завдяки чому в наступному кварталі кошти вже почнуть надходити на рахунки місцевих бюджетів.

Виконання видатків місцевих бюджетів за видатками у січні–березні 2017 року продемонстрували не надто позитивні тенденції. Більше 90% видатків місцевих бюджетів було спрямовано на фінансування поточних потреб: заробітні плати з нарахуваннями, комунальні послуги, житлові субсидії та соціальні трансферти, що є однією з проблем стабілізації місцевих бюджетів, адже така негнучка структура видатків не дозволяє розвивати інфраструктуру громад.

В першому кварталі нагальною виявилась проблема незабезпеченості медичної субвенції, яка не покривала в повній мірі навіть захищені статті, зокрема заробітну плату медиків.

Крім того, додатковим навантаження на місцеві бюджети в першому кварталі стало підвищення електроенергії на зовнішнє освітлення та міський електротранспорт, внаслідок

чого органи місцевого самоврядування вимушені були виділити додаткові кошти на ці сфери для забезпечення належного надання зазначених послуг.

Загалом аналіз ситуації в першому кварталі, вказує на необхідність посилення роботи з вдосконалення міжбюджетних відносин та розширення бази наповнення місцевих бюджетів, адже на рівень місцевих бюджетів у 2017 році перекладено ряд видаткових повноважень без відповідного фінансового ресурсу, що вже в I кварталі показало негативні наслідки фінансування основних сфер, зокрема охорони здоров'я.

Завдання 2.1. Збільшено обсяг власних ресурсів місцевого самоврядування, що забезпечує його фінансову автономію

2.1.1. Інструменти та практики для збільшення власних ресурсів ОМС

Формування системи соціальних стандартів і нормативів

Попри активні спільні зусилля ОМС, громадських організацій та експертної спільноти щодо захисту соціальних прав та дотримання державних соціальних гарантій громадян, пасивний опір змінам з боку бюрократичної машини у сфері реформування державних соціальних стандартів та нормативів (*далі – ДССН*) залишається значним. Саме цим можна пояснити обмежені успіхи просування реформи ДССН у першому кварталі 2017 року та незадовільний стан фінансового забезпечення делегованих ОМС повноважень в сферах освіти та охорони здоров'я.

Основним досягненням в цьому напрямку стала імплементація, починаючи з січня 2017 року, підвищеного базового соціального стандарту – мінімальної заробітної плати. Крім того, стаття 7 Закону України від 21 грудня 2016 року № 1801-VIII «Про державний бюджет України на 2017 рік» передбачає майже двократне збільшення прожиткового мінімуму на одну особу для основних соціально-демографічних груп населення (Додаток 1). У відповідності до статті 8 Закону «Про державний бюджет на 2017 рік», місячний розмір мінімальної заробітної плати складає 3200 грн (що відповідає погодинному розміру 19,34 грн). Наслідком цього стало помітне зростання заробітної плати педагогічного персоналу освітніх закладів та працівників сфери охорони здоров'я.

Підвищення рівня державних соціальних гарантій вплинуло на обсяги освітньої та медичної субвенцій місцевим бюджетам в 2017 році, оскільки переважна частина коштів спрямовується на фінансування оплати праці. Підвищення з 1 січня 2017 року посадових окладів педагогічних працівників за ЄТС на 2 тарифних розряди призвело до того, що зарплата вчителя вищої категорії (14 розряд ЄТС), складає від 5266 до 6841 грн, вчителя без категорії – від 3960 до 4853 грн. Загалом середній розмір зарплати освітян збільшився на 49,6%.

Водночас, середня зарплата працівників сфери охорони здоров'я з 1 січня 2017 року зросла на 36,3%. Зокрема, зарплата дільничного терапевта вищої категорії (13 розряд ЄТС), становить від 4940 грн до 8475 грн, фельдшера вищої категорії (10 тарифний розряд) – від 3960 до 4230 грн.

Іншим наслідком роботи експертів проекту ПУЛЬС стало те, що місцеві бюджети отримали в I кварталі 2017 року додаткові фінансові ресурси, пов'язані зі зростанням базового соціального стандарту:

- ... надходжень від ПДФО – 22,7 млрд грн (зростання на 43% або на 7 млрд грн);
- ... освітньої субвенції – 11,4 млрд грн, медичної субвенції – 13,4 млрд грн (збільшення обсягу субвенцій на 4,7 млрд грн, Додаток 2).

Разом з тим, зростання розміру мінімальної заробітної плати суттєвим чином збільшило витрати місцевих бюджетів на оплату праці непедагогічного персоналу, житлово-комунальних послуг, ремонту та придбання тощо, які поглинають практично увесь

додатковий ресурс і поглиблюють проблему недофінансування видатків медичних та освітніх закладів з місцевих бюджетів (див. пункт «Бюджет 2017: прогнози»).

Дії експертів проекту ПУЛЬС протягом звітнього періоду були спрямовані, з одного боку, на запобігання подальшому зростанню обсягів делегованих державою повноважень, що передаються ОМС без належного забезпечення, а з іншого – на «пом'якшення» ДССН в тій їх частині, що стосується фінансування з місцевих бюджетів (див. нижче Державний соціальний стандарт у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту).

Звертає на себе увагу той факт, що запропонована експертами ПУЛЬСу та ухвалена в грудні 2016 року Парламентом поправка до пункту 10 прикінцевих положень Бюджетного кодексу, якою доручалося Уряду (та ЦОВВ) проведення до 1 лютого 2017 року інвентаризації нормативних актів, що визначають галузеві нормативи при здійсненні видатків місцевих бюджетів, затвердження ДССН в описовому та вартісному вигляді за кожним із делегованих повноважень, внесення відповідних змін до НПА (з можливістю щорічного коригування вартісної величини ДССН) виконана не була.

Відсутність прогресу з питань оновлення Урядом ДССН станом на кінець I кварталу 2017 року свідчить, що бюджетний процес 2018 року почнеться в умовах відсутності чіткого законодавчого розмежування повноважень між державою та МС. А отже, експерти ПУЛЬСу прогнозують продовження тенденції щодо недофінансування делегованих державою повноважень в секторах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту (див. пункти «Реформа освіти», «Бюджет 2017: прогнози», «Монетизація пільг та субсидій», «Формування госпітальних округів та інші кроки в реформуванні охорони здоров'я»).

Водночас, в умовах відсутності системного бачення на рівні ЦОВВ реформи ДССН, представники (експерти) ПУЛЬСу зосередили увагу на удосконаленні галузевих ДССН у сфері публічних послуг. Зокрема, за участі експертів проекту ПУЛЬС в звітньому кварталі були розроблені два НПА, що мають безпосередній вплив на систему ДССН.

В січні 2017 року експертами ПУЛЬСу розроблені зауваження і пропозиції до проекту постанови КМУ «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері обслуговування закладами фізичної культури і спорту». Більшість експертних пропозицій були враховані розробником, Мінмолодьспорту. Зокрема, пропозиції щодо розмежування фінансових та контрольних повноважень держави та МС, щодо загального підходу до фінансування цих послуг з місцевих бюджетів, щодо системи показників моніторингу та оцінювання якості обслуговування одержувачів послуг. У березні 2017 року АМУ погодила доопрацьований Міністерством молоді та спорту проект постанови КМУ.

Ухвалення проекту постанови, що очікується в квітні 2017 року, сприятиме створенню сприятливих умов для забезпечення населення доступними, якісними фізкультурно-спортивними послугами, дозволить ОМС здійснювати системний моніторинг та контроль за повнотою, якістю та ефективністю надання публічних послуг на місцевому рівні в межах наявних у місцевих бюджетів фінансових ресурсів.

Постанова КМУ № 114 від 01.03.2017 року «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами», дію якої, всупереч чинному законодавству, було розповсюджено на розподіл субвенції з 1 січня 2017 року, не внесла жодних новацій в дію механізму розподілу коштів між місцевими бюджетами. Разом з тим, у відповідності до пункту 1 статті 103² Бюджетного кодексу, кошти субвенції спрямовуються виключно на оплату праці педагогічних працівників у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти.

На практиці ж, як у 2015-16 роках, так і в першому кварталі 2017 року експерти ПУЛЬСу фіксували випадки, коли виділених в межах розподілу освітньої субвенції коштів не вистачало на фінансування заробітної плати працівників освіти.

Зважаючи на масштабність проблеми недофінансування освіти та численні звернення ОМС щодо неефективності чинного порядку розподілу освітньої субвенції, в березні 2017 року Міністерством освіти і науки створена Міжвідомча робоча група для розробки проекту постанови КМУ «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» на 2018 рік.

Залучені до процесу удосконалення методології розподілу освітньої субвенції експерти проекту ПУЛЬС послідовно обстоювали інтереси МС, зокрема:

- ... всупереч позиції Міністерства фінансів України, яке пропонувало визначити загальний обсяг субвенції на 2018 рік, виходячи із обсягу 2017 року (з врахуванням інфляції), експерти наполягли на необхідності проведення оцінки реальних фінансових потреб освітніх закладів, що фінансуються з місцевих бюджетів;
- ... при визначенні методу розрахунку базового показника нормативної наповнюваності класу (для міст обласного значення) експерти ПУЛЬСу запропонували підхід, що враховує оптимальну з позицій якості освітніх послуг, а не статистичну кількість учнів, як було передбачено методикою МОН;
- ... з врахуванням особливостей діяльності навчальних закладів у населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, експерти проекту ПУЛЬС запропонували погодити пропозицію МОН щодо підвищення на 25% рівня оплати праці педагогічного персоналу (в зв'язку із обмеженими можливостями місцевих бюджетів щодо збільшення рівня оплати праці інших категорій працівників освіти).

...

Зазначені пропозиції експертів проекту ПУЛЬС були підтримані Робочою групою, ухвалення проекту постанови Урядом заплановано на червень 2017 року.

Таким чином, адвокаційна діяльність експертів проекту ПУЛЬС в секторах освіти та охорони здоров'я дасть змогу ОМС посилити (зміцнити) переговорні позиції при визначенні обсягів освітньої та медичної субвенцій з державного бюджету на 2018 рік. З іншого боку, планується надати підтримку щодо супроводу і просування розроблених за участі ПУЛЬСу проектів НПА в профільних Урядових комітетах.

Розглядаючи проблемні питання ДССН, слід звернути увагу на активізацію роботи окремих ЦОВВ, зокрема, Міністерства соціальної політики (монетизація соціальних пільг та послуг), Міністерства охорони здоров'я (запровадження нової моделі фінансування медичної допомоги), Міністерства освіти (обґрунтування обсягу освітньої субвенції на наступний бюджетний рік) щодо належного фінансово-економічного обґрунтування нормативної вартості публічних послуг.

Отже, в I кварталі 2017 року (протягом звітного кварталу) проблему інвентаризації, систематизації та оновлення нормативно-правової бази ДССН вирішити не вдалося унаслідок пасивної позиції ЦОВВ.

Разом з тим, поступово вирішуються практичні питання, пов'язані з державними соціальними гарантіями та фінансовими нормативами, що створює передумови для прискорення в 2018 році процесу модернізації ДССН та поступового наближення обсягів фінансових ресурсів, що передаються ОМС для належного забезпечення в громадах якісних публічних послуг у відповідності до встановлених державними гарантіями стандартів і нормативів.

Муніципальний фіскальний реєстр (МФР)

За звітний квартал ПУЛЬСОМ було опрацьовано тендерні пропозиції, подані розробниками програмного забезпечення. В рамках опрацювання пропозицій були запрошені фірми, що подали заявки на розробку МФР для представлення загального бачення побудови програми, попередні напрацювання та пропозиції щодо впровадження продукту. Перевірено дотримання учасниками тендерних вимог. Були розглянуті також альтернативні технічні рішення, що запропонували учасники, а також їх обґрунтування, за умови, що такі відхилення чи альтернативні рішення не змінюють суттєві вимоги, представлені в тендерній пропозиції.

Учасниками заходу було презентовано попередні розробки щодо візуалізації та наповнення основних модулів, відображення показників, перехід між модулями, ведення бази даних, можливості аналізу та опрацювання отриманої інформації, систематизація та формування відповідних звітів, продемонстровано демо-версії функціонування програмних продуктів.

Крім того, попередньо було проведено консультації з місцевими фінансовими органами щодо впровадження програмного продукту з метою уніфікації ПЗ для різних рівнів місцевого самоврядування (село, селище, ОТГ) та необхідного переліку показників. При цьому, досліджено практичне використання програмних продуктів, що були впроваджені раніше розробниками.

В результаті оцінки висунутих тендерних пропозицій конкурсною комісією обрано учасника, який відповідає кваліфікаційним критеріям, подав достатньо технічно відповідну пропозицію, запропонував технічні рішення на високому рівні та вигідні умови використання програмного забезпечення.

Протягом кварталу була оновлена технічна пропозиція розробника, що переміг в торгах, із включенням усіх запропонованих змін. Крім того, було уточнено ряд показників технічного завдання щодо нерухомого майна, земельних ділянок та суб'єктів підприємництва. При цьому, було вирішено зробити необмежений набір параметрів та характеристик, які задаються окремими довідниками та мають можливість зберігати історію змін.

По окремих модулях вирішено надати можливість користувачу прикріплювати необхідні документи. Для прикладу, по земельних ділянках зазначати підставу володіння із посиланням на конкретно визначений документ.

При цьому, з розробниками погоджено можливості вибірки та експорту інформації у формі відкритих даних, обліку електронних документів (система повинна зберігати відскановані довідки, фотографії, акти виконаних робіт), які відносяться до домогосподарства, об'єкта нерухомості та зберігаються безпосередньо в базі даних. Внесення та перегляд таких документів повинно бути реалізовано через меню програми та з інтернет порталу.

Програмний комплекс має також забезпечувати налаштування прав доступу до інформації (надавати (або забороняти) вносити нову, редагувати наявну та видаляти інформацію в довільних комбінаціях), реагувати на пропущені поля, невірно заповнені дані, повноту інформації та суперечливість даних.

Бюджетний калькулятор

У звітному кварталі діяльність за цим напрямом не здійснювалась

Запровадження інструментів підвищення ефективності розпорядження бюджетними коштами

Система моніторингу головних розпорядників коштів (ГРК)

Протягом кварталу проаналізовано процедури та правила складання бюджетних запитів головних розпорядників коштів місцевих бюджетів. Зокрема, розглянуто відображення результатів фінансово-господарської діяльності попереднього року, форми та показники їх подання, методичку планування надходжень до загального та спеціального фондів місцевих бюджетів, послідовність складання форм на основі попередньо доведених показників.

Опрацьовано правила формування паспортів бюджетних програм, звітів про їх виконання. Простежено застосування інформації, що міститься у паспорті бюджетної програми, зокрема для моніторингу, оцінки ефективності бюджетної програми, порівняльного аналізу, контролю за цільовим використанням бюджетних коштів тощо.

Досліджено основні перешкоди планування діяльності ГРК, серед яких відсутність результативно орієнтованих показників, системності планування, а також необґрунтованість і необ'єктивність показників.

Проаналізовано нормативно-правову базу, зокрема щодо застосування програмної класифікації видатків та кредитування на місцевому рівні, інструкції з підготовки бюджетних запитів, правил складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів. Простежено та опрацьовано діяльність Держказначейства у вертикалі головних розпорядників бюджетних коштів.

Визначено матеріали, необхідні для аналізу місцевим фінансовим органом бюджетного запиту та інформацію, що має міститися в них для прийняття об'єктивних рішень.

Рейтингова система «Ефективний бюджет»

За звітний квартал досліджено основні параметри та умови, що впливають на ефективність бюджетного процесу та використання бюджетних коштів. Визначено, що необхідним є запровадження системи оцінки ефективності виконання бюджетних програм місцевих бюджетів, удосконалення нормативно-правової бази.

Визначено завдання та принципи оцінки виконання місцевого бюджету, а також роль інституційної складової та задіяних органів.

Досліджено головні параметри, які впливають на ступінь досягнення встановлених при складанні, розгляді, затвердженні і виконанні показників місцевого бюджету (забезпечення збалансованості доходів і видатків; створення умов фінансової стабілізації; гармонізація бюджетної та економічної політики; досягнення реальних обсягів доходів та видатків; перерозподіл ресурсів між головними розпорядниками коштів). Визначено перелік показників, що характеризують якість та результативність здійснення бюджетного процесу.

Окреслено етапність здійснення оцінювання ефективності бюджетного процесу та фактори, що мають вплив на ефективність бюджетного процесу, зокрема інституційно-правове забезпечення та організаційно-технічні можливості органів місцевого самоврядування.

Визначено, що оцінка ефективності місцевого бюджету повинна включати в себе набір встановлених параметрів, зокрема реалістичності бюджету, відповідності бюджету поставленим цілям, прогнозованості та контролю за виконанням фінансового плану, ведення документації, звітування та аудиту.

2.1.2. Поширення кращих практик та реплікація досвіду

Два роки тому в Україні стартувала бюджетна децентралізація. Нові правила гри між державою та місцевими громадами, за якими міста та села отримали значно більше

фінансових повноважень та, відповідно, надходжень до бюджету, позитивно вплинули на їх розвиток. Особливі ж преференції від держави отримали перші об'єднані територіальні громади: 60% ПДФО, які залишаються в місцевому бюджеті, 25% екологічного податку, 5% акцизного, 100% єдиного податків, 100% на прибуток підприємств та фінансових установ, що перебувають у комунальній власності, 100% податку на майно. Крім того, ОТГ мають значну фінансову підтримку від держави: субвенцію на розвиток інфраструктури, стимули від державного фонду регіонального розвитку тощо. Внаслідок проведених реформ об'єднані громади перевиконують планові показники бюджетів та закладають значно збільшені бюджети розвитку, ілюструючи успіхи реформ з децентралізації повноважень та фінансів, об'єднання територіальних громад.

Збірки успіхів та кращих практик

Одним із важливих компонентів комунікаційної діяльності ПУЛЬСУ стало поширення та просування цих успіхів шляхом видання квартальних збірок «Книга успіхів». Перша збірка у звітному періоді за січень-березень 2017 року вмістила у себе історії про 83 успішні громади з усіх областей. Успіхи висвітлено за напрямками секторальної децентралізації: місцеві фінанси, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, ЖКГ, місцевий економічний розвиток, адміністративні послуги. Вони ілюструють механізми ефективного врядування, умілого використання місцевих бюджетів і залучення додаткових ресурсів для розвитку інфраструктури, вдало реалізовані проекти та перспективи об'єднаних громад.

«Книгу успіхів» опубліковано на сайті та в соціальних мережах АМУ для вільного використання та поширення. Видання буде поширюватися на заходах проекту та регіональних інфопунктах. «Книга успіхів» стане одним із мотивуючих інструментів для комунікації на тему децентралізації, буде корисною представникам громад, які лише приймають рішення про об'єднання, представникам ЗМІ.

Маршрути успіхів

У звітному періоді розпочалася реалізація загальнонаціональної програми реплікаційних візитів для представників органів місцевого самоврядування, що має на меті поширення кращих практик та успішного досвіду вирішення місцевих проблем і впровадження новацій, зокрема, завдяки зростанню місцевих бюджетів внаслідок бюджетної децентралізації та отримання нових повноважень в процесі секторальної децентралізації.

За I квартал відбулося два навчальні візити, в яких взяли участь 90 представників органів місцевого самоврядування.

Дата, місце проведення, коло учасників	Тема	Інформація про захід
<p>16-17 лютого 2017 року, м.Кропивницький. Учасники: 46 представників з 27 міст – керівники, фахівці управлінь та відділів з питань охорони здоров'я місцевих рад, Виконавчий директор АМУ М.Пітцик, заступник Міністра охорони здоров'я П.Ковтонюк, голова правління ГО «Українська ліга розвитку паліативної та хоспісної допомоги» В.Князевич, заступник директора Національного інституту серцево-</p>	<p>Вивчення досвіду організації надання медичних послуг та паліативної допомоги у Кропивницькому</p>	<p>Візит розпочався з круглого столу, в ході якого П.Ковтонюк та В.Князевич розповіли про проблеми та перспективи галузі охорони здоров'я, наголосили на необхідності реформування надання медичної та паліативної допомоги. М.Пітцик презентував Секторальну стратегію «Охорона здоров'я», що була розроблена ПУЛЬСом. На брифінгу П.Ковтонюк розповів про створення госпітальних округів. К.Руденко розповів про роботу кардіоцентру у Кропивницькому та аналогічних центрів в інших містах України. Представники міст ознайомилися із роботою Центральної міської лікарні (паліативне відділення та інфекційне</p>

судинної хірургії К.Руденко, представники медичних закладів, журналісти та ін.		дитяче відділення), Центру первинної медико-соціальної допомоги №1», Обласного онкологічного диспансеру. За результатами заходу у центральних та регіональних ЗМІ вийшло близько 20 публікацій, у тому числі коментар М.Пітцика на 112 каналі.
1-2 березня 2017 року, м.Львів. Учасники: 44 представники представників міст з майже усіх областей – керівники міських управлінь освіти та методичних кабінетів, аналітик АМУ з питань освіти Л.Мозгова, представники Львівської міської ради, журналісти.	Організація надання освітніх послуг та проведення навчально-методичної роботи в закладах освіти Львова.	На засіданні, з якого розпочався візит, Л.Мозгова розповіла про участь АМУ в реформі освіти. Представники Львівської міської ради презентували місцеві освітні проекти та досвід їх фінансування. Львів'яни поділилися досвідом запровадження нових підходів до надання методичної допомоги вчителю. Учасники заходу відвідали початкову школу «Джерельце» та Львівську класичну гімназію при Львівському національному університеті імені І.Франка, де ознайомилися з досвідом втілення Концепції нової української школи на практиці. Учасники озвучили ідеї, які можуть втілити з практики освітньої системи Львова у себе на місцях. За результатами заходу вийшло понад 12 публікацій у місцевих ЗМІ, сюжет вийшов на 5 каналі, Л.Мозгова взяла участь у прямому ефірі на Львівському телеканалі.

2.2. Створено умови та інструменти для доступу ОМС до додаткових фінансових ресурсів

2.2.1. Навчання для посадових осіб ОМС

Школи з проектного менеджменту

У 2017 році ПУЛЬС продовжив серію навчальних заходів – Школи з проектного менеджменту - з метою сформувати у представників органів місцевого самоврядування навички проектного підходу до розвитку своїх громад. Адже вміння написати конкурентну проектну пропозицію є одним із основних чинників спроможності органу місцевого самоврядування залучати грантові і кредитні ресурси від національних і міжнародних організацій та програм у розвиток громади.

Школа з проектного менеджменту - це п'ятиденний тренінг, програма якого передбачає вивчення всього проектного циклу: формулювання проектної ідеї, її втілення в проектній пропозиції, планування бюджету, розгортання, впровадження проекту та звітування за його реалізацію, а також моніторинг результативності виконання. За підсумками Школи кожний учасник напрацьовує концепцію проекту для своєї громади та отримує індивідуальний експертний висновок від тренерів.

У звітному періоді проведено одну школу.

Школа з проектного менеджменту для представників органів місцевого самоврядування, 20-24 лютого 2017 року у м.Яремче Івано-Франківської обл.

Учасниками заходу стали 30 представників ОМС, до повноважень яких входить підготовка проектних заявок соціального спрямування: керівники та спеціалісти міських управлінь (відділів) з питань освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, представники комунальних медичних закладів, центрів соціального обслуговування громадян. Загалом було представлено 19 областей.

Тренінг провели експерти ГО «Волинський ресурсний центр». Вони розпочали навчання з розгляду типів проектів, джерел фінансування та особливостей роботи з донорами, вивчення особливостей роботи з ДФРР.

Протягом тижня учасники отримали нагоду вивчити весь проектний цикл. У ході тренінгу вивчалась структура проекту з подальшим детальним опрацюванням «проблеми», «мети і завдань проекту», «опису заходів», «очікуваних результатів та моніторингу», «бюджету проекту». Усі лекції супроводжувалися практичними заняттями в малих і великих групах. Програмою тренінгу була передбачена можливість індивідуального консультування кожного учасника з тренером щодо підготовки концепції свого проекту.

Для розширення кругозору, подолання стереотипів учасників і кращого розуміння учасниками можливого спектру ідей місцевого та регіонального розвитку проведено презентацію прикладів проектів різного спрямування, реалізованих в Україні та Польщі. Також приділено увагу практичним аспектам подання готових проектних заявок донору, особливостям впровадження проектів та звітування за проведені заходи.

За підсумками Школи усі учасники отримали домашнє завдання - протягом тижня написати концепцію проекту для свого міста і надіслати її тренерам на оцінювання. Такий формат навчання сприяє практичному закріпленню отриманих навичок, а індивідуальний рекомендаційний висновок є стимулом для кожного слухача Школи продовжити роботу з удосконалення свого проекту.

Тематика проектних концепцій, підготовлених учасниками: виховання дітей та учнівської молоді; покращення якості послуг з профілактики та первинної медичної допомоги; створення інтегрованого центру соціальної допомоги та реабілітації; енергозбереження об'єкту соціального захисту; створення належних умов для життєдіяльності та реабілітації внутрішньо переміщених осіб; майстерня по наданню послуг та соціальний магазин для вразливих категорій населення; проведення соціального табору для дітей із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; створення інклюзивного освітнього середовища у загальноосвітніх навчальних закладах; придбання спеціального транспорту для дітей з інвалідністю.

Результати опрацювання анкет, заповнених учасниками школи, свідчать про позитивну оцінку заходів. Так 83% учасників оцінили змістовність тренінгу на відмінно. Серед переваг відмічено: професіоналізм тренерської команди, ефективну і цікаву практичну роботу в групах, висококваліфіковані поради, своєчасність та актуальність заходу, обмін досвідом та налагодження контактів. Практичну користь від заходу для подальшої роботи 57% фахівців оцінили на відмінно, 43% - на добре.

Конференція з МЕР

27-28 лютого 2017 року у Києві Асоціація міст України в рамках проекту USAID «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС) з метою створення майданчик для обміну досвідом та налагодження мережі інституцій місцевого економічного розвитку, створення умов для їх професійного розвитку, взаємодії, адвокати в питаннях, що

стосуються розвитку територіальних громад провела Національну конференцію з питань місцевого економічного розвитку «Аутсорсинг для місцевого економічного розвитку».

У заході взяло участь близько 200 представників інституцій, діяльність яких спрямована на розвиток територіальних громад – громадських організацій, комунальних установ, міській, сільських та селищних голів, представники ЗМІ. Також на конференції представлені міжнародні донорські організації, які реалізують проекти у сфері розвитку громад.

На першому пленарному засіданні Аналітики АМУ провели експертну дискусію «Секторальні реформи та розвиток громад: синхронізація» та висловили бачення можливостей залучення громадських організацій до реалізації секторальних стратегій АМУ, прийняття рішень на місцевому рівні та надання послуг жителям міста у сферах: охорона здоров'я, освіта, ЖКГ, соціальний захист, місцевий розвиток, адміністративні послуги.

Далі відбувся офіційний запуск:

- ... Веб-інструментарію економічного розвитку територій, який презентували представники компанії PPV Knowledge Networks, агенції економічного розвитку зі Львова, яка реалізує проекти економічного розвитку територій, що формуються за принципами міжсекторної взаємодії
- ... Курсу дистанційного навчання «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», розроблений в рамках Проекту ПУЛЬС До проведення трьох паралельних засідань тематичних секцій, на яких обговорювались питання взаємодії з малим та середнім бізнесом, підходи до вибору інструментів місцевого економічного розвитку, створення розвиткових інституцій, були залучені експерти міжнародних програми і проекти, громадських та комунальних організацій, зокрема:

Секція I - Стратегічне планування розвитку малого та середнього підприємництва як елемент регіонального (місцевого) розвитку проходила за участю Ольги Красовської - провідного наукового співробітника Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, координатора конкурсу Дорожніх карт Програми USAID ЛЕВ, Ігора Бураковського, голови Правління Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, старшого радника з економічних питань Програми USAID ЛЕВ, Андрія Дяченко – Каховського міського голови та ін.

Секція II - Підходи до вибору інструментів місцевого економічного розвитку проходила за участю Володимира Воробя, виконавчий директор PPV Knowledge Networks, Мік Мюллей - експерта з місцевого економічного розвитку програми DOBRE, Вікторії Гриб, керівник департаменту з соціального розвитку ДТЕК та ін.

Секція III - Створення розвиткових інституцій у громаді (у співпраці з Проектом Уряду Канади "Партнерство для розвитку міст") проходила за участю Андрій Гінкула - голови правління, ГО «Центр реформ та місцевого розвитку» (м. Київ), Олександра Кобзарев – директор КП «Інститут міста» (м. Львів), Ярослава Кирпушко – виконавчого директора ГО «Буковинський центр реконструкції та розвитку» (м. Чернівці).

28 лютого, в рамках обміну кращими практиками було презентовано результати діяльності громадських організацій та комунальних установ, проекти, які вони впроваджували та їх ефективність, зокрема: Агенції стратегічного розвитку м. Біла Церква, КП «Інститут розвитку міст» (Вінниця), КП «Інститут розвитку міста Кривого Рогу», ГО «Асоціація економічного розвитку Коломиїщини», КУ «Агенція розвитку Миколаєва», ГО "Центр розвитку громад Перспектива" (Ніжин).

Також в рамках Конференції відбувся ярмарок міжнародних проектів «Можливості для розвитку територіальних громад». Зокрема, представники проектів USAID ПУЛЬС, «Громадяни в дії», ДОБРЕ, «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи-II», Канадського фонду місцевих ініціатив та Міжнародного республіканського інституту розповіли про співпрацю з об'єднаними територіальними громадами, органами місцевого самоврядування, неурядовими та громадськими організаціями, озвучили умови фінансування проектів розвитку та ознайомили учасників з правилами подання заявок на конкурси.

2.2.2. Просування доступу до ресурсів

В рамках Національної конференції з МЕР було проведено інформаційний ярмарок для представників органів місцевого самоврядування та місцевих розвиткових інституцій, участь у якому взяли представники наступних донорських проектів:

- Проект USAID ЗМФІ-II
- Проект USAID ДОБРЕ
- Проект USAID "Громадяни в дії"
- Канадський фонд місцевих ініціатив
- Міжнародний республіканський інститут

ОР 3: Спроможність зацікавлених сторін збільшилась

Контекст

Продовжуються децентралізаційні реформи, громади користуються здобутками бюджетної децентралізації, освоюючи збільшені ресурси, триває передача повноважень та функцій.

З січня 2017 року вже 366 об'єднаних громад мають прямі міжбюджетні стосунки й живуть за новими правилами. Важливою залишається діяльність з просування успіхів ОТГ, щоб новоутворені громади вчилися на успішних прикладах, а ще не об'єднані мали мотивацію для об'єднання.

ПУЛЬС охоплює своєю діяльністю безпосередніх учасників процесу перетворень – стейкхолдерів реформ на всіх рівнях, серед яких: державні діячі, посадовці місцевого самоврядування, в тому числі об'єднаних територіальних громад, медійники, громадськість. Проект реалізує комплекс різноманітних навчально-професійних заходів для ОМС, сприяє формуванню у них спроможності виконувати нові повноваження, вчить працювати в нових умовах децентралізації та просувати свої досягнення. Для державних посадовців та парламентарів готуються висновки до проектів НПА, узагальнюються проблеми ОМС та надаються пропозиції з їх розв'язання. При цьому ПУЛЬС надає для ЦОДВ канали поширення меседжів про державну політику щодо реформ. Для ЗМІ комунікаційний компонент Проекту готує та розсилає прес-новини та «гарячі» прес-розсилки, проводить прес-заходи на регіональному рівні. Для широкої громадськості поширюються меседжі через різноманітні ЗМІ, друковані та інтернет медіа, соціальні мережі. Зокрема, ПУЛЬС реалізує ТБ проект.

Проект, продовжуючи активне партнерство з Мінрегіоном (в тому числі в рамках Меморандуму про співпрацю), формує сприятливе середовище для децентралізаційних реформ у регіонах. У всіх областях спільно з регіональними дирекціями АМУ працюють регіональні консультанти ПУЛЬСу за чотирма напрямками – місцеві фінанси, правові питання, місцевий економічний розвиток та комунікації. Регіональні відділення АМУ діють як інтелектуально-консультативні осередки змін в областях.

Продовженням Всеукраїнської акції «Децентралізаційний марафон» (завершилася у грудні 2016 року) у цьому році стали різноманітні заходи, які реалізують регіональні відділення АМУ – інформаційні пункти з децентралізації у громадах, навчальні візити до успішних громад своєї або сусідньої областей - «Маршрути успіхів», прес-тури для регіональних медіа для презентації успіхів реформ.

Для комунікаційної підтримки цієї діяльності продовжено ведення акаунту «Децентралізаційний марафон» у мережі фейсбук, у якому регіональні консультанти з комунікацій постять інформацію про заходи в громадах, про успішні досягнення та іншу тематичну інформацію. Оскільки цей акаунт здобув чималу популярність, було прийнято рішення продовжити його ведення у цьому році.

ПУЛЬС веде активну діяльність, спрямовану на промоцію успіхів децентралізації та об'єднаних територіальних громад – на сайті АМУ створено розділ «Успіхи», на каналі АМУ в Ютуб ведеться рубрика «Відеотека успіхів». Ця робота ведеться у співпраці з 24 регіональними консультантами з комунікацій.

За допомогою масштабного ТБ- проекту, що розпочався минулого року, для широкої аудиторії висвітлюються успіхи ОТГ та експертна позиція АМУ.

3.1. ОМС та стейкхолдери знають та спроможні виконувати нові повноваження, що витікають із децентралізаційної реформи

3.1.1. Навчання для ОМС місцевого рівня

Практикуми з розробки законодавства

Вже другий рік поспіль у рамках Проекту Асоціація міст України спільно з Апаратом Верховної Ради України проводить серію навчальних заходів – практикумів з розробки законодавства для посадових осіб органів місцевого самоврядування. Мета – вивчення базових принципів законотворчої роботи та законодавчого процесу, отримання практичних знань і навиків з розробки проектів нормативно-правових актів та супровідних документів, ознайомлення з роботою Верховної Ради України. Учасники визначаються на конкурсній основі з числа місцевих посадовців з громад-членів АМУ, після проходження навчання отримують сертифікати.

16-17 лютого у Верховній Раді відбувся дводенний практикум з розробки законодавства та адвокасі для фахівців органів місцевого самоврядування за напрямом «кадри та організація роботи ради». Навчальний захід було організовано разом з Апаратом Верховної Ради України.

До цього практикуму долучилися 31 учасник, в тому числі 5 секретарів міських рад, 5 керуючих справами виконавчих комітетів, 20 керівників та заступників керівників структурних підрозділів виконавчих комітетів міських рад з організаційних, юридичних та кадрових питань. Всього були представлені 30 міст та 1 об'єднана територіальна громада з 21 регіону.

Захід відкрили директор Аналітичного центру АМУ Ярослав Рабошук, голова Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Сергій Власенко та заступник Керівника Апарату Верховної Ради Олександр Мартиненко.

Далі працівники Головного юридичного управління Апарату та Інституту законодавства Верховної Ради ознайомили учасників із законодавчою процедурою, правилами оформлення проектів законів та основними вимогами до розробки нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування.

Актуальні питання нормативно-правових засад у сфері організації роботи та кадрового забезпечення було обговорено під час круглого столу за участі працівників секретаріату Комітету з питань державного будівництва, регіонального розвитку та місцевого самоврядування, Міністерства соціальної політики, Національного агентства з питань державної служби. Найбільшу зацікавленість учасників викликали питання, пов'язані з розробкою, прийняттям та вже недалеким впровадженням нового закону «Про службу в органах місцевого самоврядування».

У другий день практикуму учасники ознайомилися з роботою структурних підрозділів Секретаріату Київської міської ради. Далі у Виконавчій дирекції АМУ аналітик Аналітичного центру Володимир Пархоменко розповів їм про засади лобіювання корпоративних інтересів територіальних громад у законотворчому процесі та досвід АМУ в цій сфері. Про особливості підготовки законопроектів, участь фахівців АМУ в цьому доповіли експерти АМУ Володимир Мягоход та Віктор Кравченко. ВЕБ-інструментарій розробки законодавства на сайті АМУ та його використання в законопроектній роботі висвітлила директор Центру професійного розвитку та комунікацій Маргарита Юрченко. Учасники практикуму отримали відповіді на свої численні запитання.

Із заключним словом виступив Виконавчий директор АМУ Мирослав Пітцик. Він вручив учасникам практикуму сертифікати про проходження навчання від Верховної Ради та АМУ.

30-31 березня проведено дводенний практикум з розробки законодавства та адвокати для фахівців органів місцевого самоврядування за напрямом «земельні ресурси та комунальне майно». У практикумі взяли участь посадові особи місцевого самоврядування - керівники управлінь та відділів земельних ресурсів, комунальної власності та їх заступники - з 24 міст-членів АМУ. Відкрили захід директор Аналітичного центру Асоціації міст України Я.Рабошук та керівник Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування Апарату Верховної Ради України Г.Скопненко.

Працівники Головного юридичного управління Апарату ВРУ та Інституту законодавства Верховної Ради України ознайомили учасників із законодавчою процедурою, правилами проектування законопроектів, їх оформлення та основним принципом розробки нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування.

Актуальні питання управління земельними ресурсами обговорено під час засідання «круглого столу», у якому взяли участь представники секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру, Головного управління земельних ресурсів Київської міської державної адміністрації.

У другий день практикуму учасники обговорили проблематику застосування норм земельного законодавства при оформленні прав на земельні ділянки під багатопверховими житловими будинками, поділилися досвідом вирішення цих питань в своїх містах. В дискусії взяли участь Державний секретар Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Максим Малашкін а також представник Держгеокадастру.

Далі у Виконавчій дирекції АМУ учасникам практикуму було презентовано:

- про засади лобювання корпоративних інтересів територіальних громад у законотворчому процесі та досвід АМУ в цій сфері;
- особливості підготовки та проходження проектів нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України на прикладі підготовки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України про надання дозволу на відведення земельної ділянки;
- норми Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», особливості його розробки, коментар пропозицій Президента України до цього закону, а також варіанти їх врахування;
- ВЕБ-інструментарій розробки законодавства на сайті АМУ та його використання в законопроектній роботі Асоціації.

Учасники практикуму отримали відповіді на свої численні запитання.

По завершенню практикуму учасникам було вручено сертифікати про проходження навчання від Верховної Ради та АМУ.

Практикуми із застосування законодавства в РВ АМУ

Практикуми із застосування законодавства – це одноденні навчальні заходи для працівників місцевого самоврядування, які ПУЛЬС проводить у регіональних відділеннях АМУ. Головна мета – вивчення і роз'яснення застосування законодавчих новацій та чинних законів, практичне застосування секторального законодавства, обмін досвідом.

Протягом 2017 року реалізації ПУЛЬСу в кожному регіональному відділенні планується по 6 практикумів (з яких по 2 для ОТГ).

РВ запрошують на практикуми представників громад-членів АМУ та ОТГ. Тематика обирається із запропонованого нижче переліку:

1. Бюджети громад. Підвищення ефективності управління видатками місцевих бюджетів.
2. Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері управління земельними ресурсами.
3. Застосування містобудівного законодавства. Організація виконання повноважень у сфері архбудконтролю.
4. Нарощування ресурсної бази шляхом підвищення податкових надходжень.
5. Ефективне управління житловим фондом. Створення та діяльність ОСББ.
6. Ефективне функціонування ЖКГ. Організація надання якісних житлово-комунальних послуг.
7. Практичні аспекти реалізації законодавства в сфері соціального захисту населення.
8. Нове у сфері освіти. Організація надання якісних освітніх послуг.
9. Новації в охороні здоров'я. Підходи до фінансування медичних послуг.
10. Організація надання адміністративних послуг в громаді. Створення і організація діяльності Центрів надання адміністративних послуг.
11. Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері публічних закупівель. Система ProZorro.
12. Практика застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів.
13. Створення і організація діяльності інститутів розвитку громад.
14. Механізми реалізації енергоефективних заходів в громадах: правові і практичні аспекти.
15. Підвищення ефективності управління дорожнім господарством в громадах.
16. Практичні аспекти реалізації Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (після прийняття Закону).

Окремо сформовано теми практикумів, на які запрошуються лише представники діючих та потенційних ОТГ (кожне РВ обирає 2 теми на рік):

1. Становлення і організація діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ.
2. Особливості формування та виконання бюджетів ОТГ. Ефективне управління фінансовими ресурсами. ПЦМ.
3. Освітні послуги в ОТГ. Формування освітнього округу.
4. Медичні послуги в ОТГ. Формування медичної інфраструктури.
5. Особливості організації системи соціального захисту в ОТГ.
6. Порядок отримання та використання коштів субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаної громади.
7. Законодавче забезпечення діяльності старост: порядок обрання, повноваження, відповідальність.

Перелік тем сформовано за результатами моніторингу потреб у навчанні, проведеного РВ АМУ у 2016 році.

У лютому – березні 2017 року відбулося 30 практикумів із застосування законодавства, у яких взяли участь 818 посадовців місцевого самоврядування.

Дата, місце проведення, коло учасників	Тема	Інформація про захід
7 лютого 2017 року Львівське РВ АМУ м.Львів Учасники: представники управлінь та відділів з питань надання адмінпослуг ОТГ і міст-членів Львівського РВ	Організація надання адміністративних послуг в громаді. Створення і організація діяльності Центрів надання адміністративних послуг	Під час практикуму розглянуто правове поле і практичний досвід створення і організації діяльності ЦНАПів у громадах. Учасники ознайомились з практичними аспектами формування переліку адмінпослуг та передачі їх ЦНАП, підготовки інформаційних та технологічних карток адмінпослуг, способами надання послуг в ЦНАПах об'єднаних громад, обмінялись

АМУ		<p>позитивним практичним досвідом. Модератор надав рекомендації щодо кроків створення і організації ЦНАПу в ОТГ та акцентував увагу на проведенні одночасних заходів з підготовки приміщення і розробки необхідних документів.</p>
<p>9 лютого 2017 року Рівненське РВ АМУ м. Рівне</p> <p>Учасники: секретарі місцевих рад, юристи, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування.</p>	<p>Практика застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>Учасники практикуму розглянули питання виконання норм антикорупційного законодавства посадовими особами органів місцевого самоврядування; обговорили питання врегулювання конфлікту інтересів в місцевому самоврядуванні; отримали практичні рекомендації модератора зі спірних питань. Місцеві посадовці ознайомились з покроковими етапами заповнення електронної декларації; навчились, як правильно генерувати електронний ключ; отримали застереження щодо типових помилок при заповненні електронної декларації.</p>
<p>10 лютого 2017 року Дніпропетровське РВ АМУ м.Дніпро</p> <p>Учасники: голови ОТГ, керівники, фахівці відділів з питань освіти, директори шкіл</p>	<p>Освітні послуги в ОТГ. Формування освітнього округу</p>	<p>В ході практикуму розглянуті основні положення та зміни до законодавства щодо реформування освіти в об'єднаних громадах. Модератор презентував механізми створення органів управління освітою в ОТГ, формування освітніх округів, можливості співпраці ОТГ у сфері освіти в рамках Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Корисним для учасників став досвід формування та функціонування єдиного освітньо-культурного простору в Солонянській селищній ОТГ.</p>
<p>16 лютого 2017 року Херсонське РВ АМУ м. Каховка</p> <p>Учасники: секретарі місцевих рад ОТГ, юристи, спеціалісти з кадрових питань, бухгалтери</p>	<p>Становлення і організація діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ: кадрові питання</p>	<p>Модератор детально зупинився на повноваженнях ОТГ та їх розподілі між органами місцевого самоврядування та державної влади в процесі реформи, формуванні оптимальної структури об'єднаної територіальної громади відповідно до нових повноважень. Зокрема, йшлося про особливості створення нових органів управління, підбір фахівців та алгоритм організації роботи з кадрами. Особливе місце було відведено кадровому забезпеченню роботи освітньої і медичної галузей, культури та соціального захисту.</p>
<p>16 лютого 2017 року Закарпатське РВ АМУ м.Ужгород</p> <p>Учасники: заступники міських голів, керівники, фахівці управлінь та відділів з питань ЖКГ</p>	<p>Механізми реалізації енергоефективних заходів у громадах: правові і практичні аспекти</p>	<p>У ході практикуму учасники заслухали презентацію про сутність енергоефективності населених пунктів, енергоефективні та енергопасивні будинки, енергоощадні технології енерго- і теплоспоживання будівель. Модератор озвучив типові помилки і проблеми, які допускаються в громадах, починаючи зі стадії планування й розробки програм енергоефективності і закінчуючи виконанням заходів з енергозбереження за бюджетні кошти. Далі обговорено існуючі механізми підвищення енергоефективності в бюджетній сфері та житловому секторі, зокрема,</p>

		впровадження системи муніципального енергоменеджменту; робота енергосервісних компаній ЕСКО та інші.
<p>20 лютого 2017 року Кіровоградське РВ АМУ м. Кропивницький</p> <p>Учасники: міські, сільські, селищні голови, начальники, фахівці управлінь та відділів з питань освіти, директори шкіл.</p>	<p>Нове у сфері освіти. Організація надання якісних освітніх послуг</p>	<p>Модератор ознайомив учасників із законодавчими новаціями та новими тенденціями у сфері освіти, основними здобутками та перспективами освітянської галузі, досвідом підвищення якості освітніх послуг у м. Кропивницькому.</p> <p>Зокрема, відбулась презентація проектів «Освітня карта Кропивницького» та «Якісна профільна освіта кожній дитині». Особливу увагу було приділено запровадженню сервісів Google Apps for Education в управлінську діяльність закладів освіти.</p> <p>Учасники отримали рекомендації щодо впровадження новацій в освітніх закладах міст, селищ, ОТГ.</p>
<p>21 лютого 2017 року Івано-Франківське РВ АМУ м. Івано-Франківськ</p> <p>Учасники: міські голів, голови ОТГ, керівники фінансових відділів та управлінь, депутати місцевих рад</p>	<p>Бюджети громад. Підвищення ефективності управління видатками місцевих бюджетів</p>	<p>Учасники заходу обговорили організаційно-правові основи бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування в поточному році та основні засади формування місцевих бюджетів на 2017 рік. Серед пріоритетних були визначені питання виконання делегованих повноважень та співробітництво територіальних громад, налагодження взаємодопомоги у фінансових аспектах для новоутворених об'єднаних територіальних громад, правильного оформлення необхідної казначейської документації.</p>
<p>21 лютого 2017 року Луганське РВ АМУ м.Северодонецьк</p> <p>Учасники: начальники та фахівці фінансових управлінь та відділів, фінансисти ОТГ.</p>	<p>Бюджети громад. Підвищення ефективності управління видатками місцевих бюджетів</p>	<p>Під час практикуму проаналізовано норми Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» в частині формування місцевих бюджетів; розглянуто питання застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі; принципи програмно-цільового методу та роль стратегічного планування в прийнятті ефективних управлінських рішень органами місцевого самоврядування.</p> <p>Учасники навчалися розробляти паспорт бюджетної програми. Особливу увагу було приділено формуванню та порядку заповнення бюджетного запиту і паспорту бюджетної програми.</p>
<p>21 лютого 2017 року Харківське РВ АМУ м. Харків</p> <p>Учасники: міські голови, їх заступники, спеціалісти відділів архітектури та містобудування органів місцевого самоврядування, представники ОТГ</p>	<p>Застосування містобудівного законодавства. Організація виконання повноважень у сфері архбудконтролю</p>	<p>Модератор практикуму проаналізував законодавчу базу у сфері містобудування та архітектури; розповів учасникам про порядок утворення виконавчих органів місцевих рад та набуття ними повноважень у сфері архбудконтролю; звернув увагу на нормативи щодо приміщень, матеріально-технічного забезпечення та рівень освіти спеціалістів.</p> <p>В ході практикуму доступно донесено покроковий механізм передачі повноважень виконавчому органу з питань архітектурно-будівельного контролю ОМС. Було приділено увагу системі управління, контролю і нагляду у сфері архітектурного будівельного контролю, а також питанням підготовки</p>

		відповідних фахівців.
<p>21 лютого 2017 року Київське РВ АМУ м. Київ</p> <p>Учасники: фінансисти, бухгалтери діючих та потенційних ОТГ</p>	<p>Особливості формування та виконання бюджетів ОТГ. Ефективне управління фінансовими ресурсами. ПЦМ</p>	<p>Під час практикуму обговорено застосування нормативної бази при формуванні місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом. Ключову увагу приділено практичним аспектам складання місцевих бюджетів у новому форматі – заповненню бюджетних запитів, кодуванню програм, складанню паспортів та звітів, оцінці та моніторингу бюджетних програм тощо та обговоренню шляхів вирішення нагальних питань.</p> <p>Фінансисти з Березанської та Пісківської об'єднаних громад поділилися проблемами, що виникали при складанні відповідних місцевих бюджетів на 2017 рік.</p> <p>Обговорено питання взаємодії фінансового органу ОТГ з обласним департаментом фінансів та Казначейською службою.</p>
<p>22 лютого 2017 року Черкаське РВ АМУ м. Черкаси</p> <p>Учасники: секретарі місцевих рад, юристи, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування.</p>	<p>Практика застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>У ході практикуму слухачам було детально доведено зміст основних антикорупційних законів, методи запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.</p> <p>Обговорено засоби запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в роботі органів місцевого самоврядування, способи фінансового контролю, види відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.</p> <p>Присутнім доведені основні новели діючої системи декларування доходів, а також практичні і технологічні нюанси заповнення граф електронної декларації.</p>
<p>22 лютого 2017 року Чернігівське РВ АМУ м. Чернігів</p> <p>Учасники: заступники міських, селищних голів, бухгалтери, представники управлінь та відділів з питань економічного розвитку.</p>	<p>Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері публічних закупівель. Система ProZorro</p>	<p>Під час практикуму розглянуто сучасний стан системи закупівель, обговорено загальні умови здійснення закупівель товарів, робіт і послуг.</p> <p>Модератором разом з учасниками практикуму розглянуті особливості проведення відкритих торгів, законодавчі підстави для застосування переговорної процедури закупівлі, порядок оскарження процедур закупівлі.</p> <p>Значну увагу було приділено вимогам до тендерної документації та звітності, вивчено особливості проведення закупівель через акредитовані майданчики.</p>
<p>22 лютого 2017 року Чернівецьке РВ АМУ м. Чернівці</p> <p>Учасники: голови ОТГ, керівники, фахівці відділів з питань освіти, директори шкіл.</p>	<p>Освітні послуги в ОТГ. Формування освітнього округу</p>	<p>Під час практикуму опрацьовано нормативно-правову базу в сфері освіти, обговорено питання передачі освітніх функцій органам місцевого самоврядування ОТГ, організацію надання нових послуг.</p> <p>Модератор дав відповіді на запитання щодо створення управління системою освіти ОТГ, укомплектованості його кадрами відповідної кваліфікації, налагодження документального порядку, пов'язаного з інвентаризацією прийнятого комунального майна, кадрового обліку педагогів і шкільних працівників, вирішення питань методичної підтримки та атестації, фінансового та бухгалтерського забезпечення шкіл.</p>
<p>23 лютого 2017 року</p>	<p>Практика</p>	<p>У ході засідання місцеві посадовці детально</p>

<p>Полтавське РВ АМУ м. Миргород</p> <p>Учасники: секретарі місцевих рад, юристи, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування</p>	<p>застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>ознайомилися із законодавчою базою, що регулює питання протидії корупції; обговорили обмеження, передбачені антикорупційним законодавством для посадових осіб місцевого самоврядування. Важливою частиною практикуму став розгляд питань, що стосуються врегулювання конфлікту інтересів (приватний інтерес, реальний конфлікт інтересів, потенційний конфлікт інтересів). Приділена особлива увага відповідальності місцевих посадовців. Надані детальні методичні рекомендації щодо заповнення електронної форми декларації особами місцевого самоврядування.</p>
<p>24 лютого 2017 року Хмельницьке РВ АМУ м.Хмельницький</p> <p>Учасники: заступники міських голів, начальники управлінь з питань земельних ресурсів, юристи.</p>	<p>Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері управління земельними ресурсами</p>	<p>Учасники практикуму обговорили можливості для розвитку земельних відносин у громадах, зокрема в частині реалізації громадянами прав на землю. Модератор детально розповів про правові аспекти отримання та використання громадянами права на безоплатну приватизацію земельних ділянок, надання земельних ділянок в оренду, набуття громадянами права на земельну ділянку за давністю користування В ході тренінгу модератор дав практичні поради щодо прийняття локальних розпорядчих актів щодо визначення порядків вирішення земельних спорів, надання у власність та отримання в оренду земельних ділянок за різними видами цільового призначення та інші.</p>
<p>24 лютого 2017 року Запорізьке РВ АМУ м.Запоріжжя</p> <p>Учасники: заступники міських голів, начальники управлінь з питань земельних ресурсів, юристи.</p>	<p>Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері управління земельними ресурсами</p>	<p>На засіданні розглянуто практичні аспекти реалізації земельного законодавства, зокрема обговорено інститут комунальної власності на землю, компетенцією органів місцевого самоврядування з розпорядження землями комунальної власності. Розглянуто правові аспекти прийняття рішень органами місцевого самоврядування щодо надання дозвільної землевпорядної документації, обговорено проблемні питання, пов'язані з паюванням земель, орендні земельні відносини та досвід розв'язання земельних спорів.</p>
<p>1 березня 2017 року Тернопільське РВ АМУ м.Тернопіль</p> <p>Учасники: міські, селищні, сільські голови, секретарі рад, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування.</p>	<p>Практика застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>Учасники практикуму ознайомилися з особливостями Закону України «Про запобігання корупції» та особливостями нового фінансового контролю. Модератор розповів про новели нової системи декларування доходів: типи декларування, терміни, форми електронної декларації, а також практичні нюанси заповнення полів електронної декларації. Слухачі цікавилися аспектами роботи з такими розділами електронної декларації як «Об'єкти нерухомості», «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», «Доходи, у тому числі подарунки» та «Фінансові зобов'язання».</p>
<p>6 березня 2017 року Івано-Франківське РВ</p>	<p>Практика застосування</p>	<p>У ході практикуму проаналізовано зміст антикорупційного законодавства; обговорено</p>

<p>АМУ м.Коломия</p> <p>Учасники: міські, селищні та сільські голови, голови ОТГ, секретарі рад, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування, депутати місцевих рад.</p>	<p>антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>заходи, спрямовані на запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, та відповідальність за корупційні правопорушення. Друга частина практикуму полягала в засвоєнні учасниками послідовності заповнення декларацій. Модератор продемонстрував алгоритм заповнення е-декларацій. Зокрема зупинився на таких етапах: отримання електронного цифрового підпису в одному з акредитованих центрів сертифікації ключів, на необхідності мати персональну електронну поштову скриньку тощо.</p>
<p>10 березня 2017 року Кіровоградське РВ АМУ м.Кропивницький</p> <p>Учасники: міські, селищні, сільські голови, начальники управлінь та відділів земельних ресурсів, спеціалісти з земельних питань.</p>	<p>Практичні аспекти реалізації законодавства у сфері управління земельними ресурсами</p>	<p>Модератор розповів про зміни в земельному законодавстві, зокрема в Земельному кодексі України, Законах України «Про землеустрій» та «Про оцінку земель». Зокрема, акцентовано увагу учасників на спрощенні виготовлення та погодження землевпорядної документації; обговорено питання резервування земельних ділянок для суспільних потреб (місць утилізації відходів, інженерних мереж, охоронних і санітарних зон навколо існуючих та перспективних інфраструктурних об'єктів, зон організації відпочинку населення).</p>
<p>14 березня 2017 року Миколаївське РВ АМУ м.Миколаїв</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови ОТГ, їх заступники, керівники управлінь та відділів з питань освіти та бухгалтерського обліку, директори шкіл</p>	<p>Освітні послуги в ОТГ. Формування освітнього округу</p>	<p>В ході навчання розглянуто питання нормативно-правового забезпечення діяльності закладів освіти в умовах децентралізації. Корисним для місцевих службовців стало обговорення оптимізації мережі освітніх закладів ОТГ, залучення додаткових ресурсів для управління освітою в об'єднаних громадах. Учасники практикуму обговорили порядок створення та функції органу управління освітою в ОТГ, розглянули особливості прийняття управлінських рішень, вчилися проводити аналіз і планування, як здійснювати контроль та зовнішню комунікацію. Розглядалася можливість створення дорожньої карти управління освітою.</p>
<p>14 березня 2017 року Львівське РВ АМУ м.Львів</p> <p>Учасники: міські голови, секретарі рад, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування</p>	<p>Практика застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>Учасники заходу ознайомились з правовим полем та практичними аспектами заповнення електронної декларації; обмінялись досвідом. Модератор надав рекомендації щодо алгоритму заповнення е-декларації та акцентував увагу на основних проблемних питаннях, зокрема: хто відноситься до членів сім'ї, що включають у себе доходи, як діяти, якщо член сім'ї відмовляється надати інформації та ін. Також під час навчання висвітлено принципи та засади збору та підготовки інформації, необхідної для правильного заповнення декларації.</p>
<p>16 березня 2017 року Херсонське РВ АМУ</p>	<p>Створення і організація</p>	<p>В ході навчання розглянуто нормативно-правове забезпечення створення та</p>

<p>м.Херсон</p> <p>Учасники: заступники міських, селищних голів, представники ОТГ, керівники та фахівці управлінь та відділів з питань економічного розвитку та залучення інвестицій</p>	<p>діяльності інституцій розвитку громад</p>	<p>функціонування інституцій розвитку громад. Модератор розповів про форми таких інституцій, алгоритм започаткування, особливості організації роботи, підбір персоналу та забезпечення сталості діяльності. Важливим було вивчення можливих джерел фінансування агенцій. В цьому контексті обговорено перспективи співпраці з міжнародними та національними донорськими організаціями. Корисним для учасників став досвід діяльності Чернівецької та Миколаївської агенцій місцевого розвитку.</p>
<p>16 березня 2017 року Сумське РВ АМУ м.Суми</p> <p>Учасники: міські, селищні, сільські голови, секретарі рад, посадовці, відповідальні за дотримання антикорупційного законодавства в органах місцевого самоврядування.</p>	<p>Практичне застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>Учасники практикуму ознайомилися з особливостями Закону України «Про запобігання корупції», роз'ясненнями Національного агентства запобігання корупції щодо застосування заходів фінансового контролю, роз'ясненнями щодо врегулювання конфлікту інтересів в органах місцевого самоврядування. Модератор висвітив особливості системи електронного декларування доходів, а також практичні і технологічні нюанси заповнення граф електронної декларації. Акцентовано увагу на важливості повноти та достовірності даних, внесених з до е-декларації.</p>
<p>21 березня 2017 року Донецьке РВ АМУ м.Краматорськ</p> <p>Учасники: міські голови, керівники та фахівці управлінь та відділів з питань охорони здоров'я, керівники медичних закладів.</p>	<p>Новації в охороні здоров'я. Підходи до фінансування медичних послуг</p>	<p>На практикумі обговорено питання нормативно-правового забезпечення діяльності закладів медицини в умовах децентралізації, формування госпітальних округів та особливостей фінансування медичних послуг. Увага присутніх була зосереджена на змінах, які відбуваються в сфері медицини та новаціях, що чекають представників галузі. Учасники заходу розбиралися, наскільки будуть затребувані громадою лікувальні установи вторинної ланки, аналізували фінансові можливості громади їх утримувати, а також чи зможуть ці заклади надавати якісну медичну допомогу. Медичні фахівці обговорили як оцінити обсяг медичної допомоги, який їх лікарня готова надавати своїм пацієнтам.</p>
<p>21 березня 2017 року Рівненське РВ АМУ м.Рівне</p> <p>Учасники: голови ОТГ, їх заступники, представники територіальних центрів соціального обслуговування</p>	<p>Особливості організації системи соціального захисту в ОТГ</p>	<p>Учасники практикуму отримали практичні рекомендації щодо виконання об'єднаною територіальною громадою власних повноважень у сфері соціального захисту населення; намітили шляхи вирішення наявних проблем. На заході продемонстровано досвід співпраці у сфері соцзахисту Млинівської районної адміністрації та трьох об'єднаних громад району. Також учасники ознайомились з роботою територіальних центрів Рівненщини. Зокрема на прикладі Дубенського територіального центру соціального обслуговування було продемонстровано напрями партнерства з</p>

		ОТГ.
<p>22 березня 2017 року Волинське РВ АМУ м.Луцьк</p> <p>Учасники: міські та селищні голови, голови ОТГ, представники управлінь та департаментів з питань кадрового забезпечення, юристи.</p>	<p>Практичне застосування антикорупційного законодавства. Електронна система декларування доходів</p>	<p>Учасники заходу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отримали роз'яснення щодо змісту антикорупційних органів; - проаналізували алгоритм дій місцевих посадовців в разі надходження пропозиції неправомірної вигоди чи подарунка; - розглянули практичні кейси декларування доходів (повідомлення про суттєві зміни майнового стану, технічні аспекти роботи системи, декларування доходів близьких осіб декларантів, декларування об'єктів нерухомості, транспортних засобів тощо); - ознайомились зі способами врегулювання конфлікту інтересів, а також відповідальністю за корупцію.
<p>28 березня 2017 року Житомирське РВ АМУ м. Житомир</p> <p>Учасники: міські, сільські, селищні голови, начальники, фахівці управлінь та відділів з питань освіти, директори шкіл, представники ОТГ.</p>	<p>Нове у сфері освіти. Організація надання якісних освітніх послуг</p>	<p>Місцеві освітяни обговорили новації в освіті та актуальні питання організації надання якісних освітніх послуг. Зокрема, мова йшла про проведення тендерів, фінансування профтехосвіти, залучення коштів на термомодернізацію шкіл та садочків, кадровий потенціал, безпеку дітей у навчальних закладах, оплату праці педагогічних працівників та керівників органів управління освітою, призначення та звільнення керівників освітніх закладів.</p> <p>Окрім цього, Житомирська міська рада презентувала кращі практики у цій сфері, що стосуються позашкільного виховання молоді, розвитку дошкільнят, облаштування у школі учнівської обсерваторії.</p>
<p>28 березня 2017 року Івано-Франківське РВ АМУ м.Івано-Франківськ</p> <p>Учасники: заступники голів ОТГ, керівники та фахівці відділів з питань економічного розвитку та залучення інвестицій</p>	<p>Порядок отримання та використання коштів субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаної громади</p>	<p>У ході практикуму учасники отримали вичерпну інформацію про порядок отримання та використання коштів субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаної громади. Акцентовано увагу на ключових вимогах заповнення форми проектної заявки на проект, який може реалізовуватися за рахунок коштів субвенції з державного бюджету, а також процедурі подання документів.</p> <p>Після теоретичного блоку проведено майстер-клас з формулювання назви, мети, завдань та заходів проекту. На завершення презентовано особливості формування бюджету проекту.</p>
<p>28 березня 2017 року Вінницьке РВ АМУ м.Вінниця</p> <p>Учасники: заступники голів ОТГ, керівники, фахівці відділів з питань освіти, директори шкіл</p>	<p>Освітні послуги в ОТГ. Формування освітнього округу</p>	<p>Модератор розповів про стан та перспективи реформування освітянського простору в ОТГ, детально зупинившись на законодавчих змінах галузі освіти.</p> <p>Під час практикуму обговорювали питання створення органів управління освітою, інклюзивності освіти, підвищення рівня кваліфікації вчителів, виплати премій та зарплат викладачам, призначення директорів освітніх закладів.</p> <p>Представники органів місцевого самоврядування, де ще не утворено ОТГ, отримали інформацію про досвід організації освітнього процесу в об'єднаних громадах. Зокрема, ознайомились із кращими</p>

<p>29 березня 2017 року Одеське РВ АМУ м.Одеса</p> <p>Учасники: міські голови, їх заступники, спеціалісти відділів архітектури та містобудування, представники ОТГ.</p>	<p>Застосування містобудівного законодавства. Організація виконання повноважень у сфері архбудконтролю</p>	<p>практиками Калинівської ОТГ.</p> <p>В ході навчання обговорено повноваження органів місцевого самоврядування у сфері державного архітектурно-будівельного контролю, зокрема законодавчі аспекти управління, контролю, нагляду у сфері архітектурно-будівельної діяльності; механізм передачі повноважень архбудконтролю на рівень місцевого самоврядування.</p> <p>Учасники заходу проаналізували сильні та слабкі сторони органів місцевого самоврядування та громад при отриманні ними містобудівних повноважень в рамках децентралізації системи архбудконтролю, а також визначили особливості практичного застосування законодавства.</p>
--	--	--

3.1.2. Навчання для ОМС обласного та районного рівня

У лютому 2017 року укладено Суб-угоду з Українською асоціацією районних та обласних рад (УАРОР) на організацію та проведення фахових майстерень для представників районних та обласних рад. УАРОР є офіційним суб-партнером проекту ПУЛЬС згідно з Угодою про співпрацю між АМУ та USAID. Лютий був організаційним місяцем в УАРОР (було обрано команду проекту) і проведення заходів розпочалося в березні 2017 року. Протягом звітнього періоду УАРОР провела 3 фахові майстерні для представників районних та обласних рад. Тематика заходів визначалась особливостями формування територіальних громад на відповідній території та шляхом опитування представників районних та обласних рад.

<p>17 березня 2017 року, м. Київ Учасники: 33 особи – представники районних та обласної рад Київської області (голови рад, заступники голів, депутати місцевих рад, керуючі справами, начальники відділів з організаційних, загальних питань)</p>	<p>Особливості формування територіальних громад області в умовах децентралізації.</p>	<p>Учасники обговорили останні законопроекти, що стосуються децентралізації прийняті Верховною Радою України, що дозволяють удосконалити механізм формування спроможних громад, План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні затвердженого розпорядженням КМУ від 22.09.2017р. № 688-р, тощо.</p> <p>Під час дискусії присутні визначили практичні поради щодо формування спроможних громад, обговорили проблеми, які спіткають навколостолічні території; питання співпраці та взаємодії великих міст та сусідніх громад які мають спільно розвиватися; питання секторальних змін, які б мали рухатися системно; виявили питання, що потребують законодавчого доопрацювання, зокрема Конституції, та надали пропозиції щодо вдосконалення законодавства.</p>
<p>28 березня 2017 року, м. Черкаси Учасники: 19 осіб – голова Черкаської обласної ради, представники</p>	<p>Особливості формування територіальних громад області в умовах децентралізації.</p>	<p>Голова обласної ради Вельбівець Олександр Іванович розпочав засідання та проінформував присутніх про проект ПУЛЬС, його мету та завдання.</p>

<p>районних рад Черкаської області (голови рад, заступники голів, депутати місцевих рад, керуючі справами, начальники відділів)</p>		<p>Учасники обговорили останні законопроекти, що стосуються децентралізації прийняті Верховною Радою України, що дозволяють удосконалити механізм формування спроможних громад, План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні затвердженого розпорядженням КМУ від 22.09.2017р. № 688-р, тощо.</p> <p>В процесі дискусії присутні визначили практичні поради щодо формування спроможних громад. В Черкаській області наразі діє 6 об'єднаних територіальних громад, 4 прийняли рішення про об'єднання та йдуть на вибори 30.04.2017р. Обговорили проблеми, які спіткають місцеве самоврядування в процесі децентралізації та взаємодію з органами виконавчої влади; питання секторальних змін щодо розвитку освіти (оптимізація малокомплектних та формування опорних шкіл), медицини (формування госпітальних округів), соціальної, культурної, молодіжної політики і т.д. Окремо зупинилися на питаннях фінансової децентралізації, зокрема фінансуванні соціальної сфери, системі планування регіонального розвитку та поліпшенні підготовки якісних проектів (концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках).</p>
<p>31 березня 2017 року, м. Кропивницький Учасники: 19 осіб – голова Кіровоградської обласної ради, представники районних рад Кіровоградської області (голови рад, заступники голів, депутати місцевих рад, керуючі справами, начальники відділів)</p>	<p>Особливості формування територіальних громад області в умовах децентралізації.</p>	<p>Голова обласної ради Черноіваненко Олександр Анатолійович розпочав засідання та проінформував присутніх про проект ПУЛЬС, його мету та завдання.</p> <p>Учасники обговорили останні законопроекти, що стосуються децентралізації прийняті Верховною Радою України, що дозволяють удосконалити механізм формування спроможних громад, План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні затвердженого розпорядженням КМУ від 22.09.2017р. № 688-р, тощо.</p> <p>В процесі дискусії присутні визначили практичні поради щодо формування спроможних громад, та проблеми, які виникають у тих що вже створені (зокрема щодо взаємодії з органами виконавчої влади). В Кіровоградській області наразі діє 5</p>

		<p>об'єднаних територіальних громад, 2 прийняли рішення про об'єднання та йдуть на вибори 30.04.2017р. Обговорили особливості управління та перспективи розвитку об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області; питання секторальних змін щодо розвитку освіти (оптимізація малокомплектних та формування опорних шкіл), медицини (формування госпітальних округів), соціальної, культурної, молодіжної політики і т.д.</p>
--	--	---

Наприкінці майстерень проведено анкетування учасників та обговорено рівень досягнення очікувань. Присутні досить високо оцінили якість та змістовність проведення фахової майстерні, а саме вказали на високий рівень проведеного заходу, професіоналізм модератора, корисні роздаткові матеріали. Основною перевагою заходу зазначено викладення наявного матеріалу у систематизованому, зведеному та зрозумілому вигляді. Учасники також висловили думку, що отримана інформація та знання значно допоможуть їм у подальшому для здійснення більш ефективної професійної діяльності.

3.1.3. Навчання представників НДО та бібліотерів як комунікаторів реформ

Команда IREX розробила роздаткові матеріали щодо децентралізації, основою яких стали запитання, зібрані під час візитів визначення потреб громад у минулому кварталі. Цей пакет документів забезпечить необхідною інформацією бібліотеки/ГО та мешканців громад, які будуть брати участь у інформаційних заходах. Крім того, розроблено програму тренінгу для представників бібліотек/ГО та комплексний посібник для фасилітатора, що включає в себе інформацію про проведення та фасилітацію ефективних інформаційних заходів та заходів з залучення громадськості у громадах, за допомогою бібліотек та громадських організацій.

У березні 2017 року проведено три триденних інтерактивних та практичних тренінги з реформи місцевого самоврядування та залучення громадськості для 51 представників бібліотек та ГО у м. Хмельницький, м. Вінниця та м. Запоріжжя. Участь у заходах взяли регіональні консультанти проекту ПУЛЬС з Хмельницької, Вінницької та Запорізької областей. Вони ознайомили присутніх з новинами у сфері децентралізаційної реформи та розповіли про кращі практики об'єднаних територіальних громад та пояснили переваги об'єднання громад.

<p>13-15 березня 2017 року, м. Хмельницький, 19 учасників - представники бібліотек та ГО</p>	<p>Тренінг з децентралізації для представників бібліотек та ГО</p>	<p>IREX провела перший триденний тренінг у м. Хмельницький для 19 представників бібліотек та ГО з Хмельницької, Львівської та Закарпатської областей. Протягом цього тренінгу (і наступних двох) учасники дізналися про реформу місцевого самоврядування та процес секторальної децентралізації, включаючи роль місцевих ключових гравців і громадських інституцій. Деякі з основних моментів: У перший день тренінгу Дмитро Василенко, консультант проекту ПУЛЬС у Хмельницькій області, зробив презентацію по успіхам децентралізації і досягненням об'єднаних громад у Хмельницькій області. Також Дмитро відповів на запитання учасників про реформу. Беручи участь у інтерактивних і практичних</p>
---	--	--

		<p>сесіях, представники бібліотек/ГО покращили свої навички з залучення громадськості. Завдяки історіям успіху, рольовим іграм, груповій роботі та розминкам вони навчилися як краще передавати інформацію про децентралізацію. Частина тренінгу була присвячена малим грантам ПУЛЬС.</p> <p>В кінці тренінгу учасники прокоментували тренінг і зазначили, що він був дуже ефективним та дав їм практичні інструменти для проведення заходів з залучення громадськості у своїх громадах</p>
<p>16-18 березня 2017 року м. Вінниця, 18 учасників - представники бібліотек та ГО</p>	<p>Тренінг з децентралізації для представників бібліотек та ГО</p>	<p>Тренінг у м. Вінниця зібрав 18 представників бібліотек/ГО з Вінницької, Житомирської та Волинської областей. Деякі з основних моментів:</p> <p>Під час тренінгу Сергій Романович, консультант проекту ПУЛЬС у Вінницькій області, зробив презентацію по успіхам децентралізації і досягненням об'єднаних громад у Вінницькій області і відповів на запитання учасників.</p> <p>У перший день тренінгу місцевий телеканал "ТРК Вінтера" взяв інтерв'ю у учасників тренінгу. Короткий сюжет трансливався на місцевому телебаченні.</p> <p>Інтерактивна вправа "жива бібліотека" дала змогу учасникам попрацювати у невеликих групах разом з експертами: Мариною Архирій, заступником голови Красносільської ОТГ (Одеська область), Петром Сидоренко, начальником юридичного відділу Заводської ОТГ (Тернопільська область) та Олександром Новіковим, керівником відділу з питань муніципальних інвестицій та менеджменту Пирятинської ОТГ (Полтавська область).</p> <p>Під час сесій учасники отримали інформацію про процес децентралізації у трьох об'єднаних громадах і відповіді на свої запитання від експертів.</p> <p>Інтерактивні сесії з фасилітації заходів із залучення громадськості дозволили учасникам покращити їхні навички з передачі основної інформації про децентралізацію лідерам громад.</p> <p>Під час заключної сесії "відкритий мікрофон" учасники демонстрували мотивацію проводити заходи у своїх громадах</p>
<p>22-24 березня 2017 року, м. Запоріжжя, 14 учасників - представники бібліотек та ГО</p>	<p>Тренінг з децентралізації для представників бібліотек та ГО</p>	<p>Тренінг у м. Запоріжжя зібрав 14 представників бібліотек/ГО з 16. Два представники з Лиманської ОТГ (Донецька область) не змогли приєднатися до тренінгу. Тренінг складався з різних інтерактивних сесій за участю експертів. Деякі з основних моментів:</p> <p>На першій сесії Олександра Оляніна, консультант проекту ПУЛЬС з фінансових та економічних питань, пояснила учасникам особливості проведення реформи у Запорізькій області.</p>

		<p>Також Ігор Гнатюша, голова Комиш-Зорянської ОТГ (Запорізька область), приєднався до тренінгу і відповів на запитання учасників про особливості реформи у його громаді.</p> <p>Під час останньої сесії з фасилітації по роботі зі ЗМІ Ольга Вакало, кореспондент Запорізької районної медіа News.Network, приєдналася до тренінгу. Вона пояснила учасникам як залучити медіа під час роботи з реформою.</p> <p>Наприкінці тренінгу учасники підтвердили свої наміри проводити заходи з залучення громадськості використовуючи інформацію та матеріали, отримані протягом інтерактивних сесій.</p>
--	--	---

Після тренінгів команда IREX продовжила постійне спілкування з учасниками для підтримки роботи з інформування громад та майбутньої роботи в рамках малих грантів. Команда IREX впевнилася, що офіційні документи, отримані від ГО, відповідають законодавству України. Додатково команда IREX провела інструктаж для отримувачів грантів щодо робочих планів, звітності, бюджетів, та ін.

У відповідності з умовами програми ПУЛЬС бібліотеки та ГО у наступному кварталі повинні будуть провести як мінімум 2 заходи із залучення громадськості у своїх громадах з мінімальною кількістю учасників у кожному заході.

3.2. Підсилено комунікації та інформування про хід децентралізаційної реформи

3.2.1. Надання ЦОДВ постійних каналів поширення меседжів про державну політику щодо децентралізації та хід реформ у різних сферах

ПУЛЬС надає представникам органів центральної влади комунікаційні канали для поширення важливих повідомлень щодо позиції, планів, намірів у впровадженні децентралізаційної реформи. Важливо, щоб ця позиція була донесена до різних аудиторій – представники органів місцевого самоврядування, ЗМІ, громадськість.

Представники органів державної влади, очолюючи управлінську вертикаль, задають курс державних перетворень. При цьому, вони не завжди активно використовують засоби діалогу та залучення громадськості до прийняття рішень. ПУЛЬС, щоб заповнити цю прогалину, надавав представникам органів центральної влади комунікаційні канали для поширення важливих повідомлень щодо позиції, планів, намірів у впровадженні децентралізаційної реформи. Адже громадськість має право бути поінформованою щодо того, яких змін очікувати.

ПУЛЬС використовує традиційний спосіб для спілкування із зацікавленою аудиторією та для поширення актуальної інформації – новинні повідомлення на сайті. Регулярно здійснювався моніторинг інформаційного простору, а на сайті висвітлювалася найбільш важлива діяльність органів державної влади, публікувалися державницькі рішення у цільових для ПУЛЬСу сферах реформи. ПУЛЬС поширював стратегічні меседжі, цитати та відео (аудіо) коментарі високих державних службовців та їх за допомогою сайту, який традиційно слугує джерелом неупередженої та актуальної інформації про сферу місцевого самоврядування в Україні. При цьому менеджери з інформування намагалися наблизити та адаптувати інформацію державного службовця, який впроваджує реформу, до рівня розуміння пересічного громадянина.

Різноманітні заходи, що проводив ПУЛЬС за участі представників влади слугують своєрідними каналами поширення меседжів про державну політику «з перших вуст». Заходи

проекту є публічними і до участі у них запрошувалися представники ЗМІ. Отже високопосадовці мають добру нагоду поспілкуватися з журналістами, надати коментарі для медіа, роз'яснити позицію органу державної влади та державної політики. Окрім цього, подальше поширення меседжів ЦОДВ відбувалося через матеріали за підсумками заходів, що готувалися представниками ЗМІ та в інформаційних продуктах ПУЛЬСу.

Важливим заходом на центральному рівні за звітний період стала нарада Прем'єр-міністра України В.Гройсмана головами міст, селищ, сіл, яка відбулася 21 березня в рамках засідання Правління АМУ. У заході взяли участь міські голови обласних центрів, профільні віце-прем'єр-міністри, керівники галузевих міністерств та ЦОВ. ЗМІ активно висвітлювали цю подію і в результаті до широкої громадськості було донесено позицію Глави Уряду щодо намірів продовжувати децентралізацію, впроваджувати секторальні реформи, підтримувати вирішення проблем місцевого самоврядування.

Представники профільних міністерств були залучені до заходів ПУЛЬСУ (засідань фахових секцій АМУ, навчальних візитів загальнонаціональної програми «Маршрути успіхів»), де могли висловити позицію свого відомства щодо реформування сектору, дати роз'яснення щодо нормативних документів і рішень, почути думку представників місцевого самоврядування.

3.2.2 Поширення стратегічних меседжів через різні ЗМІ

У поширенні стратегічних повідомлень важливим є аспект охоплення усього спектру засобів масової інформації, оскільки вони спрямовані на різні типи аудиторій. Проект ПУЛЬС, усвідомлюючи сучасні тенденції комунікації, послуговується соціальними мережами, які перш за все використовуються молоддю (віком від 14 до 35 років). Важливо пояснити молодим громадянам переваги децентралізації та суть секторальних реформ, адже у найближчому майбутньому саме вони будуть користуватись плодами цих змін, безпосередньо керуючись тими принципами і нормами, які наразі закладаються.

Окрім соціальних мереж, спеціалісти з комунікацій проекту ПУЛЬС спрямовують свою діяльність і на поширення повідомлень через інтернет-медіа, які на сьогоднішній день продовжують нарощувати аудиторію (наразі користувачами інтернету є 18,4 млн. громадян України) та, за прогнозами експертів, у найближчому майбутньому можуть стати лідером серед засобів масової інформації. Це світова тенденція, яка в Україні також з кожним днем стає усе більш вираженою. Варто зауважити, що онлайн-ресурси залишаються найбільш оперативним та інтерактивним ЗМІ.

Разом з тим, наразі найбільше охоплення та, зазвичай, й ефективність у поширенні потрібної інформації забезпечує телебачення. Проект ПУЛЬС, враховуючи цей факт, забезпечує присутність власних експертів у ефірах широкого спектру телеканалів, доносячи тим самим меседжі, на яких базується проект, до аудиторії (перш за все, середньої вікової категорії). У цьому звітному періоді ПУЛЬС продовжив телевізійний проект, який охоплює чотири загальнонаціональні ЗМІ та випускає в ефір різні за форматом продукти (новинні сюжети, гості в студії, ранкові ефіри). Завдяки цьому досягається різноманітність аудиторії, яка отримує інформацію про мету і результати децентралізаційної реформи.

Завдяки друкованим ЗМІ проект ПУЛЬС прагне привернути увагу до необхідності впровадження децентралізаційної реформи людей похилого віку. Акцентується увага на невідворотності та необхідності змін. Ілюструються позитивні зміни, які вже є, та прогнозуються, шляхом порівняння та синтезу, переваги реформи у майбутньому.

Для постійного доступу ЗМІ до найсвіжішої інформації про хід децентралізаційної реформи, на сайті ведеться стрічка новин, яка щодня оновлюється. Це своєрідний банк інформації, який часто стає джерелом для матеріалів журналістів та інформування представників органів місцевого самоврядування. Крім того, для ЗМІ на сайті створено спеціальний розділ, де

можна знайти контакти менеджера з комунікацій, список спікерів з вказанням питань, які вони коментують, прес-релізи та прес-анонси.

Заходи та продукти для ЗМІ

Прес-новини

Для ЗМІ регулярно готуються та розсилаються прес-новини, за потреби здійснюється термінова прес-розсилка «Гаряча тема». База адрес, що була сформована протягом попередніх років, постійно оновлюється та вивіряється. Отже, сьогодні загальна кількість адресатів прес-розсилок сягає більше 300.

За звітний період здійснено 12 розсилок прес-новин та 9 «гарячих» розсилок:

- 3 лютого – «Мирослав Пітцик: Єдність країни цементується децентралізацією»;
- 10 лютого – «Мирослав Пітцик: Нарешті відбувся довгоочікуваний день місцевого самоврядування у Верховній Раді»;
- 17 лютого – «Бюджетні новації 2017 року»;
- 21 лютого – «АМУ проти зменшення обсягу погашення різниці в тарифах підприємствам ТКЕ на суму фінансової підтримки з місцевих бюджетів»;
- 2 березня – «Асоціація міст України вважає неприйнятним втручання Уряду в діяльність органів місцевого самоврядування»;
- 6 березня – «Асоціація міст України висловлює занепокоєння щодо появи чергових законодавчих ініціатив, спрямованих на зменшення фінансової самостійності громад»;
- 23 березня – «Президент України ветоував закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування». АМУ висловлює стурбованість»;
- 30 березня – «Підписано Доручення Прем'єр-міністра України за підсумками наради з членами Правління Асоціації міст України»;
- 31 березня – «Три роки децентралізації: 1 квітня 2014 року була прийнята Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади».

Висвітлення позиції АМУ та діяльності Проекту у ЗМІ

Радіо ефіри

Вийшло 4 радіопрограми:

7 лютого – участь старшого експерта АМУ О.Слободжана в ефірі на радіо «Голос столиці». Тема: «Наповнення місцевих бюджетів».

8 лютого – участь старшого експерта АМУ О.Слободжана в ефірі на радіо «Голос столиці». Тема: «Бюджетна децентралізація».

10 лютого – участь старшого експерта АМУ О.Слободжана в ефірі на радіо «Голос столиці». Тема: «Міста-супутники, або чому передмістя не хочуть ставати Києвом. Думки експертів».

1 березня – участь експерта АМУ Ю.Вернигор в ефірі радіо «Київ». Тема: «Децентралізація: особливості Київської області».

ТВ ефіри

Діяльність АМУ висвітлювалась в 8 телепередачах на таких каналах:

1 лютого – інтерв'ю Виконавчого директора АМУ М.Пітцика ОТБ Галичина. Тема: «Стан децентралізаційної реформи».

3 лютого – коментар старшого експерта АМУ О.Слободжана телеканалу 1+1 щодо доцільності створення громадами комунальних підприємств.

14 лютого – інтерв'ю Виконавчого директора АМУ М.Пітцика телеканалу «Україна» для інформаційної програми «События» на тему «Медична реформа».

14 лютого – участь експерта АМУ О.Гарника у прямому ефірі на телеканалі ZIK. Тема: «Проблеми житлово-комунальної галузі».

16 лютого – коментар Виконавчого директора АМУ М.Пітцика 112 каналу. Тема: «Навчальний візит з вивчення досвіду організації надання медичних послуг та паліативної допомоги до Кропивницького. Стан реформи охорони здоров'я».

24 лютого – експерт АМУ Олег Гарник взяв участь у прямому ефірі на телеканалі ZIK. Тема: «Реформування житлово-комунального господарства».

1 березня – участь експерта АМУ Л.Мозгової у прямому ефірі на Львівському телеканалі (програма «Доброго ранку, Львове!»). Тема: «Перебіг освітньої реформи».

24 березня – участь директора Львівського регіонального відділення АМУ Василя Абаїмова у телевізійній програмі НТА «Експертна думка». Тема: «Підсумки V Форуму місцевого самоврядування у м.Львові».

Друковані та електронні ЗМІ

Інтерв'ю та коментарі експертів ПУЛЬСу на тему децентралізаційних реформ були висвітлені у понад 40 публікаціях у друкованих ЗМІ та Інтернет медіа.

Зокрема, 10.02 інтерв'ю з Виконавчим директором АМУ М.Пітциком за підсумками прийняття Верховною Радою низки законопроектів, що впливають на хід децентралізаційної реформи та діяльність об'єднаних громад, за допомогою регіональних консультантів ПУЛЬСу опубліковано у регіональних ЗМІ 10 областей.

Загалом за квартал зафіксовано понад 340 згадувань АМУ у ЗМІ, на сайтах державних органів влади та міських рад. В числі тих, хто писав про Асоціацію такі авторитетні ЗМІ як Урядовий кур'єр, Голос України, ICTV, Лівий берег, Interfax-Україна, УНІАН та інші.

Так, широкого розголосу у центральних ЗМІ набула нарада Прем'єр-міністра В.Гройсмана з міськими, селищними та сільськими головами, що відбулася 21.03 у рамках засідання Правління АМУ. Зокрема, проблемні питання місцевого самоврядування, що були порушені під час наради, висвітлювалися на Урядовому порталі, офіційному сайті КМДА, офіційних сайтах міністерств та відомств, Урядовому кур'єрі, Голосі України та інших виданнях. Загалом, за наслідками цього заходу вийшло понад 50 публікацій.

Велику зацікавленість серед ЗМІ викликали заходи, які відбулися у рамках національної програми обмінних візитів для посадових осіб органів місцевого самоврядування «Маршрути успіхів». Зокрема, за результатами навчального візиту з вивчення досвіду організації надання медичних послуг та паліативної допомоги до Кропивницького, що відбувся 16-17.02, у центральних та регіональних ЗМІ вийшло близько 20 публікацій. Широко висвітлювався навчальний візит до Львова на тему «Організація надання освітніх послуг та проведення навчально-методичної роботи в закладах освіти», що відбувся 1-2.03, у місцевих ЗМІ вийшло понад 12 публікацій.

Телевізійний проект

АМУ в рамках ПУЛЬСу у співпраці з медіа-агентством реалізує телевізійний проект ПУЛЬС РЕФОРМ.

Головна мета – забезпечення медіа-підтримки децентралізаційних процесів в Україні, демонстрація переваг та перших результатів реформ на прикладі успішних громад, сприяння формуванню позитивного іміджу та громадської підтримки реформи з децентралізації. Проект розпочався у жовтні.

Для охоплення якнайширшого кола глядачів трансляція ТБпродуктів ведеться на різноманітних за аудиторіями та форматом телеканалів у прайм-тайм:

- 0 на 5 каналі та 112 каналі новинні сюжети про успіхи об'єднаних територіальних громад
- 0 на ТРК ЕРА «Гість в студії» у ранковій програмі
- 0 на ICTV у програмі «Ранкова кава» інтерв'ю гостя або сюжет про життя громади.

За звітний період телеэфір вийшли 30 програм: 17 новинних сюжетів про успіхи об'єднаних громад, 4 новинних сюжети про заходи ПУЛЬСу та 9 гостьових програм за участі експертів АМУ.

Січень

ТРК ЕРА

13 січня – програма «Гість у студії» за участі директора Центру аналізу та розробки законодавства АМУ Я.Рабошука на тему «Організація діяльності новостворених об'єднаних територіальних громад. Як їм допомагає АМУ?»

23 січня – у програмі «Гість в студії» взяв участь аналітик АМУ І.Онищук. Тема: формування бюджетів об'єднаних громад, новації 2017 року.

25 січня - у програмі «Гість в студії» взяв участь аналітик АМУ В.Мягкоход. Тема: адміністративні послуги в об'єднаних громадах, організація роботи ЦНАП.

ICTV

10 січня – новинний сюжет про Печеніжську ОТГ Івано-Франківської області, зокрема, про ЦНАП, що обслуговує 9 сіл громади, та оновлення системи опалення у Сопівській сільській школі.

17 січня – новинний сюжет про Гніздичівську ОТГ Львівської області, зокрема, про розробку інвестиційного паспорту громади, розвиток соціальної інфраструктури.

24 січня – новинний сюжет про Рукшинську ОТГ Чернігівської області, зокрема, про влаштування сонячної електростанції для потреб громад

112 канал

5 січня – новинний сюжет про Національний прес-клуб децентралізаційної реформи, який ПУЛЬС провів у грудні. У сюжеті пряма мова Віце-прем'єр-міністра Г.Зубка та першого заступника виконавчого директора АМУ О.Слобожана.

18 січня – новинний сюжет про Бабинську ОТГ Львівської області, зокрема, про реалізацію соціальних та інфраструктурних проектів, а також створення власної пожежної станції.

5 канал

16 січня - новинний сюжет про Сокирянську ОТГ Чернівецької області, зокрема, про зростання бюджету громади, запровадження системи роздільного збору ТПВ, благоустрій території, соціальні проекти.

26 січня - новинний сюжет про Дунаєвецьку ОТГ хмельницької області, зокрема, про організацію збирання ТПВ та розвиток місцевого підприємництва.

Лютий

ТРК ЕРА

3 лютого – у програмі «Гість в студії» взяв участь регіональний консультант АМУ з питань бюджету у Вінницькій області І.Вернигор. Тема: формування бюджетів об'єднаних громад у Вінницькій області.

10 лютого – у програмі «Гість в студії» взяла участь регіональний консультант АМУ з питань бюджету у Житомирській області Г.Семенець. Тема: формування бюджетів об'єднаних громаду Житомирській області.

17 лютого – у програмі «Гість в студії» взяв участь перший заступник виконавчого директора АМУ О.Слобожан. Тема: Нові децентралізаційні закони, прийняті парламентом 9 лютого та їх значення для подальшої реалізації реформ..

ICTV

1 лютого - новинний сюжет про Війтовецьку ОТГ хмельницької області, зокрема, про розвиток інфраструктури громади, побудову водогону.

8 лютого – новинний сюжет про Комиш-Зорянську ОТГ Запорізької області, зокрема, про підсумки діяльності громади за минулий рік. Головне досягнення придбання автомобіля та нового обладнання для селищної амбулаторії.

16 лютого – новинний сюжет про Піщанську ОТГ Полтавської області, зокрема, про розвиток інфраструктури, ремонт приміщень школи та амбулаторії. Це все стало можливим завдяки бюджетній децентралізації та зростанню надходжень до бюджету ОТГ.

112 канал

23 лютого – новинний сюжет про навчальний візит до Кропивницького, в ході якого майже 40 представників 27 міст вивчали досвід міста з надання медичних послуг та паліативної допомоги. Візит проходив 16-17 лютого в рамках загальнонаціональної програми обмінних візитів для посадових осіб органів місцевого самоврядування «Маршрути успіхів».

27 лютого - новинний сюжет про Березівську ОТГ Сумської області, зокрема, про у сільраді, закупівлю обладнання для амбулаторії, відновлення будинку культури.

5 канал

9 лютого - новинний сюжет про Смирновську ОТГ Запорізької області, зокрема про оновлення інфраструктури та ремонту приміщення та оновлення обладнання амбулаторії, яка обслуговує жителів громади.

20 лютого – новинний сюжет про Зимнівську ОТГ Волинської області, зокрема, про те, що збільшений удвічі місцевий бюджет завдяки децентралізації дозволи громаді відновити дороги, відремонтувати фасади адмінбудівель. Освітлення вулиць в ОТГ – на сонячних батареях. Ще одна гордість громади - Центр адмінпослуг. Зимнівці стали першими в Україні, хто наважився відкрити ЦНАП у сільській місцевості. За 10 місяців тут вже надали більше 4 тисяч послуг.

Березень

ТРК ЕРА

6 березня – у програмі «Гість в студії» взяла участь аналітик АМУ з питань охорони здоров'я В.Сидоренко, яка розповіла про хід реформи медицини та участь АМУ у розробці та впровадженні реформи.

14 березня – у програмі «Гість в студії» взяла участь аналітик АМУ з питань освіти Л.Мозгова, яка розповіла про хід реформи галузі освіти та участь АМУ у розробці та впровадженні реформи.

20 березня – у програмі «Гість в студії» взяла участь аналітик АМУ з питань соціального захисту Н.Миколюк, який розповів про реформування системи соціального захисту, участь АМУ у розробці реформи, роз'яснив питання монетизації пільг.

ICTV

7 березня – новинний сюжет про Національну конференцію «Аутсорсинг для місцевого економічного розвитку», яку АМУ провела 27-28 лютого 2017 року в Києві

14 березня – новинний сюжет про успіхи Пришибської ОТГ, Полтавська область, зокрема, про утеплення багатоквартирних будинків, придбання шкільних автобусів, відкриття додаткової групи у дитсадку, а також облаштування водогонів.

28 березня – новинний сюжет про успіхи Музиківської ОТГ, Херсонська область, зокрема, про надання послуг з охорони здоров'я.

112 канал

23 березня – новинний сюжет про успіхи Парафіївської ОТГ, Чернігівська область, зокрема, про ремонт школи, амбулаторії та створення ЦНАП.

29 березня - новинний сюжет про успіхи Куцурубської ОТГ, Миколаївська область, зокрема, про ремонт доріг та водогону.

5 канал

6 березня – новинний сюжет про навчальний візит до Львова з вивчення досвіду надання освітніх послуг та проведення навчально-методичної роботи в закладах освіти, організований в рамках програми «Маршрути успіхів».

13 березня – новинний сюжет про успіхи Лиманської ОТГ, Донецька область, зокрема, про створення ЦНАПУ та Центру безпеки громади.

Веб-сайт та соціальні мережі

Сайт АМУ www.auc.org.ua є важливим інструментом інформування широкого загалу про діяльність АМУ, зокрема, й Проекту ПУЛЬС. Цей ресурс є визнаним достовірним джерелом про стан місцевого самоврядування та життя громад, професійної та спеціалізованої аналітики у сфері місцевого самоврядування, децентралізаційної реформи та об'єднання територіальних громад.

Регулярно наповнюється новим контентом веб-сторінка АМУ, яка була повністю оновлена та модернізована у вересні минулого року. За відгуками користувачів, сторінка є зручною та інформативною. Зокрема, вони відмічають, що користувацький інтерфейс сайту є інтуїтивно зрозумілим, послідовним та логічним. Зайшовши на головну сторінку, відвідувач бачить стрічку новин (10 публікацій), 5 топ-новин, інтерактивні блоки та інструменти, які відображають багатопланову діяльність проекту.

У розділі «Топ–новини», який одразу привертає увагу відвідувача, розміщуються найбільш актуальні, «гарячі» та важливі новини проекту. У стрічці на головній сторінці публікується інформація щодо:

- розробки експертами ПУЛЬСу законопроектів та підтримка їх прийняття;
- співпраці з парламентськими Комітетами (надання рекомендацій, пропозицій, зауважень, підтримка чи невідтримка законопроектів);
- звернення до вищих органів державної влади з актуальних та проблемних питань органів місцевого самоврядування, підтримки децентралізації;
- участі експертів ПУЛЬСу у публічних заходах, коментарі для ЗМІ;
- висвітлення заходів ПУЛЬСу;
- висвітлення діяльності та заходів регіональних консультантів ПУЛЬСу;
- новин ОТГ та успіхів ОТГ;
- роз'яснення для органів місцевого самоврядування, підготовлені ЦАРЗ;
- висвітлення головних новин у сфері місцевого самоврядування та децентралізації, конкурси та можливості для представників міст та інше.

На сайті діє важливий розділ «Децентралізація», який пропонує користувачу перейти до однієї з 10 тематичних платформ. Платформи присвячено напрямам секторальних реформ, у яких працює ПУЛЬС. Вони покликані допомогти користувачу детально розібратися в галузевих реформах, дають можливість інтерактивного діалогу (інструмент «Обговори з колегою») та отримання експертної допомоги і консультацій (інструмент «Запитай у експерта»). На сайті можна подати пропозицію до діючого законодавства або запропонувати новий законопроект у розділі «Закони». Також працюють нтерактивні інструменти «Ярмарок ідей» та «Е-петиції». Спеціальний розділ «Успіхи» розповідає відвідувачу про досягнення та здобутки, які отримали громади в результаті фіскальної децентралізації та об'єднання. Видання розміщують у розділі бібліотека, ведуться відео- та фотогалереї.

Веб-сторінка АМУ є визнаним професійним, аналітичним та неупередженим джерелом інформації про місцеве самоврядування в Україні, децентралізаційну та галузеві реформи, проблеми та досягнення міст.

Трафік сайту за квартал:

Січень 15 100

Лютий 16 530

Березень 17 700

З сайту забезпечено перехід на офіційні сторінки у соціальних медіа (Facebook та Youtube), через які також поширюється інформація про децентралізацію та реформу місцевого самоврядування, важливі новини проекту.

Сторінка у Facebook

Сторінка Асоціації у Facebook виконує функцію популяризації теми реформи місцевого самоврядування та проходження децентралізаційних процесів, інформування про діяльність АМУ та проекту ПУЛЬС. В сучасному медіапросторі сторінки у соціальних мережах є одним з важливих каналів комунікації, який дозволяє не лише презентувати події, заходи, продукти

та напрацювання, аналітику та новини, а й дає можливість отримання «фідбеку» від інтернет-аудиторії та швидкого поширення «гарячої інформації».

Слід відзначити прогресивне зростання цікавості до сторінки АМУ у Facebook. Особливо велика кількість нової аудиторії «читачів» з'являлась після проведених заходів та публікації нових видань проекту. У звітний період кількість підписників сторінки у Facebook зросла з 4262 до 4647. За звітний період опубліковано 150 дописів.

Важливим індикатором активності АМУ у мережі FB є середнє охоплення дописів за один календарний день, що коливалось в межах 6 тисяч користувачів. Максимальний показник переглядів сторінки за звітний період склав:

- 10 лютого – 9 709 користувачів, опубліковано інтерв'ю Виконавчого директора Асоціації міст України Мирослава Пітцика «Нарешті відбувся довгоочікуваний день місцевого самоврядування у Верховній Раді»;
- 3 березня – 11 076 користувачів, опубліковано допис щодо реєстрації слухачів курсу дистанційного навчання «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад» на платформі «Прометеус»;
- 23 березня – 11 318 користувачів, опубліковано допис про те, що Президент України повернув до Верховної Ради України для повторного розгляду Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Загалом охоплення всіх дописів АМУ за квартал у Facebook зросло до 277 353 користувачів, що свідчить як про зростаючу довіру аудиторії соцмережі до діяльності та новин Асоціації міст України і проекту ПУЛЬС, так і про збереження інтересу до тематики децентралізації загалом.

Канал на Youtube

Канал АМУ в мережі Youtube вже є звичним джерелом відео інформації та новин про стан місцевого самоврядування, а останнім часом і про хід децентралізаційної реформи. За звітний період регулярно оновлювався розділ «Коментарі експертів і заходи АМУ», де розміщуються актуальні ролики зі ЗМІ. Експерти з комунікацій проводять моніторинг інформаційного поля, організовують коментарі експертів ПУЛЬСу для телебачення і за підсумками цієї роботи додають відповідні відео у розділ «Коментарі експертів і заходи АМУ».

За звітний період значно поповнилась відеотека «Децентралізація та успіхи реформ». Завдяки регіональним консультантам з комунікацій та просування успіхів, які здійснюють моніторинг місцевих ЗМІ, у цей розділ щотижня по областях додаються відео-новини на тему реформ в області та кращих практик у громадах. «Відеотека успіхів реформ» є постійно оновлюваним джерелом інформації про хід реформи, а також мотиваційними чинником для громад використовувати досвід інших та долучатись до реформування у країні, об'єднуючись і беручи на себе як додаткові ресурси, так і повноваження.

Окрім цього, у зв'язку із посиленням присутності АМУ та проекту ПУЛЬС на телебаченні у рамках проекту «ПУЛЬС реформ» створено нову відеопідбірку. У плейлисті «ТБ-проект: ПУЛЬС реформ» публікуються відео коментарі експертів АМУ за підсумками участі у програмах на телеканалах 112, Ера, 5 канал та ICTV та сюжети про успішні громади, які також виходять в ефірі цих телеканалів за в рамках ТБ проекту ПУЛЬС РЕФОРМ.

Канал АМУ в мережі Youtube містить 9 відеопідбірок: «ТБ-проект: ПУЛЬС реформ», «Децентралізація та успіхи реформ» (відео поділені за обласним принципом), «Коментарі експертів АМУ», «Акція Децентралізаційний марафон», «Асоціація у ЗМІ», «Соціальні ролики», «Твоя влада» (добірка програм, що виходили у рамках спільного проекту з 5 каналом), «зМІСТовна Україна» (підбірка програм, що виходили у рамках спільного проекту з телеканалом ТОНІС та УТ-1). На відеоновини АМУ підписано 81 користувач мережі.

Видання Проекту

Таблиця 6. Видання проекту

Назва видання	Цільова аудиторія	Опис
Щомісячне друковане видання «Вісник АМУ»	Громади-члени АМУ, організації-партнери АМУ	<p><u>№ 138, січень.</u> У розділі ПУЛЬС РЕФОРМ Публікується матеріал про засідання фахових Секцій АМУ та обговорення законодавчих карт стратегій секторальних реформ – Секція місцевих фінансів та Секція земельних відносин.</p> <p><u>№ 139, лютий.</u> У розділі ПУЛЬС РЕФОРМ публікується матеріал про засідання фахових Секцій АМУ та обговорення законодавчих карт стратегій секторальних реформ – секція ЖКГ, секція МЕР</p> <p><u>№140, березень.</u> У розділі ПУЛЬС РЕФОРМ публікується матеріал про розгляд законодавчих карт секторальних реформ на засіданнях фахових секцій АМУ - секція освіти та секція місцевих фінансів.Всі випуски поширено в друкованому вигляді та розміщено на сайті.</p>
Електронний дайджест «ПУЛЬС РЕФОРМ»	Міжнародні організації та проекти міжнародної технічної допомоги, партнери Проекту	<p>Двомовне щотижневе видання презентує діяльність Проекту за тиждень та новини. Видання складається з двох основних розділів «Проект ПУЛЬС в дії» та «Децентралізація і галузеві реформи: події та новини». Матеріали готуються у п'ятницю, розсилка відбувається на початку наступного тижня. Списки розсилки постійно оновлюються. Так україномовна версія розсилається партнерам АМУ, представникам органів державної влади та парламентських комітетів, з якими співпрацюють аналітики ПУЛЬСу, англійськомовна версія надсилається у більше 70 адрес міжнародних організацій. За звітний період поширено 12 дайджестів.</p>
Квартальна збірка Книга успіхів	Громади-члени АМУ, організації-партнери АМУ	<p>Збірка за I кв. містить 50 успішних прикладів діяльності міста та ОТГ, які стали можливими завдяки фіскальній децентралізації та секторальним реформам.</p>
Щорічний звіт Місцеве самоврядування. 2016 рік	Громади-члени АМУ, органи центральної державної влади, організації-партнери АМУ, експертне середовище	<p>Щорічний звіт базується на результатах моніторингу стану місцевого самоврядування, що здійснюється в рамках проекту ПУЛЬС. 2016 став другим роком реалізації реформ з децентралізації влади та ресурсів. У цьому звіті розглянуто стан місцевого самоврядування, перебіг та результати його реформування протягом 2016 року, перспективи подальшого розвитку децентралізаційних реформ у різних сферах, що безпосередньо стосуються місцевого самоврядування в нашій країні. Звіт адресується самим органам місцевого самоврядування, громадськості, органам державної влади, науковцям, журналістам – кожному, хто цікавиться цими питаннями.</p>

Поширення успіхів на місцевому ТБ, радіо, пресі

Одним із основних сегментів комунікаційної діяльності ПУЛЬСу є збирання та просування історій успіху реформ місцевого самоврядування та децентралізації. Така діяльність відбувається у співпраці з регіональними консультантами ПУЛЬСу з комунікацій, які мають налагоджені зв'язки та тісно співпрацюють з місцевими представниками медіа. Завдяки цій співпраці у регіональних друкованих ЗМІ, телеканалах та радіо створюються та поширюються інформаційні продукти про успіхи реформ, звучить аналітика та позиція експертів ПУЛЬСу. Основний тематичний акцент – досягнення бюджетної децентралізації, стан та перспективи реформи в області, висвітлення успіхів ОТГ, реалізація ними інфраструктурних і розвиткових проектів.

Консультанти з питань комунікацій забезпечують регулярну присутність у рейтингових місцевих ЗМІ (радіо, ТБ, друковані та інтернет медіа) експертів центрального офісу АМУ, директорів регіональних відділень АМУ, консультантів ПУЛЬСу з питань бюджету та правових питань, місцевого економічного розвитку, голів ОТГ. Окрім цього, вони беруть участь у теле- та радіоефірах, самі створюють інформаційні матеріали - пишуть оглядові статті та короткі замітки. Місцеві ЗМІ широко використовують аналітику, огляди, інфографіку та коментарі консультантів ПУЛЬСу як достовірну, професійну та авторитетну думку.

З актуальних питань регіонального значення та за підсумками заходів ПУЛЬСу (засідання секцій, регіональні платформи) комунікаційники ПУЛЬСу практикують скликання прес-конференцій, проведення брифінгів із залученням місцевих лідерів громадської думки та експертів.

Освоївши навички відеозйомки та відеомонтажу (раніше ПУЛЬС закупив для кожного РВ АМУ набір відеотехніки та провів професійний тренінг) консультанти з питань комунікацій власноруч створюють відеосюжети за підсумками регіональних заходів ПУЛЬСу, виїзних консультацій та інформаційних зустрічей у громадах. Їх тематика: проходження реформи в області, історії успішних громад, інтерв'ю з головами вже об'єднаних громад, участь Асоціації та проекту ПУЛЬС у реалізації реформ та інше. Ці, брендovanі логотипом ПУЛЬСу, сюжети є готовими матеріалом для місцевих телеканалів, які із задоволенням їх транслюють.

Окрім цього, завдяки активній роботі регіональних консультантів з питань комунікацій ПУЛЬС має надійне джерело поширення акцентів та «гарячих» меседжів у регіональних ЗМІ. За дорученням центрального офісу таку інформацію регіональні консультанти ефективно та оперативно поширюють у місцевих ЗМІ у всіх областях. Протягом звітнього періоду за допомогою такого каналу зв'язку поширювались такі меседжі: аналітика та інфографіка про підтримку АМУ законопроекту №2489 про службу в органах місцевого самоврядування, аналітика щодо бюджетних новацій для громад у 2017 році, презентація бюджетних даних, які свідчать про успіх децентралізаційної реформи.

Прес-тури для регіональних ЗМІ

У звітньому кварталі запроваджено новий вид діяльності на регіональному рівні – прес-тури в успішні громади для місцевих та регіональних медіа. Головна мета – популяризувати досвід успішних ОТГ в місцевих та регіональних ЗМІ.

Під час цих виїздів журналісти мають можливість ознайомитися та наочно побачити успішні результати формування об'єднаних територіальних громад, особисто поспілкуватися з керівниками громад та жителями. Результатом прес-турів стають публікації у місцевих ЗМІ

про успіхи децентралізації. Протягом цього року кожне РВ АМУ проведе щонайменше по два прес-тури.

У лютому - березні 2017 року відбулося 2 прес-тури, у яких взяли участь 42 представники місцевих та регіональних ЗМІ.

Дата, місце проведення, коло учасників	Тема	Інформація про захід
<p>16 лютого 2017 року, Рівненське РВ АМУ, Козинська селищна ОТГ, смт. Козин Учасники: представники місцевих та регіональних ЗМІ Рівненській області.</p>	<p>Модель розвитку освіти в ОТГ: опорна школа</p>	<p>Учасники відвідали опорну школу в ОТГ, яка опанувала методику проведення тендерних закупівель, та ознайомились з умовами навчання школярів. Журналісти побачили оновлені кабінети, комп'ютерний клас, мультимедійні дошки, телескоп для уроків астрономії, сучасний кабінет фізики з лабораторним начинням та кабінет хімії з необхідними для лабораторних занять столами. Також учасники дізнались, як проходить процес реорганізації соціальної служби в ОТГ, зокрема, про роботу реабілітаційної служби для людей похилого віку та про підтримку владою громадських ініціатив населення. Журналісти висловили побажання і надалі співпрацювати з РВ АМУ щодо висвітлення у ЗМІ досвіду роботи ОТГ області. за результатами прес-туру вийшло 12 публікацій у місцевих медіа.</p>
<p>10 березня 2017 року, Одеське РВ АМУ, Маразліївська сільська ОТГ, села Олексіївка, Маразліївка, Велика Мар'янівка Учасники: представники місцевих та регіональних ЗМІ Одеської області.</p>	<p>Модель розвитку освіти в ОТГ: опорна школа</p>	<p>Учасники відвідали Олексіївську сільську середню школу, Маразліївську сільську амбулаторію загальної практики сімейної медицини та дитячий садок, а також ознайомилися з основними досягненнями громади за минулий рік, в першу чергу – у соціальній сфері. Головне досягнення – створено опорний навчальний заклад і освітній округ, який повністю відповідає вимогам МОН. За результатами прес-туру вийшло 15 публікацій, зокрема 4 телесюжети та 4 друкованих статті, а також – замітки на інформаційних порталах обласних ЗМІ. Публікації та відеосюжети присвячено висвітленню реформи освіти, створення освітніх округів і опорних шкіл, досягненням Маразліївської ОТГ за рік роботи в цілому.</p>

Діяльність 3.3. Населення краще знає про успіхи реформи та більше довіряє місцевому самоврядуванню

3.3.1. Роль офісів реформ: підтримка впровадження децентралізаційної реформи та формування спроможних громад

Офіси реформ

У звітному кварталі в РВ АМУ продовжили працювати Офіси з впровадження реформ – експертні групи у складі регіональних консультантів (з питань бюджету, юридичних питань, комунікацій, а з початку березня в 10 областях – з питань МЕР). Серед основних завдань консультантів:

- Надання консультацій та правової допомоги посадовим особам органів місцевого самоврядування,
- Допомога у розробці локальних нормативно-правових актів,
- Допомога в обрахунку показників бюджету,
- Допомога у розробці стратегій розвитку та підготовці проектних пропозицій,
- Відстження та інформування громад про оголошені конкурси та результати впроваджуваних проектів,
- Мотивування до об'єднання,
- Супровід процесу об'єднання,
- Проведення інформаційно-роз'яснювальних, навчально-консультавних заходів для органів місцевого самоврядування, представників інших зацікавлених сторін,
- Інформування про реформи ЗМІ.

Регіональна програма начальних візитів «Маршрути успіхів»

Навчальні візити в рамках регіональної програми «Маршрути успіхів» - це одноденні заходи, що мають на меті ознайомити представників громад, які розпочали процес об'єднання, з успішним досвідом вже діючих ОТГ. Наочна демонстрація досягнень громад, які живуть за новими правилами, мають збільшені бюджети та повноваження, стане мотиваційним чинником до об'єднання для інших. Громади для відвідування в рамках програми було визначено за результатами моніторингу, проведеного РВ АМУ. Організують візити регіональні відділення АМУ.

У березні 2017 року відбулося 14 навчальних візитів, у яких взяли участь 280 представників органів місцевого самоврядування, які почали процес об'єднання.

Дата, місце проведення, коло учасників	Тема	Інформація про захід
14 березня 2017 року, Хмельницьке РВ АМУ, Війтовецька селищна ОТГ, смт. Війтівці Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Хмельницької області, які почали процес об'єднання.	Створення матеріально-технічної бази ОТГ	В ході навчального візиту учасники відвідали відремонтовані заклади культури, навчальні заклади, адмінбудівлі. За час існування громади був прокладений водогін, відремонтовані дороги, закуплені шкільні автобуси. Навчальні заклади були відремонтовані та утеплені, проведено опалення, створено ЦНАП. Учасники ознайомилися із бюджетом Війтовецької ОТГ, сферами житлово-комунального господарства, освіти, медицини та культури громади. У процесі було відвідано кілька сіл громади, зокрема, Сарнів, у якому учасники мали змогу на власні очі побачити функціонування нової моделі суміщеної дошкільної та початкової шкільної освіти. У Війтовецькій ОТГ відкрито 3 нових дитсадки. На сьогодні тут функціонує 8 шкіл та 8 дитсадків. У менших селах громади реалізується модель поєднання дошкільної та початкової шкільної освіти. Це дає ефект у підготовці дітей до навчання у школі та забезпечує недоступну раніше можливість навчання дітей у дитсадках. Окрім того, учасники ознайомились з оновленим парком комунальної техніки ОТГ, стали свідками будівельних робіт зі зведення торгівельної алеї у центрі селища Війтівці, ознайомилися із

		методами залучення коштів для прокладання водогону і облаштування вуличного освітлення. Після навчального візиту представники сільських рад, які були проти об'єднання змінили свою думку та заявили, що будуть об'єднуватись.
<p>14 березня 2017 року, Рівненське РВ АМУ, Милячівська сільська ОТГ, с. Миляч</p> <p>Учасники: міські, сільські, селищні голови територіальних громад Рівненської області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Створення та організація діяльності Центру надання адміністративних послуг</p>	<p>Учасники відвідали Миляцьку сільську ОТГ, яка утворилася ще у 2015 році, та ознайомились з роботою ЦНАПу, де працюють троє працівників. У певні дні відвідувачів приймає представник пенсійного фонду, невдовзі почне прийом державний реєстратор. З ЦНАПом віддалено працюють старости сіл, їх робочі місця обладнано у кожному з шести сіл ОТГ. Жителі у ЦНАПі можуть отримати такі послуги - довідки про склад сім'ї, виписки, реєстрацію та інші. Тут передбачено ігровий куточок для дітей та кімнату для відпочинку працівників. Працює режим відео конференції із старостами та юристами інших сіл ОТГ. Також учасники відвідали дитячий садок на 80 діток (4 групи). Громада організувала довозення дітей із сусіднього села Жадень, оскільки там взагалі немає ДНЗ. Поруч будується новий корпус дитсадка. У селі Переброди учасники відвідали відремонтовану амбулаторію, школу, у якій замінено вікна та двері, придбано комп'ютер та мультимедійні дошки. У селі Жадень будується спортивний зал ангарного типу, який буде відкритий у квітні 2017р. та стадіон на 400 місць з футбольним полем.</p> <p>Голова Миляцької ОТГ Ф.Ф.Хлебович повідомив, що у всіх шести селах ОТГ планується мати сучасні спортивні зали. Учасникам було продемонстровано прокладену асфальтовану дорогу між селами довжиною - 650 метрів.</p> <p>У селі Будимля є цікава унікальна школа побудована за шведським проектом шведами після аварії на Чорнобильській АЕС для дітей села (село належить до 2 зони потерпілих, межує з Білоруським кордоном), громада придбала для цієї школи комп'ютери, нові дошки, обладнання для їдальні. У 2016 році розпочалось харчування учнів у школі.</p> <p>Учасники «маршруту успіху» були приємно вражені масштабами робіт виконаних за один рік у дальніх селах рівненського полісся, присутнім було продемонстровано, в повній мірі, успіхи децентралізаційної реформи.</p>
<p>14 березня 2017 року, Донецьке РВ АМУ, Іллінівська сільська ОТГ, села Іллінівка, Зоря, Олександрово-Калинове</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови</p>	<p>Перспективи розвитку сільських громад</p>	<p>Учасники навчального візиту ознайомились, як за два місяці існування Іллінівської ОТГ громада активно почала працювати над розвитком, спілкувалися з керівництвом та співробітниками Іллінівської сільської ради, депутатами, старостами громади, які розповіли про питання практичного характеру, що постають в ОТГ у перші місяці після</p>

<p>територіальних громад Донецької області, які почали процес об'єднання.</p>		<p>об'єднання (зокрема, інвентаризація майна, передача комунальної власності, звільнення та прийом працівників тощо). Також учасники ознайомилися з проектами, які ОТГ планує реалізувати найближчим часом: теплодернізація приміщень, ремонт доріг в селах громади, створення амбулаторії та бібліотеки з центром для молоді, двох парків, будівництво модульних котелень в Олександро-Калинівській, Зорянській, Степанівській і Катеринівській школах. Оглянули хід ремонтних робіт в Іллінівській опорній школі, заходи з теплодернізації будівлі школи.</p> <p>В с. Олександро-Калинове оглянули місце, визначене під будівництво Центру безпеки, що обслуговуватиме близько 11 тис. населення. Ознайомилися з планами щодо капітальної реконструкції Будинку культури, побували з екскурсією у народному музеї, який стане частиною Центру культури Іллінівської громади.</p> <p>У с. Зоря учасники ознайомилися з результатами взаємодії громади села з міжнародними організаціями, участі у низці грантових проектів. Зокрема, оглянули капітальний ремонт Зорянської школи і дитячого садка, вуличне освітлення на сонячних батареях, нове медичне обладнання для ФАПу. За відгуками учасників навчальний візит став суттєвим поштовхом для громад Донецької області, які хочуть створити ОТГ, але досі були невпевнені в можливостях для їх розвитку йти по шляху об'єднання.</p>
<p>14 березня 2017 року, Волинське РВ АМУ, Смолигівська сільська ОТГ, с. Смолигів Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Волинської області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Досвід організації та функціонування сільської ОТГ</p>	<p>В рамках візиту учасники ознайомились зі структурою ОТГ на базі сільської ради, поспілкувались із головою, депутатами та виконавчим комітетом, представниками бізнесу. Учасники відвідали соціальні та культурні об'єкти ОТГ, ознайомились з результатами їх реконструкції, спілкувались з представниками громадських організацій, за сприяння яких було реалізовано проекти розвитку громади та підтримано ряд ініціатив. Також було здійснено візит до с.Хорохорин, який входить до складу ОТГ. В результаті візиту Сераховицька, Дубищанська, Старовижівська, Велимчанська Ратнівського району та Сенкевичівська селищна рада Горохівського району розпочали і продовжили процес об'єднання місцевих рад.</p>
<p>15 березня 2017 року, Черкаське РВ АМУ, Білозірська сільська ОТГ, с. Білозір'я Учасники: міські та сільські голови територіальних громад області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Державна підтримка ОТГ</p>	<p>В ході візиту учасники ознайомились з підходами, методикою, процедурою розробкою, узгодженням та реалізацією проектів, спрямованих на розвиток громади (інфраструктурних, ДВФФР, підтримкою соціально-економічного розвитку та інших). Також оглянули об'єкти реконструкції (капітальний ремонт, модернізація, перепрофілювання), яких здійснювалось за</p>

		рахунок коштів державного бюджету: опорна школа - Білозірська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів; дошкільний навчальний заклад «Червона шапочка»; центр надання адміністративних послуг; комунальне підприємство Білозірської сільської ради; об'єкт освіти, перепрофільований під житло для лікарів та дітей-сиріт. Учасники ознайомились з досвідом співпраці ОТГ з бізнесовими структурами, оглянули об'єкти Академії футболу, створеної місцевим бізнесменом.
16 березня 2017 року , Одеське РВ АМУ, Великомихайлівська селищна ОТГ, смт. Великомихайлівка Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Одеської області, які почали процес об'єднання.	Досвід роботи з об'єднання громад – історія успіху	Учасники відвідали соціальні об'єкти – дитсадки, ФАПи, будинки культури, школи у селах Новоселівка, Новопетрівка, Велика Михайлівка, де проведено ремонти за минулий рік, ознайомилися з новими технологіями ремонту доріг у громаді. Також учасники отримали відповіді на найбільш актуальні питання стосовно розподілу бюджетних коштів всередині громади, роботи старост і створення старостинських округів, функціонування управлінських органів ОТГ, процедури створення об'єднаної громади. В результаті візиту учасники змінили свою думку про децентралізаційну реформу в позитивному напрямку.
16 березня 2017 року , Луганське РВ АМУ, Новопсковська селищна ОТГ, смт. Новопсков Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Луганської області, які почали процес об'єднання.	Результати реалізації «Стратегії розвитку Новопсковської селищної ОТГ до 2025 року» за 2016 рік	Новопсковський селищний голова В. Гаєв презентував учасникам: «Результати реалізації Стратегії розвитку Новопсковської селищної ОТГ до 2025 року за 2016 рік». Учасники відвідали дитячі садочки, вулиці із покладеним новим асфальтним покриттям та енергофактивним зовнішнім освітленням, дитячі та спортивні майданчики. Загалом були присмнено вражені реальними результатами та здобутками Новопсковської ОТГ.
21 березня 2017 року , Сумське РВ АМУ, Білоцерківська сільська ОТГ с. Білоцерківка Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Сумської області, які почали процес об'єднання.	Система управління громадою	В ході візиту відбувся круглий стіл з обміну досвідом роботи по створенню об'єднаних територіальних громад системи управління, формуванню місцевих бюджетів, розбудови інфраструктури. В рамках заходу учасники спілкувалися з представниками виконавчого комітету, депутатським корпусом та активістами Білоцерківської громади. Також делегація відвідала основні інфраструктурні об'єкти ОТГ, які вже були модернізовані за рахунок бюджету розвитку громади, субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад, проектів Державного фонду регіонального розвитку. Оглянули реконструйовану Балаклієвську школу І-ІІ ступенів та розміщений на її території дитячий садок «Малютко», повністю відремонтований Огірківський сільський клуб та Білоцерківський будинок культури, бібліотеку. Учасники заходу позитивно оцінили результати візиту в громаду.
21 березня 2017 року ,	Досвід виконання плану	В ході навчального візиту представники

<p>Вінницьке РВ АМУ, Калинівська міська ОТГ, м. Калинівка</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Вінницької області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>соціально-економічного розвитку громади</p>	<p>потенційних ОТГ вивчили досвід формування виконавчих органів у Калинівській ОТГ. Ознайомились з організацією медичних, освітніх та адміністративних послуг в ОТГ, підготовкою та реалізацією інфраструктурних проектів у м. Калинівка та с. Дружелюбівка. Також вивчили досвід формування бюджету ОТГ та його наповнення.</p> <p>Учасники заходу позитивно оцінили такий формат вивчення успішного досвіду Калинівської громади.</p>
<p>23 березня 2017 року, Чернівецьке РВ АМУ, Печеніжинська селищна ОТГ, смт. Печеніжин</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Чернівецької області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Створення Центру надання адміністративних послуг</p>	<p>Під час візиту учасники отримали багато цікавої інформації від Печеніжинського селищного голови І.Довірака. Вони ознайомились з роботою сучасного ЦНАПу (в якому за 2,5 місяці цього року опрацьовано понад 900 звернень), дізналися про будівництво чотирьох спортзалів з використанням сендвіч-панелей, встановлення теплотзберігаючих вікон у школах, досвід з організації позашкільної роботи. Використання системи «Прозорро» дозволило тільки на будівництві цих спортзалів зекономити понад 1 млн. грн.</p> <p>В результаті візиту учасники відзначили позитивний та успішний досвід Печеніжинської ОТГ так як цей досвід може бути застосований у майбутніх ОТГ Чернівецької області.</p>
<p>24 березня 2017 року, Запорізьке РВ АМУ, Слобожанська селищна ОТГ, смт. Слобожанське</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Запорізької області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Практика організації освітніх округів</p>	<p>Учасники навчального візиту ознайомились з досвідом роботи Слобожанської селищної ОТГ, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - влада Слобожанської ОТГ проводить регулярне анкетування жителів, що дозволяє чітко зрозуміти потреби громадян, та визначити першочергові цілі і напрями роботи; -слобожанці розробили стратегію розвитку громади та почали впроваджувати інфраструктурні проекти; -у школі діють інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами; - працює сучасний дитячий садок «Дивосвіт», на будівництво якого витрачено 65 млн грн у 2016 році. Кімнати садочка обладнані сучасними ергономічними меблями. Учасники відвідали музей української національної культури, соляну кімнату. Представники громад були приємно вражені та відмітили для себе багато нового з досвіду роботи Слобожанської селищної ОТГ, побачили здобутки децентралізаційної реформи.
<p>24 березня 2017 року, Дніпропетровське РВ АМУ, Слобожанська селищна ОТГ, смт. Слобожанське</p> <p>Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад</p>	<p>Стратегія розвитку Слобожанської ОТГ. Особливості створення та функціонування ЦНАП, забезпечення якісною дошкільною освітою</p>	<p>Слобожанська об'єднана територіальна громада Дніпропетровської області – одна з перших об'єднаних громад, яка об'єдналася в рамках реформи децентралізації.</p> <p>В ході зустрічі учасники ознайомились результатами роботи Слобожанської ОТГ та роботою ЦНАПу. Відвідали село Степове (приєднана територія), школи, дитячий</p>

<p>Дніпропетровської області, які почали процес об'єднання.</p>		<p>садочок «Дивосвіт».</p> <p>В ЦНАПі можна отримати 108 адміністративних та соціальних послуг. ЦНАП співпрацює з Державним реєстратором Слобожанської селищної ради, управлінням Держгеокадастру в області, районним відділом ГУ ДМС у області, відділом містобудування, архітектури, житлово-комунального господарства, будівництва та інфраструктури Дніпропетровської РДА. Учасники познайомились з планами ОТГ на майбутнє це - придбання селищною радою обладнання та програмного забезпечення з метою запровадження видачі внутрішніх та закордонних біометричних паспортів через ЦНАП, відкриття спортивного комплексу на території смт Слобожанське.</p> <p>Учасники відвідали 4 шкільних та 4 позашкільних навчальних заклади, які в умовах децентралізації отримали нове життя. Ознайомились як у Степнянській ЗОШ замінено вікна, відремонтовано дах, облаштовано прикладні кабінети, ведеться робота в класах та санвузлах, у НВК №1 закінчується робота з утеплення фасаду. Оглянули, як зроблено автономне опалення, замінено систему водовідведення у НВК №1. Відвідали новий дитячий садок на 220 дітей, який був відкритий у 2016 році.</p> <p>Учасники відмітили для себе позитивний досвід успішної ОТГ, яка об'єдналася в рамках реформи децентралізації.</p>
<p>27 березня 2017 року, Чернігівське РВ АМУ, Вертіївська сільська ОТГ, села Вертіївка, Мала Кошелівка Учасники: сільські, селищні голови територіальних громад Чернігівської області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Кращі практики впровадження дорожньо-транспортної інфраструктури</p>	<p>В ході візиту учасники відвідали комунальні підприємства «Альянс» та «Пожежна частина» Вертіївської сільської ОТГ. Також ознайомились з ходом реалізації проектів дорожньої інфраструктури та об'єктами благоустрою (рекреаційна зона відпочинку біля місцевого озера (с.Вертіївка), відновленими сільськими дорогами з твердим покриттям (с.Вертіївка), прокладенням кабелю високошвидкісного інтернету (с.Вертіївка), вуличним освітленням (с.Мала Кошелівка) та «Центром дозвілля молоді» (с.Мала Кошелівка). В ході дискусії учасникам були надані змістовні відповіді на поставлені питання головою Вертіївської сільської ОТГ Морозом І.Г. Дізнались про практичні заходи реалізації повноважень сільської ради з організації роботи КП та реалізації проектів дорожньої інфраструктури, благоустрою населених пунктів. В ході дискусії голова ОТГ поділився з учасниками досвідом вирішення проблемних питань благоустрою, вуличного освітлення, надання послуг жителям, зайнятості населення їх соціального захисту та функціонування установ соціальної сфери громади. Учасники навчального візиту відзначили, що візити в успішні ОТГ є поштовхом представників потенційних ОТГ</p>

<p>29 березня 2017 року, Львівське РВ АМУ, Ходорівська міська ОТГ, м. Ходорів</p> <p>Учасники: міські та сільські голови територіальних громад Львівської області, які почали процес об'єднання.</p>	<p>Облаштування ЦНАПу та організація надання послуг населенню у великій територіальній громаді</p>	<p>до об'єднання.</p> <p>В ході візиту учасники ознайомились з успішним досвідом роботи Ходорівської міської ОТГ, облаштуванням та організацією надання послуг населенню у великій територіальній громаді.</p> <p>Відвідали ЦНАП у Ходорівській міській ОТГ, яка об'єднує міську та 11 сільських громад. Побачили як на практиці організовано діяльність ЦНАПу у громаді. Також з практичними аспектами формування переліку адміністративних послуг, які передані в ЦНАП, зі способами надання послуг в ЦНАП. Керівники структурних підрозділів міської ОТГ розповіли учасникам про забезпечення фінансами ОТГ та відповіла на численні запитання, які дуже цікавили міських та селищних голів, досвід роботи житлового господарства та відповіли на численні запитання, які дуже цікавили міських та селищних голів.</p> <p>Голова міської ОТГ поділився досвідом об'єднання територіальних громад, зокрема розповів про роботу Ходорівської міської ОТГ її відділів та про роботу старост, а познайомив з планами роботи на цей рік. Учасники заходу в обговореннях під час навчального візиту відзначили, що зрозуміли яку важливу роль першої особи і керівництва ОТГ, правильного розуміння ролі і завдання ЦНАПу у їх громадах, як інтегрованих офісів для надання адміністративних послуг, які максимально «наближені» до мешканців всіх населених пунктів громад та для вироблення стратегії діяльності ОТГ в цілому.</p>
---	--	---

Інформаційні пункти децентралізації

Інформаційні пункти децентралізації – це одноденні виїзні заходи в потенційні ОТГ, які організують Регіональні відділення АМУ з метою проведення роз'яснювальної роботи безпосередньо з населенням щодо суті та очікуваних результатів реформи з об'єднання громад.

У лютому - березні 2017 року проведено 14 Інфопунктів, цільовою аудиторією яких стали жителі громад, активісти, члени місцевих громадських організацій, представники органів місцевого самоврядування.

Дата, місце проведення, коло учасників	Тема	Інформація про захід
<p>8 лютого 2017 року, Харківське РВ АМУ, Новопокровська селищна ОТГ, смт. Нова Покровка.</p> <p>Учасники: представники громади, представники комунальних організацій.</p>	<p>Фінансова децентралізація та основні етапи добровільного об'єднання громад</p>	<p>В приміщенні сільської ради відбулась інформаційно-роз'яснювальна зустріч з мешканцями на якій було озвучено ряд питань та визначено механізми їх вирішення. Серед них, збереження робочих місць працівників місцевих рад; процедура видачі довідок та здійснення нотаріальних дій на місцях, можливість збереження існуючої мережі освітніх та медичних закладів, механізми забезпечення інтересів всіх місцевих рад</p>

		(незалежно від розмірів та кількості населення) при об'єднанні, роль та повноваження старости. Мешканці ради отримали від консультантів змістовні відповіді стосовно ключових аспектів роботи ОТГ.
<p>18 лютого 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Станіславська сільська ОТГ, с Станіслав</p> <p>Учасники: батьки дітей, що навчаються у ЗОШ села Станіслав (спільна ініціатива з районним відділом освіти).</p>	<p>Фінансова децентралізація та основні етапи добровільного об'єднання громад</p>	<p>В холі будинку культури відбулося спілкування із громадянами. Консультанти надавали друковану інформацію щодо об'єднання, змісту реформи, запланованих результатів, переваг для Станіславської ОТГ. Відбувалася дискусія із представниками ВО «Батьківщина», представники якої, у тому числі, депутат обласної ради В.С. Лісний, вели агітацію проти об'єднання. В ході слухань Анатолій Негра відповідав на питання учасників, коментував виступи противників реформи. Також на слуханнях були присутні представники сіл Олександрівка та Широка Балка, які будуть учасниками об'єднання. В результаті зі 180 учасників слухань 158 проголосували за об'єднання.</p>
<p>18 лютого 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Станіславська сільська ОТГ, Олександрівка</p> <p>Учасники: батьки дітей, що навчаються у ЗОШ села Олександрівка (спільна ініціатива з районним відділом освіти).</p>	<p>Створення об'єднаної громади</p>	<p>Інформаційний пункт в с.Олександрівка було організовано за підтримки районної державної адміністрації, оскільки сільський голова перешкодив інформуванню громади. Учасники активно обговорювали перспективи об'єднання, вже після нього телефонували в інші ОТГ, вирішили педалювати процес та спонукати сільського голову до об'єднання.</p>
<p>21 лютого 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Архангельська селищна ОТГ, с. Зарічне</p> <p>Учасники: представники громади села Зарічне.</p>	<p>Створення об'єднаної громади</p>	<p>Зустріч із представниками громади відбулась у місцевому клубі с. Зарічне. Проблема полягає в тому, що під час подворового опитування громада проголосувала за об'єднання із селищем Архангельським, однак депутатський корпус проігнорував думку громади та прийняв рішення не проводити об'єднання. За результатами наданих консультантами змістовних роз'яснень щодо децентралізаційної реформи, ініціативна група прямо в клубі склала заяву до сільської ради з вимогою негайно провести сесію для вирішення питання в інтересах громади. Заяву підписали 78 осіб, присутніх на інформаційній зустрічі.</p>
<p>21 лютого 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Архангельська селищна ОТГ, смт. Архангельське (Херсонська область)</p> <p>Учасники: громада селища Архангельське та села Іванівка</p>	<p>Інформування представників громади селища Архангельське щодо об'єднання громад</p>	<p>Інформаційний пункт було організовано в приміщенні Архангельської селищної ради, де зібралися представники селища Архангельське та села Іванівка, які планують об'єднання. Консультанти надали змістовну інформацію щодо методики об'єднання, обрахунку спроможності громади, відповіли на</p>

		запитання мешканців про переваги об'єднання. Надали друковану інформацію про бюджетну децентралізацію, процес творення громад на Херсонщині.
21 лютого 2017 року , Херсонське РВ АМУ, Великоолександрівська селищна ОТГ, смт. Велика Олександрівка Учасники: батьки дітей, що навчаються у ЗОШ у смт. Великоолександрівка, (спільна ініціатива з районним відділом освіти).	Створення об'єднаної громади	Зустріч відбулась в приміщенні Великоолександрівської РДА за розпорядженням голови РДА, де були присутні представники громад. До яких мало би ініціювати об'єднання селище, однак воно цього не робить. В зустрічі взяла участь 1 депутат Великоолександрівської селищної ради, голова селища пішла із зустрічі. Зустріч не була результативною, наявний саботаж процесу РДА. Однак, консультанти провели роз'яснювальну роботу серед мешканців сіл Чарівне та Нова Кубань, результатом якої в районі найближчим часом утворення Борозенська ОТГ з якою планують об'єднатися згадані села.
2 березня 2017 року , Харківське РВ АМУ, Великобурлуцька селищна ОТГ, смт. Великий Бурлук. Учасники: члени Великобурлуцької селищної громади, сільські голови та члени виконавчих комітетів рад, які плануються об'єднатись відповідно до перспективного плану.	Фінансова децентралізація та основні етапи добровільного об'єднання громад	В ході проведення інфо-пункту мешканці отримали інформацію щодо проведення фінансової децентралізації та дізнались про хід процесу добровільного об'єднання громад в Харківській області та в Україні загалом. Мешканці висловлювали занепокоєння станом доріг та наданням якісних медичних послуг. Консультанти надали відповіді на запитання та розповіли про переваги децентралізаційної реформи.
3 березня 2017 року , Харківське РВ АМУ, Зміївська міська ОТГ, м. Зміїв Учасники: члени Зміївської міської громади, сільські голови та члени виконавчих комітетів рад, які є суміжними з міською територією та знаходяться в процесі підготовки до об'єднання.	Фінансова децентралізація та основні етапи добровільного об'єднання громад	В ході інфо-пункту було проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу з мешканцями щодо питань об'єднання громад потенційної міської ОТГ. Консультанти поінформували мешканців громади щодо реформи об'єднання громад в Україні, ключових аспектів процедури об'єднання, позитивних перспектив реалізації добровільного об'єднання. Мешканці мали змогу ознайомитися з нормативно-правовою базою реформи місцевого самоврядування. Жителі селища висловлювали інтерес до поточного стану справ об'єднання на місцевій території, а також цікавились питаннями отримання максимально можливих прав «на місцях».
20 березня 2017 року , Харківське РВ АМУ, Печенізька селищна ОТГ, смт. Печеніги Учасники: члени Печенізької селищної громади, сільські голови та члени виконавчих комітетів рад, які є суміжними територією селища та знаходяться в процесі	Фінансова децентралізація та основні етапи добровільного об'єднання громад	В ході проведення заходу було висвітлено поточний стан справ процесу об'єднання громад в Харківській області та Україні. Мешканцям громади було озвучено ряд питань та запропоновано механізми вирішення яких дуже турбує як керівництво так і мешканців громад. Особливо ті питання, які

<p>підготовки до об'єднання.</p>		<p>дискутуватимуться в процесі громадських обговорень на місцях. Серед них: збереження робочих місць працівників місцевих рад, процедура видачі довідок та здійснення нотаріальних дій на місцях (а не на центральній садибі), можливість збереження існуючої мережі освітніх та медичних закладів.</p>
<p>24 березня 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Олександрівська сільська ОТГ, с. Олександрівка Учасники: представники Олександрівської сільської ради, підприємці, фермери, працівники освіти села Олександрівка.</p>	<p>Спроможна громада: як її розбудувати?</p>	<p>Олександрівська громада, розташована на перешийку між Чорним морем та Дніпро-Бузьким лиманом. Має потужний потенціал до розвитку. Однак пасивна позиція місцевої ради гальмує, як процес об'єднання, так і економічний розвиток. Зустрічі відбулись в приміщеннях сільської ради та в сільських магазинах. В ході інфо-пункту мешканці повідомили, що до цього моменту не були обізнані про перспективи об'єднання та можливостей участі у залученні додаткового фінансування на розвиток. Консультанти поширили інформацію про процес формування спроможних громад у Голопристанському районі, надали роз'яснення щодо процедури приєднання до вже створених громад. Продемонстрували переваги об'єднання. Відбулось спілкування із підприємцями щодо можливостей участі у конкурсі проектів ДФРР на отримання фінансування проектів місцевого економічного розвитку.</p>
<p>24 березня 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Олександрівська сільська ОТГ, с. Чорноморське Учасники: представники Чорноморської сільської ради, підприємці, фермери, працівники освіти села Чорноморське.</p>	<p>Спроможна громада: як її розбудувати?</p>	<p>Інформування було організовано в приміщенні Чорноморської сільської ради та на місцевому підприємстві. В ході зустрічі мешканці повідомили, що до цього моменту не були обізнані про перспективи об'єднання та можливостей участі у залученні додаткового фінансування на розвиток. Консультанти розповіли про процес формування спроможних громад у Голопристанському районі, надали роз'яснення щодо процедури приєднання до вже створених громад. Продемонстрували переваги об'єднання. Відбулось спілкування із підприємцями щодо можливостей участі у конкурсі проектів ДФРР на отримання фінансування проектів місцевого економічного розвитку.</p>
<p>24 березня 2017 року, Херсонське РВ АМУ, Чулаківська сільська ОТГ, с. Садове Учасники: представники Садівської сільської ради, підприємці, фермери сіл Садово, Індустріальне. Памятне.</p>	<p>Спроможна громада: як її розбудувати?</p>	<p>В ході інфо-пункту консультанти інформували учасників про процес формування спроможних громад у Голопристанському районі, надали роз'яснення щодо процедури приєднання до вже створених громад. Інформування було організовано у</p>

		приміщенні сільської ради, на ринку та комунальному підприємстві. Продемонстрували переваги об'єднання. Провели спілкування з фермерами щодо можливостей участі у конкурсі проектів ДФРР на отримання фінансування проектів місцевого економічного розвитку.
30 березня 2017 року , Херсонське РВ АМУ, Олешківська міська ОТГ, м. Олешки Учасники: мешканці територіальної громади м. Олешки та підприємці.	Спроможна громада: як її розбудувати?	В ході проведенні інфо-пункту консультанти надали учасникам інформацію про процес формування спроможних громад в Олешківському районі та області загалом, зокрема роз'яснення щодо процедури об'єднання або приєднання до вже створених громад. Також щодо процедури об'єднання та ролі громади. Спілкувались з представниками громади на місцевому ринку, оскільки, незважаючи на ініціативу сусідніх сіл щодо об'єднання, місцева рада не розглядає такої можливості. Відбулось широке спілкування з громадою.
30 березня 2017 року , Херсонське РВ АМУ, Олешківська міська ОТГ с. Козачі Лагері Учасники: члени територіальної громади с. Козачі Лагері працівники культури, освіти, інші представники громади підприємці.	Спроможна громада: як її розбудувати?	Консультанти провели роз'яснювальну роботу з громадою про процес формування спроможних громад в Олешківському районі та області загалом, надали роз'яснення щодо процедури об'єднання або приєднання до вже створених громад. Відповіли на запитання мешканців щодо практики формування мережі закладів ОТГ, розбудові шкільництва. Спілкувались з представниками громади у сільській раді, клубі, на пошті, оскільки у с. Козачі Лагері сильний вплив має місцева громадська організація, яка пропагує так звані фейкові громади. Завдяки проведеному інфо-пункту відбулось широке спілкування з громадою.

3.3.2. Ідентифікація та просування успіхів реформи

Суттєвим сегментом діяльності комунікаційного компоненту ПУЛЬСУ, який зараз впроваджується у співпраці з 23 регіональними консультантами з питань комунікацій, є підсилення впливу ПУЛЬСУ на стимулювання та мотивацію щодо подальшого об'єднання територіальних громад. Максимально ефективний інструмент – переконання усіх учасників процесу, а головне – громадян, що децентралізація позитивно вплине на якість їх життя - через наочну демонстрацію реальних успішних прикладів громад, що об'єдналися.

Об'єднані громади, яких в Україні протягом 2015-2016 років сформовано 366 (у 2015 році пройшли перші вибори у 159 громадах. 11 грудня 2016 року відбулися перші вибори у 41 ОТГ. 18 грудня 2016 року відбулися перші вибори у 142 ОТГ), залишаються у зоні особливої цікавості щодо їх життя. Важливо інформувати громади, що вагаються у прийнятті рішення щодо об'єднання, та медіа-спільноту в очевидних перевагах децентралізації та об'єднання, про реальні факти результативності цих реформ для громад та їх жителів. ПУЛЬС протягом

звітнього періоду поширював історії успіху реформи і власними засобами, і залучаючи ЗМІ та регіональних консультантів.

Перш за все, у рамках проекту ПУЛЬС створена та регулярно поповнюється національна база успіхів та кращих практик громад. Цей інтерактивний інструмент надає можливість у всеукраїнському масштабі відслідковувати успішність децентралізаційної реформи, порівнювати з цієї точки зору області, поширювати кращі ініціативи та муніципальні практики, слугує базою контенту для промоції та просування реформи. Матеріали до бази подають регіональні консультанти з комунікацій, які їх відслідковують та формують за напрямками секторальної децентралізації.

Протягом звітнього періоду регіональні консультанти ПУЛЬСу з комунікацій завантажили в національну базу: 83 матеріали щодо кращих практик громад та 131 матеріал історій успіхів. Історії успіху висвітлюють переваги та позитиви громад, які вони отримали в результаті фіскальної децентралізації та об'єднання, наголошують на збільшенні фінансових ресурсів місцевих бюджетів завдяки реформі з децентралізації, можливості залучення коштів державної субвенції та міжнародних донорських коштів тощо. У звітний період велика кількість історій успіху стосувалася впровадження розвиткових проектів щодо покращення благоустрою та модернізації інфраструктури, створення місцевих комунальних підприємств, покращення умов в соціально важливих об'єктах, відкриття ЦНАПів тощо.

Кращі практики ілюструють запровадження громадами (об'єднаними та ті, що не об'єдналися) механізмів ефективного використання збільшеного місцевого бюджету, залучення інвестицій для розвитку інфраструктури та інше. Детально про кількість і тематику матеріалів можна дізнатися з таблиці 8.

Національна база є актуальним джерелом інформації для підготовки матеріалів для інших комунікаційних каналів проекту - сайту, соціальних мереж, співпраці зі ЗМІ, а також організації заходів проекту на тему висвітлення успіхів реформ – реплікаційних візитів з обміну досвідом «Маршрути успіху» та прес-турів.

На сайті АМУ триває інформаційна кампанія «Ні дня без успіху», в рамках якої щодня у спеціальному розділі «Успіхи» публікується новини про кращі практики та успішні досягнення громад завдяки децентралізації. За звітний період підготовлено та опубліковано 205 матеріалів у розділі.

На офіційному каналі у мережі Youtube створено окремий канал, де можна переглянути усі зібрані та згруповані за регіональним принципом відео про успіхи та впровадження реформи в області. Відеотека «Децентралізація та успіхи реформ» ведеться за допомогою регіональних консультантів з комунікацій і постійно поновлюється. Це і передачі, ток-шоу та сюжети на регіональних телеканалах, так і інтерв'ю та записи із регіональних заходів. Відеосюжети висвітлюють переваги та позитиви громад, які вони отримали в результаті об'єднання: нарощення фінансових ресурсів, можливість залучення коштів державної субвенції та міжнародних донорських коштів, формування стратегій громади, модернізація інфраструктури та об'єктів благоустрою, відкриття ЦНАПів тощо.

Таблиця 7. Кращі практики та історії успіхів громад, наданих до національної бази регіональними консультантами з просування успіхів реформ (січень-березень 2017 р.)

	Кращі практики		Історії успіху	
Область	ТЬ	Теми	Ч	Теми

		бюдж децентр	Розвиток громади	ЖКГ	Інфраструктура	Соціальні послуги	Освіта	Охорона здоров'я		Бюдж децентр	Соціальні послуги	Розвиток громади	Адмін послуги	Освіта	Інфраструктура, благоустрій	Охорона здоров'я
Вінницька	3	1	1				1		5	1		2			2	
Волинська																
Дніпровська	4	1	1	1	1				5	1		2		1	2	1
Донецька	3	1		1	1				7	2	1		1	1	1	1
Житомирська	4	1	1		1			1	6	1		2		1	2	
Закарпатська	3	1	1	1					5	1		2	1	1		
Запорізька	4	1		1	1	1			8	2	1	1	1	1	1	1
Івано-Франківська	4	1	1	1	1				6	1		3	1		1	
Київська	3	1	1					1	5	1	1	1		1		1
Кіровоградська	3		1	1	1				5	1		1	1		1	1
Луганська	3	1	1		1				7	2	1	1		1	2	
Львівська	3	1	1			1			6	1		2	1	1	1	
Миколаївська	3		1	1		1			4			1	1		2	
Одеська	4	1	1		1		1		6	2	1	2			1	
Полтавська	4		1		1	1	1		5	1	1	1		1	1	
Рівненська	4	1	1			1	1		6	1	1	2	1		1	
Сумська	3		1				1	1	5	1		1			2	1
Тернопільська	4	1		1	1	1			5	1	1		1		2	
Харківська	3	1	1		1				4	1	1	1			1	
Херсонська	3	1	1			1	1		6	2		2			2	
Хмельницька	4		1	1	1			1	6	1	1	2		1	1	
Черкаська	4	1	1		1	1			7	1	2	2		1		1
Чернівецька	4	1	1		1	1			6	1		1	2		1	1
Чернігівська	3		1		1		1		6	1	1		1	1	2	
ВСЬОГО	83								131							

Розділ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ВПРОВАДЖЕННЯ

У звітному кварталі Міністерством фінансів України підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового рішення про встановлення місцевих податків і зборів, Типового положення про оподаткування платою за землю, Типового положення про оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки», яким фактично запропоновано зобов'язати органи місцевого самоврядування приймати рішення про встановлення місцевих податків і зборів відповідно до затверженого типового рішення та типових положень про оподаткування платою за землю та податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Проектом постанови, всупереч статті 7 Конституції України, за якою в Україні гарантується місцеве самоврядування, безпідставно, звужується самостійність місцевих рад у здійсненні визначених Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Податковим кодексом України власних повноважень, зокрема щодо встановлення місцевих податків та зборів.

Асоціацією міст України надано ряд зауважень щодо недоцільності прийняття зазначеної постанови та втручання органів державної влади в діяльність органів місцевого самоврядування. При розгляді зазначеної постанови на засіданні урядового комітету наголошено на не доречності прийняття таких рішень Уряду та порушенні вимог Конституції та Європейської хартії місцевого самоврядування. За результатами розгляду постанови було прийнято рішення виключити пункт 2 проекту постанови та відправити документ на доопрацювання Секретаріатом Кабінету Міністрів України спільно з Мінфіном та ДФС з урахуванням зауважень Мін'юсту та Асоціації міст України.

Розділ 4. ІСТОРІЇ УСПІХІВ

Законом на належному рівні врегульовано правовий статус старост

У зв'язку з добровільним об'єднанням територіальних громад у органах місцевого самоврядування з'являються нові виборні посадові особи – старости. Практика засвідчила, що правове регулювання змісту та меж повноважень старости, порядку їх набуття та припинення є незадовільним. Завдяки діяльності представників проекту було розроблено, зареєстровано та пролобійовано прийняття закону, який вирішив виявлені проблеми.

Прийнято Закон, який дає можливість впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті

На сьогоднішній день діючими нормативно-правовими актами не врегульовані питання щодо можливості впровадження світового досвіду використання сучасних ефективних електронних автоматизованих методів оплати вартості проїзду та обліку пасажироперевезень в міському пасажирському транспорті.

Існуюча система оплати та контролю проїзду в міському пасажирському транспорті є застарілою та має багато недоліків: використання паперових квитків (часто взагалі відсутні) не дає можливості проконтролювати реальний пасажиропотік на маршрутах громадського транспорту і відповідно - обіг готівкових коштів; призводить до погіршення рівня безпеки перевезення пасажирів громадським транспортом.

З метою вирішення вищезазначених проблем прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті» від 17.01.2017 № 1812-VIII. АМУ притримала прийняття зазначеного Закону та подавала свої пропозиції, які були враховані до другого читання. Зокрема, пропозиції стосувались ліквідацію юридичної колізії у питаннях користування електронним квитком. Також, Асоціація лобювала прийняття законопроекту у Верховній Раді України. Прийняття Закону:

- дає можливість обліковувати реальну чисельність пасажирів у громадському транспорті, зокрема пільговиків;
- сприятиме ефективному плануванню маршрутів громадського транспорту та підвищить ефективність використання коштів місцевих бюджетів;
- є одним з кроків до монетизації пільги на проїзд.

Верховна Рада України відхилила законопроект, який вводив юридичну колізію та суперечності у Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»

У Верховній Раді України був зареєстрований законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо удосконалення окремих положень молодіжної політики та утворення молодіжних центрів) (реєстр № 1248 від 04.12.2014). Проектом Закону пропонувалось, у тому числі, внести зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», доповнивши його окремою статтею щодо повноважень у сфері молоді.

Водночас, зазначені зміни, зокрема щодо питань утворення комунальних молодіжних установ, призначення директорів, суперечили чинним нормам Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Прийняття проекту акта створило би законодавчі колізії та суперечності, загальмувало б роботу органів місцевого самоврядування та розвиток молодіжної політики в громадах.

Асоціація не підтримувала прийняття змін у редакції законопроекту. Депутати підтримали позицію Асоціації і у січні 2017 року на засіданні Верховної Ради України зазначений проект Закону був відхилений.

Урядом повністю враховано позицію експертів ПУЛЬСу щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту»

27 січня 2017 року Уряд схвалив проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» щодо розширення можливостей для створення та діяльності дошкільних навчальних закладів різних форм власності», що пройшов у звітному кварталі реєстрацію у Верховній Раді України (реєстр. № 6164 від 07.03.2017 року; КМУ). Експерти ПУЛЬСу були долучені до обговорення нормативно-правового акта на стадії його розробки. У проекті Закону повністю враховано позицію АМУ щодо порядку призначення на посаду та звільнення з посади керівника дошкільного навчального закладу, зокрема керівників комунальних дошкільних навчальних закладів запропоновано призначати на посаду та звільняти з посади відповідним органом освіти, для дошкільних навчальних закладів державної, приватної та корпоративної форми власності це повноваження передано засновнику. Також збережено чинну редакцію статті 35 Закону України «Про дошкільну освіту», в якій закріплено право органів місцевого самоврядування самостійно визначати розмір плати за харчування дітей у дошкільних навчальних закладах. Першою редакцією змін пропонувалось встановити на рівні держави фіксований розмір плати за харчування, що не враховувало б можливості територіальної громади. Також проект Закону України значно спрощує процедуру створення, реорганізації та ліквідації дошкільного навчального закладу. Урядом повністю враховано позицію експертів ПУЛЬСу. Нині документ знаходиться на розгляді у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти.

За участі аналітика ПУЛЬСу завершено підготовку нової редакції Інструкції з обліку дітей та учнів шкільного віку

3 липня 2016 року тривала співпраця аналітика ПУЛЬСу з Міністерством освіти і науки України щодо розробки нової редакції Інструкція з обліку дітей шкільного віку та учнів. У звітному періоді завершено підготовку проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646». Проект нової редакції Інструкції враховує позицію АМУ з таких питань: внесення інформації до обліку дітей, а саме виключення, у випадку виїзду учня на постійне місце проживання за кордон, педагогічні працівники не будуть залучені до здійснення обліку (окрім уповноважених осіб), керівник навчального закладу несе відповідальність лише за облік учнів, які навчаються у підпорядковано йому навчальному закладі. Наразі документ проходить громадське обговорення і готується до розгляду на засіданні Урядового комітету з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку.

Експертом ПУЛЬСу висловлено підтримку проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст», чим збережено частину бюджетів міст-обласних центрів

21 березня 2017 року Верховна Рада України прийняла за основу та в цілому як Закон законопроект № 5240 «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст». Ним збережено технікуми та коледжі у системі освіти та продовжено прийом абітурієнтів до них до 2019 року. Цей документ є важливим для органів місцевого самоврядування, оскільки за відсутності такого нормативного регулювання коледжі та технікуми мусили б пройти акредитацію, а ті, хто не зміг би цього зробити (близько 80%), перейшли б у систему професійно-технічної освіти, видатки на яку на разі забезпечуються з обласних бюджетів та бюджетів міст-обласних центрів. Експерт ПУЛЬСу була долучена до обговорення законопроекту.

Історії успіхів териоріальних громад

ІНФРАСТРУКТУРА

Музиківська ОТГ, Херсонська область

У громаді буде збудована станція сортування сміття

У 2017 році в селі Музиківка (центр ОТГ) планується зведення станції для приймання, сортування, пакування повторно використаних відходів, а також майданчика для компостування твердих побутових відходів. Річний обсяг прийому відходів нової станції складатиме 1470,2 т.

Будівництво передбачено у програмі економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2017 рік, яку депутати облради ухвалили на сесії 29 грудня. Вартість цього об'єкту складе 13 мільйонів 304 тисячі гривень, з яких майже 12 мільйонів гривень передбачено з обласного бюджету, 1,3 мільйона гривень - з бюджету громади.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Білозірська ОТГ, Черкаська область

Безкоштовне житло + висока заробітна плата = сімейний лікар в об'єднаній громаді

У переддень Нового року у Білозірській ОТГ будівельники здали в експлуатацію три новенькі квартири для сімейних лікарів та ще дві – для дітей, позбавлених батьківського піклування. Житло облаштували в на базі колишньої сільської школи. Після того, як у центральній садибі ОТГ була створена опорна школа, до неї перейшли навчатися діти середніх та старших класів. У вивільненому приміщенні за кошти інфраструктурної субвенції облаштовано п'ять сучасних одно-та двокімнатних квартир з усіма зручностями. На ремонтні роботи витрачено майже 1,7 мільйона гривень.

Голова ОТГ Володимир Міцук: «Аби жителі нашої громади отримували якісні медичні послуги, ми шукатимемо молодих фахівців і на Черкащині, і в сусідніх областях. Сімейні лікарі зможуть проживати у цих квартирах безкоштовно. Громада братиме на себе оплату комунальних послуг, а ще додатково доплачуватиме фахівцям, аби лікар, працюючи в селі, міг отримувати 10-12 тисяч гривень заробітної плати, а його пацієнти – якісні медичні послуги. Власне, суть реформи, яка реалізується, – наблизити та надати якісні послуги людям. Переваги, які пропонують у нашій територіальній громаді, однозначно мають зацікавити молодих спеціалістів переїхати саме сюди». Поряд із житлом для лікарів облаштували і квартири для дітей, позбавлених батьківського піклування, де вони проживатимуть до свого повноліття.

ОСВІТА

Бабинська ОТГ, Рівненська область

Громада за додаткову освітню субвенцію поновила шкільне обладнання

Громада придбала сучасне шкільне обладнання для трьох шкіл та однієї філії, що розміщена у селі Підліски. Додаткова освітня субвенція для ОТГ у розмірі близько 9 млн грн. надійшла в область наприкінці 2016 року. Громади несподівано отримали значні суми, і їх потрібно було освоїти у надкороткі терміни, але на освітянську галузь.

Бабинська громада вирішила придбати шкільний автобус, але на дотримання тендерних процедур не було часу. Тому разом з директорами шкіл склали список необхідного технічного обладнання.

На початку січня громада отримала обладнання для шкіл – 20 ноутбуків, 14 мікроскопів з лабораторними матеріалами для досліджень, телевізори, мультимедійні дошки, швейні машинки та спортивні тренажери. Усього придбали товарів на понад 1 млн грн. Оновлення шкільного обладнання вдосконалив навчальний процес.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Балтська ОТГ, Одеська область

Запроваджено нову медичну інформаційну систему

У рамках реформи галузі охорони здоров'я в медичних закладах Балтської міської ОТГ, зокрема, в комунальній установі «Балтський центр ПМСД» запроваджено медичну інформаційну систему «ЕСКУЛ'ап».

Для впровадження системи придбано обладнання для десяти автоматизованих робочих місць лікаря, кожне з яких складається з сучасного комп'ютера та багатофункціонального пристрою.

В результаті автоматизації робочих місць планується налагодити електронний обмін необхідною інформацією про пацієнтів між центром ПМСД, підрозділами ЦРЛ та станцією швидкої медичної допомоги.

Медична інформаційна система дозволить медикам отримувати будь-які дані стосовно надання медичної допомоги пацієнтам, а також оцінювати та аналізувати ситуацію із захворюваністю не тільки на території громади, а й району. У перспективі застосування інформаційної системи мало не впововину вивільнить робочий час сімейного лікаря.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Баштанська міська ОТГ, Миколаївська область

Добрі зміни та вирішення соціально важливих проблем

Завдяки бюджетній децентралізації відбулося помітне зростання надходжень до міського бюджету. Додатковий фінансовий ресурс - понад 1 млн. 200 тис. грн. спрямовано на вирішення соціально важливих проблем громади та соціальну підтримку:

- Облаштування впорядкованого центрального парку. Майже 700 тис. грн. спрямували на придбання огорожі і дитячого майданчику, реконструкцію, ремонт вуличного освітлення, поточний ремонт доріг та тротуарів.
- Для дитячих гуртків, які проводяться у будинку культури, придбано спортивного покриття і матів на суму 100 тис. грн.
- На виплату матеріальної допомоги педпрацівникам та поліпшення матеріально-технічної бази ДНЗ «Віночок», «Ягідка» спрямовано 196 тис. грн.

- На виплату компенсації на оплату послуг ЖКГ учасникам АТО (92 тис. грн.);
- На передплату на 2017 рік періодичних видань пільговій категорії населення;
- виплату матеріальної допомоги малозабезпеченим громадянам;
- інші соціальні ініціативи.

Такий підхід створює впевненість, відчуття стабільності і комфорту у всіх мешканців міста.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Старобогородчанська ОТГ, Івано-Франківська область

Громада придбала сучасний автомобіль «швидкої»

Придбано новий автомобіль швидкої допомоги, яким відтепер обслуговуватиме жителів об'єднаної територіальної громади. Вартість автомобіля становить майже 1 млн. 500 тис. грн. 90% від суми – це кошти ДФРР, а 10% виділили з бюджету громади.

Придбання автомобіля швидкої допомоги є надзвичайно важливим кроком для надання якісних медичних послуг в громаді. Досі «швидку» орендували у Богородчанській ЦРЛ. У планах громади - розширення денного стаціонару на базі амбулаторії загальної практики сімейної медицини задля наближення медичних послуг до людей.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Макіївська ОТГ, Чернігівська область

Соціальний ривок громади

У січні 2016 року у Макіївську громаду об'єдналося 6 сіл – Ганнівка, Степове, Вербове, Кленове, Пустотине з центром у Макіївці. Бюджет новоствореної територіальної громади за рік зріс у 7 разів: з 1,2 млн грн – в понад 8 млн грн. Громаді вже вдалося зробити те, чого жодне з об'єднаних сіл не могло досягти за останні 30 років.

Лише протягом року вдалося власним коштом реконструювати школу, відновити роботу ФАПу, де тепер мешканці отримують першу медичну допомогу, відремонтувати будинок культури. На всі проекти витратили 1 млн 700 тис грн.

Приміром, дитячого садка в селі Пустотине могло б узагалі не бути. Однак, витративши майже 900 тисяч гривень, приміщення капітально відремонтували. У цьому населеному

пункті 43 дитини дошкільного віку і протягом чотирьох років надходили заяви від батьків, щоб відкрити садочок. Гроші, які держава виділила на розвиток інфраструктури ОТГ розділено порівну між шістьма селами. У кожному реконструюють школи, будинки культури, дитячі садочки і роблять вуличне освітлення, відновлюють ФАПи.

Загалом громада запланувала 13 дороговартісних проектів на загальну суму понад 2 мільйони гривень. Це і ремонти доріг, і впровадження енергозберігаючих технологій у соціальних закладах, а найграндіозніший проект – відновлення роботи пожежного депо. А найголовніше - громада сама формує стратегію свого розвитку.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Великокучурівська ОТГ, Чернівецька область

За рік мешканці об'єднаної громади відчули суттєві зміни

Великокучурівська об'єднана територіальна громада налічує більше 14 тисяч населення. У громаду об'єдналося 3 сільські ради – Великокучурівська, Снячівська та Тисовецька.

За кошти державної субвенції на розвиток інфраструктури 7696,7 тис грн у 2016 році громаді вдалося: провести капітальний ремонт центральних вулиць сіл громади; відремонтувати приміщення Тисовецької амбулаторії загальної практики сімейної медицини; реконструювати адміністративну будівлю у селі Великий Кучурів.

За власні кошти громада: відремонтувала амбулаторію загальної практики сімейної медицини у селі Великий Кучурів; здійснити поточний ремонт будинків культури сіл Тисовець та Снячів. Також частково проведено заміну ламп вуличного освітлення на економічні LED-лампи.

Окрім того, у минулому році проведено ремонт спортивного та актового залів у школах сіл Великий Кучурів та Снячів. Частково оновлено комп'ютерну техніку Великокучурівської школи для класів інформатики.

А в грудні 2016 року в громаді відкрито ЦНАП, збудований на умовах співфінансування разом з міжнародним проектом.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Білоцерківська ОТГ, Полтавська область

Кошти, у першу чергу, - на території, що приєдналися

Білоцерківська ОТГ об'єднує в себе 4 сільські ради: Білоцерківку, Балаклію, Бірки та Поділ. Загальна кількість населення – майже 5000 осіб. Бюджет громади після об'єднання зріс із 4 до 38 мільйонів гривень.

Минулого року у громаді почали приводити до порядку більше десяти установ: перекривати покрівлі, замінювати вікна, утеплювати фасади. В одній із колишніх сільських рад розпочали будівництво дитячого садка.

Кошти намагалися розподіляти в першу чергу на ті території, які приєдналися, а не на адміністративний центр. У Білоцерківці лише перекрили покрівлю амбулаторії та замінили вікна. Саме це і впливає на свідомість людей, які бачать, що децентралізація сприяє розвитку всіх територій, а не лише центру.

Серед завдань на цей рік – продовження ремонтів у соціальних закладах, землевпорядкування. У планах - створити геоінформаційну систему території, яка б збирала всю необхідну інформацію по земельних ділянках та територіях, аби здійснювати контроль та отримувати відповідні податки для громади.

Наразі триває проектна робота зі створення Центру громадської безпеки, що включатиме пожежну частину, відділок муніципальної поліції, швидку допомогу.

ОСВІТА

Клесівська ОТГ, Рівненська область

У селі Карпилівка Клесівської ОТГ дбають про комфорт малюків

Створити додаткові місця у дошкільних закладах – це було пріоритетне завдання для Клесівської громади. Восени 2016 року до садочку «Дзвіночок», що у селі Карпилівка вже пішло 75 малюків, а це три групи.

Раніше у садочку працювало лише дві групи із загальною кількістю 55 дітей. На облаштування нової групи громада виділила 80 тис грн. У новому приміщенні зробили ремонт, встановили нові енергозберігаючі вікна, придбали нові меблі, встановили сантехніку, облаштували повноцінну спальню. Найбільшою проблемою була стара каналізація, тож на її ремонт звернули особливу увагу та виділили 54 тис грн. Всього на ремонтні роботи та покращення садку громада витратила 148 тис грн.

Надалі планують поновити усі меблі в садочку аби діткам було комфортніше. Село розвивається, до садочку дітей записують одразу після народження. Нині в черзі перебуває понад пів сотні дітей.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

Великокучурівська ОТГ, Чернівецька область

Громада першою в регіоні відкрила ЦНАП

Наприкінці грудня 2016 року у Великокучурівській ОТГ відкрили Центр надання адміністративних послуг. Реєстрація актів цивільного стану, перереєстрація місця проживання, робота по кадастру - ось послуги, які можна отримати вже сьогодні. У планах - відкриття паспортного столу та можливості зареєструвати автомобіль.

ЦНАП відкрили у колишньому приміщенні ради села, тут здійснили ремонт, надбудували другий поверх, облаштували робочі місця. У ЦНАПі працюють 6 співробітників. Вони мають усе необхідне для роботи - місце для архівів та сучасну техніку.

Реконструкцію приміщення та створення ЦНАПу здійснено на умовах співфінансування, залучивши кошти міжнародного проекту GIZ. Загалом на відкриття ЦНАПу витрачено більше 3 млн грн, з них – 1,4 млн грн надано проектом GIZ, більше 1 млн грн виділив Мінрегіон, решту коштів виділено з місцевого бюджету.

Нововідкритий ЦНАП надаватиме послуги 15 тисячам жителів п'яти сіл Великокучурівської громади.

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО

Летичівська ОТГ, Хмельницька область

Громада оновлює парк комунальної техніки

Летичівська ОТГ об'єднує 45 населених пунктів та майже 20 тисяч жителів. Децентралізація дала громадам повноваження і ресурси, а ще – можливості самостійно вирішувати, куди спрямовати ці ресурси. Для Летичівської громади – це парк комунальної техніки для потреб сфери ЖКГ.

Найперше за рахунок коштів субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ придбано сміттєвоз - 847,8 тис грн. Далі - грейдер, асенізаційну машину, трактор, автопідйомник, екскаватор та іншу техніку загальною вартістю 5 762,5 тис. грн. Всі закупівлі громада здійснює через систему електронних торгів «ProZorro».

Відтепер комунальне підприємство громади зможе виконувати цілу низку робіт власними силами, не орендуючи техніку та без залучення підрядних організацій, а, відтак – економити чималі кошти.

ОСВІТА

Омельницька ОТГ, Полтавська область

В Омельницькій ОТГ створять єдиний на Полтавщині освітньо-культурно-спортивний простір

Полтавщина серед восьми областей України, де втілюється пілотний проект із створення єдиного освітньо-культурно-спортивного простору. В Полтавській області його реалізовуватимуть на базі Омельницької ОТГ.

Мета створення єдиного простору – надати якісні послуги в усіх галузях, реалізувати освітній, туристичний, спортивний, культурний потенціал громади, виховати справжнього патріота свого краю. Фінансуватиме формування просторів держава. Контент наповнення для Полтавщини розробили в Омельницькій ОТГ.

Проект дасть можливість комплексно розвивати територію. На першому місці в ОТГ поставили дитячий садок, потім стадіон, між ними бібліотека, потім заклади культури, аграрні підприємства, медичні та туристичні заклади, школи й парки. Також будуть враховані туристичні маршрути, транспортне сполучення та комунікації.

Довідка. 65% шкіл розташовані саме у сільській місцевості. У них навчаються 32% учнів і працюють 45% вчителів. Мінрегіон та Міносвіти пропонують комплексний підхід у створенні єдиних освітньо-культурно-спортивних просторів у громадах з метою надання якісних послуг у сферах.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

м. Одеса

У місті продовжують реалізовувати масштабні проекти завдяки фінансовій децентралізації

Завдяки фінансовій децентралізації міський бюджет розвитку постійно зростає. 8 лютого на сесії Одеської міської ради депутати ухвалили низку змін до бюджету на 2017 рік:

- вперше місто планує закупити електричні автобуси на загальну суму 12 млн грн.
- продовжиться оновлення рухомого складу міського електротранспорту, зокрема, трамвайних вагонів з частково низьким рівнем підлоги на суму 32 млн грн.
- буде продовжено будівництво: загальноосвітньої школи на 1000 навчальних місць (30 млн грн), житлового будинку (20 млн грн), нових і капітальний ремонт та реконструкція діючих ДНЗ (9 об'єктів) на суму 22 млн грн.

ІНФРАСТРУКТУРА

Вакулівська ОТГ, Дніпропетровська область

Будівництво водогону - одна з найважливіших подій для громади

У Вакулівській ОТГ розпочалися роботи по прокладенню водоводу, а отже, жителі села зовсім скоро матимуть якісне водопостачання. Мешканці села, яке знаходиться в степовій зоні, вже не один рік потерпають від нестачі питної води, так само як і страждає функціонування освітніх, медичних, соціальних закладів.

Після об'єднання громада відчула значну фінансову підтримку для розвитку та створення стратегічно необхідних об'єктів на території.

«Все це завдяки децентралізаційній реформі, - розповідає голова громади А.Шевцов. - Доходи зросли в результаті змін у податковому законодавстві. У бюджет громади надходить 60% ПДФО. Вакулівська громада - це сільськогосподарська територія, також в бюджет йдуть відрахування з оплати за паї. А ще - 5% акцизного збору і весь податок з оренди та плати за землю. Окрім цього, ми дуже плідно співпрацюємо з організаціями та фондами. Думаю, що у 2017 будемо мати ще більші надходження».

Очікувані результати від будівництва водогону - покращення соціально-побутових умов мешканців, підвищення санітарно-гігієнічного рівня, зниження показників захворюваності

населення, можливість використання сучасної побутової техніки для ведення домашнього господарства та у закладах соціальної інфраструктури.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Одеська область

Річні бюджети ОТГ Одеської області зросли у 7 разів

За 2016 рік надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів ОТГ Одеської області склали 438 млн грн, що більше майже в 7 разів порівняно з надходженнями 2015 року до бюджетів місцевих рад, які увійшли до складу ОТГ.

Надходження власних доходів місцевих бюджетів ОТГ зросли більше ніж у 3 рази (на 145 млн грн) порівняно з 2015 роком (з 64 млн грн до 209 млн грн).

Крім того, ОТГ Одеської області за 2016 рік використали державну субвенцію на формування інфраструктури в обсязі 62 млн 442,38 тис. грн. З державного бюджету було виділено 63,2 млн грн.

Балтська ОТГ освоїла 19 млн 412,68 тис. грн. Біляївська ОТГ використала 3 млн 610,8 тис. грн. Великомихайлівська ОТГ - 10 млн 356,1 тис. грн. Красносільська ОТГ - 9 млн 492,68 тис. грн. Маразліївська ОТГ спрямувала на розвиток інфраструктури 6 млн 850,3 тис. грн з державної субвенції. Новокальчевська ОТГ освоїла 4 млн 180,66 тис. грн. Розквітівська ОТГ - 5 млн 694 тис. грн. Тузлівська ОТГ освоїла 2 млн 845,16 тис. грн.

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

м.Ірпінь, Київська область

В Ірпені запровадили посаду енергоменеджера

Питання енергозбереження набуло особливої актуальності, адже з початку року рахунки за комунальні послуги закладів освіти й медицини оплачує місто. Тому в Ірпінській міськраді з'явилась посада енергоменеджера.

З метою енергозбереження в місті замінено більшість вікон у дитсадках і школах, утеплено будівлю дитячої міської лікарні. Нова дитяча поліклініка та дитсадок "Бджілка" будувались уже із застосуванням сучасних енергоефективних технологій. На вулицях міста почали замінювати ртутні лампи на енергозберігаючі LED-ліхтарі.

Особливу увагу зараз приділяють котельням, яких у регіоні 42. Поки що встановлюють частотні перетворювачі, синхронізують двигуни. Це надасть змогу економити до 60% енергії. В Ірпені шукають також цікаві інвестиційні пропозиції із встановлення котлів на альтернативних видах палива – перероблене сміття, трава, торф.

У планах відділу – створення електронної бази. За її допомогою можна буде переглядати поточні показники лічильників комунальних закладів. Таким чином у місті побачать реальний режим споживання, визначать найбільш енергозатратні будівлі, та зможуть реагувати на аномальні втрати тепла чи електроенергії та працювати над усуненням причин.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

Маківська ОТГ, Хмельницька область

Жителі громади отримують практично весь спектр адміністративних послуг на місці

Жителі Маківської ОТГ з початку 2017 року більше не повинні їхати у районний ЦНАП до м.Думаївці, щоб отримати адміністративні послуги. З січня 2017 року у центрі ОТГ селі Макові запрацювало КП «Бюро нерухомості «Поділля». У підприємстві працюють 3 акредитованих Мін'юстом реєстратори.

Сьогодні жителі Макова та ближніх сіл, що входять в ОТГ, можуть отримати практично всі адміністративні послуги на місці. Сільська рада забезпечує видачу громадянам довідок та

забезпечує надання міграційних послуг. КП «Бюро нерухомості «Поділля»» надає послуги з реєстрації права власності на нерухоме майно, будівлі, земельні ділянки, садові і дачні будинки, а також реєстрації оренди земельних ділянок і будівель та реєстрацію припинення обтяжень. У громаді сподіваються, що за рік Мін'юст передасть у повноваження ОТГ і оформлення спадщини.

ІНФРАСТРУКТУРА

м.Бахмут, Донецька область

Зростання бюджету позитивно впливає на благоустрій та соціальну інфраструктуру території
Надходження до бюджету міста Бахмут за 2016 рік дорівнюють 676 млн. грн. або 107% до затвердженого плану. Власні надходження склали 257 млн. грн., що на 95 млн. більше, ніж у 2015 році. Таке зростання було забезпечене, перш за все, за рахунок зміни розміру відрахувань до міського бюджету ПДФО з 15 до 18%. Крім того, залучено 538,8 млн. грн. капітальних інвестицій.

Завдяки збільшенню надходжень громада має ресурс для вдосконалення та благоустрою міста. У кінці грудня 2016 року був підготовлений та розпочав свою реалізацію проект будівництва сучасного «Прозорого офісу». Також у місті вдалося зберегти безкоштовне харчування для школярів 1-4-х класів і дітей пільгових категорій. Триває термомодернізація навчальних закладів: завершені роботи по утепленню двох шкіл. Всього в місті вже 10 навчальних закладів пройшли термомодернізацію. За рахунок коштів ДФРР та місцевого бюджету придбані дві мобільні амбулаторії з пересувним флюорографом.

У цьому році планується реалізувати понад 50 проектів, спрямованих на поліпшення соціальної інфраструктури.

ОСВІТА

Новоолександрівська ОТГ, Дніпропетровська область

За рік існування об'єднаної громади якість освіти відчутно зростає

Новоолександрівська ОТГ створена 1 квітня 2016 року. Менш ніж за рік, школа у громаді відчула суттєві зміни, що стали можливими після об'єднання. Всього у 2016 році з бюджету громади витрачено 3 млн грн на благоустрій школи.

У школі з'явилося 2 лінгафонні кабінети, що стало останньою сходинкою до отримання школою статусу Спеціалізованої школи з вивчення англійської мови. Також, учні отримали 3 спеціалізовані кабінети хімії, біології, географії.

У вересні 2016 року на території школи відкрили ігровий дитячий майданчик, встановлений за рахунок місцевого бюджету. Тут створено умови для адаптації першокласників та активного відпочинку дітей.

У громаді батьки дуже раді змінам, які допомагають дітям отримувати якісну і сучасну освіту, яка не поступається рівнем початковій та середній освіті у великих містах.

У 2017 році в Новоолександрівській ОТГ заплановано будівництво сучасного дитячого садка на 80 місць.

ЕКОЛОГІЯ

ОТГ Тернопільської області

В громадах Тернопільщини пропонують обирати «еко-шерифів»

Реформа екологічної служби передбачає запровадження в Україні посади екологічного шерифа. Такий намір був раніше озвучений Мінекології. Еко-шерифи мали б обиратися місцевими громадами на сесіях сільських та міських рад.

У кожній громаді повинна бути особа, відповідальна за екологічну безпеку. Визначити таких спеціалістів на місцях запропонував начальник Державної екологічної інспекції у

Тернопільській області Е.Ференц під час щотижневої наради ОДА з керівниками районів та ОТГ 20 лютого.

«У сфері екології на Тернопільщині залишається низка проблемних питань. Серед них і робота очисних споруд, і утилізація твердих побутових відходів, і контроль за лісовим, мисливським та водним господарством, недопущення спалювання листя, продаж рослин, що занесені до Червоної книги. Усі вони потребують не тільки додаткового вивчення, але й професійного підходу. Тому додаткові спеціалісти у районах області, а особливо у громадах – вкрай необхідні», - зазначає Е.Ференц.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

Великокучурівська ОТГ, Чернівецька область

Громада першою в регіоні відкрила ЦНАП

Наприкінці грудня 2016 року у Великокучурівській ОТГ відкрили Центр надання адміністративних послуг. Реєстрація актів цивільного стану, перереєстрація місця проживання, робота по кадастру - ось послуги, які можна отримати вже сьогодні. У планах - відкриття паспортного столу та можливості зареєструвати автомобіль.

ЦНАП відкрили у колишньому приміщенні ради села, тут здійснили ремонт, надбудували другий поверх, облаштували робочі місця. У ЦНАПі працюють 6 співробітників. Вони мають усе необхідне для роботи - місце для архівів та сучасну техніку.

Реконструкцію приміщення та створення ЦНАПу здійснено на умовах співфінансування, залучивши кошти міжнародного проекту GIZ. Загалом на відкриття ЦНАПу витрачено більше 3 млн грн, з них – 1,4 млн грн надано проектом GIZ, більше 1 млн грн виділив Мінрегіон, решту коштів виділено з місцевого бюджету.

Нововідкритий ЦНАП надаватиме послуги 15 тисячам жителів п'яти сіл Великокучурівської громади.

ЖКГ

Летичівська ОТГ, Хмельницька область

Громада оновлює парк комунальної техніки

Летичівська ОТГ об'єднує 45 населених пунктів та майже 20 тисяч жителів. Децентралізація дала громадам повноваження і ресурси, а ще – можливості самостійно вирішувати, куди спрямовати ці ресурси. Для Летичівської громади – це парк комунальної техніки для потреб сфери ЖКГ.

Найперше за рахунок коштів субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ придбано сміттєвоз - 847,8 тис грн. Далі - грейдер, асенізаційну машину, трактор, автопідйомник, екскаватор та іншу техніку загальною вартістю 5 762,5 тис. грн. Всі закупівлі громада здійснює через систему електронних торгів «ProZorro».

Відтепер комунальне підприємство громади зможе виконувати цілу низку робіт власними силами, не орендуючи техніку та без залучення підрядних організацій, а, відтак – економити чималі кошти.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Черкаська та Шахівська ОТГ, Донецька область

У Черкаській та Шахівській громадах відкрили «Центри безпеки громадян»

26 січня у смт. Черкаське та Шахове відбулося урочисте відкриття «Центру безпеки громадян» за участю керівництва області.

До «Центру безпеки громади» входить пожежно-рятувальна команда та представники Національної поліції. Таке компактне розташування оперативних служб дозволить швидко та

ефективно вирішувати питання щодо захисту населення і території громади, значно скоротить фінансові витрати ОТГ на їх утримання.

Центри безпеки - це одна із складових самодостатності громади, що означає не тільки швидку ліквідацію пожежі, а й розчищені дороги.

Робота щодо реформування системи цивільного захисту, окрім Донецької області, триває й у Вінницькій, Дніпропетровській, Львівській, Полтавській та Тернопільській областях, де спільно із обласними ДСНС реалізуються пілотні проекти щодо реформування пожежної охорони в новостворених ОТГ.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Давидівська ОТГ. Львівська область

Громада реалізує громадський бюджет, складає карту ресурсів громади та розробляє іміджеву стратегію для потенційних інвесторів

До складу Давидівської ОТГ окрім Давидова входять ще 11 сіл: Черепин, Виннички, Гончари, Дмитровичі, Кротошин, Пасіки-Зубрицькі, Горішний, Чишки, Бережани, Волиця, Соснівка.

Зараз Давидівська ОТГ укладає карту усіх ресурсів, які є на території громади, для того, щоб розробити іміджеву стратегію розвитку на наступні кілька років. Реалізовуватиме проект ГО «Центр просвітництва та розвитку людини» у партнерстві з Давидівською сільською радою. Старости усіх сіл до кінця березня готують інформацію про усі земельні ресурси, статистичну інформацію про кількість мешканців, сфери їхньої зайнятості, кількість підприємств, культурну та архітектурну спадщину, нерухоме майно, у яке можна інвестувати.

На основі отриманих даних у квітні будуть надруковані інформаційні брошури з картами ресурсів. Сюди також внесуть інформацію про визначних людей ОТГ, творчі колективи і письменників. До липня у Давидові презентують іміджеву стратегію розвитку громади зі списком галузей, які можна розвивати на території і які потенційно можуть зацікавити інвесторів.

Нагадаємо, раніше у селі було прийнято рішення про реалізацію проектів місцевих мешканців за кошт бюджету сільської ради. На громадський бюджет виділяють 200 тис. грн. Усі охочі зможуть подати два типи проектів: великий (до 200 тисяч гривень) та малий (до 100 тисяч гривень). За проекти голосуватимуть самі мешканці ОТГ. Якщо ідея перемає в конкурсі, проект реалізують коштом бюджету громади.

ОСВІТА

Теребовлянська ОТГ. Тернопільська область

Плоди децентралізації: у Теребовлянській ОТГ відкрили п'ятий Центр культури і дозвілля

У березні в селі Лошнів, яке входить в ОТГ, відбулося відкриття сільського Центру культури і дозвілля (КіД). Це стало можливим завдяки залученню коштів державної субвенції на розвиток інфраструктури. На реконструкцію Лошнівського Центру було виділено близько 0,5 млн грн. Таку ж суму виділили з бюджету об'єднаної громади.

Лошнівський Центр культури і дозвілля – це нове бачення розвитку культурного осереддя в умовах реформи децентралізації, комплексний культурний заклад нового типу як для дітей, так і для дорослих.

У Центрі працюватимуть вокальні і хореографічні гуртки, театральна студія, гурток художнього слова, ансамбль сопілкарів та гурток «Лялька і книга», проходитимуть заняття з основ веб-дизайну, кулінарної та рукодільних справ, етикету, спортивні гуртки, заняття для

раннього розвитку дітей, сімейні консультації, фітнес-програми для різних вікових груп, майстер-класи.

Не залишили без уваги сільську бібліотеку. Бібліотека виступає ініціатором проведення літературних вечорів, диспутів, зустрічей з цікавими людьми, навчання комп'ютерної грамоти. Тут відбувається перегляд фільмів та їхнє обговорення.

Це вже п'ятий КіД, який створено на території Теробовлянської ОТГ. Лошнівський КіД обслуговуватиме також сусідні села – Сущин та Остатальці.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Музиківська ОТГ. Херсонська область

Громада вирішила питання з вчасним та якісним медичним обслуговуванням своїх мешканців

Мешканцям Музиківської ОТГ далеко і незручно добиратися до Білозерської районної лікарні. Дорога займає чимало часу, а у складних ситуаціях втрачається дорогоцінний час. А до обласної лікарні відновлювального лікування (колишня лікарня залізничників) люди можуть доїхати за лічені хвилини.

ОТГ звернулася до керівництва обласної лікарні відновлювального лікування для укладання договору з надання медичної допомоги мешканцям населених пунктів, що увійшли до ОТГ (с. Музиківка та с.Східне). Для лікарні співпраця з громадою Музиківки теж вигідна, бо ОТГ самостійно оплачує обслуговування жителів своєї громади.

Наразі ОТГ та обласна лікарня готуються до укладання відповідних договорів на медичне обслуговування. Цей крок стане результативним прикладом співпраці ОТГ та закладів охорони здоров'я для раціонального та ефективного медичного обслуговування мешканців.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Маразліївська ОТГ. Одеська область

В громаді запрацювала муніципальна варта

З 1 квітня при виконкомі Маразліївської сільської ради почне діяти громадське формування з охорони громадського порядку «Маразліївська варта». Члени громадського формування, серед яких є і охоронці бюджетних установ, вже патрулюють установи освіти і соціальної сфери. Також сформована мобільна група, яка разом з дільничним інспектором вже приступила до здійснення регулярних рейдів по території об'єднаної громади. Рейди проходять на спеціально виділеному для цих потреб автомобілі.

Крім того, в минулому році з місцевого бюджету було виділено 190 тис грн на установку охоронної електронної сигналізації на всіх будівлях бюджетної сфери у всіх населених пунктах ОТГ. Таким чином, криміногенна обстановка стабілізувалася у громаді спостерігається тенденція до зниження загального рівня злочинності по селах.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

Голобська ОТГ. Волинська область

Сучасний Центр надання адміністративних послуг відкрито в Голобській ОТГ

Центр надання адміністративних послуг в Голобській ОТГ є одним із перших в Україні, сформованих за моделлю інтегрованого офісу. Загальна площа центру становить 200 м² і містить 7 робочих місць, громадську приймальню, дитячу зону, архівне приміщення, де враховані усі потреби.

Видатки на створення всіх необхідних комфортних умов ЦНАПу становлять 1 015 396 грн., з них - 660 тис. 396 грн. кошти гранту (проект ЄС «Центр надання адміністративних послуг як інноваційний інструмент взаємодії влади та громади»); 355 тис. грн. - кошти співфінансування.

При вході Центру зустрічатиме адміністратор, який розкаже, які послуги надаватимуться, куди та як звернутися. Загалом прийом документів здійснюватимуть 6 кваліфікованих працівників. Послуги будуть надаватися на I поверсі і стануть зручними для кожного мешканця громади, в тому числі, для людей з обмеженими фізичними можливостями. Також є дитяча зона, громадська приймальня, сучасний електронний документообіг, архівне приміщення. На сьогодні центром буде надаватиметься 74 послуги різноманітного характеру, необхідних для населення.

ІНФРАСТРУКТУРА

Вертіївська ОТГ. Чернігівська область

Підсумки першого року роботи у Вертіївській громаді

До складу Вертіївської ОТГ входить 11 населених пунктів із загальною кількістю населення 5082 жителів. За рахунок коштів громади та державних субвенцій за рік вдалося: - зробити капітальний ремонт п'яти доріг протяжністю 7,67 км та поточний ремонт ґрунтових доріг протяжністю 10 км (11 вулиць); впорядкувати вуличне освітлення в с.Мала Кошелівка протяжністю 4 км, с.Бобрик протяжністю - 2 км., с. Вертіївка - протяжністю 4,2 км; відремонтувати сільський клуб у с.Бобрик; замінити котел опалення на енергоефективний в приміщенні школи с.Мала Кошелівка, в якому розмістили також сільську бібліотеку, придбали більярдний та тенісний стіл (в майбутньому в приміщенні відкриють спортивну школу); провести капітальний ремонт дитячого садочку «Колосок» та встановити новий котел; відремонтувати приміщення школи, спортивні зали, встановили нові вікна, зробити ремонт кухні та їдальні школи, встановити новий паркан, ввести в експлуатацію нову блочно-модульну котельню; встановити нові енергоефективні котли в приміщенні пожежної місцевої охорони в с.Мала Кошелівка, с.Вертіївка та будівлі виконавчого комітету громади.

У громаді також відкрили КП «Альянс» Вертіївської сільської ради. Для підприємства придбали трактор, причеп, навантажувач, косарку, дві бензопили, захватний ківш, вилки. Тепер підприємство займається благоустроєм кладовищ, знесенням аварійних дерев, санітарною очисткою території ради, вивезенням сміття, озелененням населених пунктів, наданням транспортних послуг населенню, очисткою доріг від снігу. При Вертіївській сільській раді створено КП «Центр державної реєстрації».

У 2017 році громада продовжить роботи з ремонту садочка та школи, доріг, мережі освітлення, планує придбати автобуси для підвозу школярів та забезпечити виконавчий апарат оргтехнікою та програмним забезпеченням.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Мокрокалігирська ОТГ. Черкаська область

Незабаром відкриється реабілітаційний центр для інвалідів та учасників АТО

Мокрокалігирська сільська ОТГ - у трійці перших створених на Черкащині. Вже понад рік громада живе за новими правилами гри та може похвалитися успішними результатами: це і відремонтовані дороги, і благоустрій територій, ремонт ФАПу, шкіл та інше.

Незабаром у громаді на базі місцевої амбулаторії загальної практики сімейної медицини відкриють Реабілітаційний центр для інвалідів та учасників АТО. Кошти у розмірі понад 300 тис грн на це громада отримала з ДФРРУ. Вже закупили медичне обладнання: електрофорез, інгалятори, а ще - шведські стінки, масажний стіл, бігові доріжки. Нині завершують ремонтні роботи в приміщенні.

У громаді проживають понад півсотні учасників АТО, а ще чимало людей з обмеженими фізичними можливостями. Тож було прийнято рішення відкрити лікувально-оздоровчий центр, щоб люди могли пройти безкоштовну реабілітацію.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Глибоцька ОТГ, Чернівецька область

Глибоцька селищна ОТГ отримала містобудівні повноваження

Глибоцька ОТГ отримала містобудівні повноваження в рамках децентралізації системи держархбудконтролю. Акт приймання-передавання справ підписали Голова ДАБІ О.Кудрявцев та Глибоцький селищний голова Г.Ванзуряк.

Таким чином Глибоцька громада отримала додаткові можливості для контролю будівельної галузі та залучення інвестицій, які сприятимуть розбудові сучасної житлової, громадської і промислової інфраструктури.

Відтепер новоутворений орган держархбудконтролю зможе самостійно здійснювати реєстрацію дозвільних документів, проводити перевірки на об'єктах, штрафувати порушників. На практиці це дасть можливість також більш оперативно реагувати на порушення у сфері будівництва.

ЖКГ

Великомихайлівська ОТГ, Одеська область

У громаді збудували резервуари для води за новою технологією

На території Великомихайлівської селищної ОТГ завершили будівництво нового об'єкту - двох резервуарів по 1000 кубометрів для очищеної питної води. На будівництво об'єкту в середині минулого року Уряд окремою постановою виділив близько 8 млн грн. Резервуари побудовані за новою технологією, без використання бетону, що дозволило істотно заощадити кошти. Тепер нова система водопостачання запрацює на повну силу.

Резервуари встановлені на підвищеній території, а селище знаходиться в долині. Вночі в них накачується вода, очищується і відстоюється, а вдень - самопливом надходить в селище. Така система дозволяє не тільки забезпечити безперебійну подачу питної води, але і не підвищувати тарифи для населення.

До слова, у минулому році за рахунок бюджету громади були капітально відремонтовані і побудовані водогони у Великій Михайлівці, Новоселівці, Гіржевому, Великокомарівці, Василівці, а також відремонтовано дві водонапірні башти. За рік роботи громаді вдалося реалізувати понад 40 інфраструктурних проєктів, а дохідна частина бюджету в 2016 році склала більше 26 млн грн, що у два рази більше у порівнянні з попереднім роком.

ОСВІТА

Клесівська ОТГ, Рівненська область

Підтримка освіти – пріоритет громади

Підтримку та розвиток освітянської галузі у Клесівській ОТГ ставлять на перше місце. Тут проживає чимало багатодітних родин, відтак діти потребують особливої уваги з боку громади. Наприкінці 2016 року громада отримала освітню субвенцію у розмірі майже 3 млн грн. Її розподілили між усіма школами ОТГ.

У невеличкій школі першого ступеню у селі Рудня-Карпилівська навчається усього 33 дитини. Не зважаючи на це, у школі встановили новий твердопаливний котел, придбали два мультимедійних комплекси, оновили наочні матеріали, замінили вікна.

У селі Карпилівка – школа більша, там навчаються учні 1 -11 класів. Минулого року громада віднайшла кошти аби покращити умови навчання для дітей. У класах, спортзалі та актовій залі - встановили нові вікна, поклали нову підлогу та відремонтували приміщення. Відтак вдалося запустити в роботу ціле крило, яке довгий час простоювало порожнім. Сюди ж придбали дидактичні та наочні матеріали, швейні машинки, мікроскопи, мультимедійні комплекси, дошки та ноутбуки. Особлива гордість – приміщення з кабінетами праці. Тут понад 10 років було відсутнє опалення. Наприкінці року у шкільній котельні замінили котли на нові твердопаливні, які працюють на торфобрикетах та дровах.

Такому оновленню шкіл громада радіє, адже допоки не були об'єднаними, такої фінансової підтримки освіти не мали.

ІНФРАСТРУКТУРА

Дунаєвецька ОТГ, Хмельницька область

Громада – господар на своїй землі

Дунаєвецька ОТГ - одна з найбільших в Україні, яка об'єднала 51 населений пункт і налічує майже 40 тисяч мешканців. Її площа понад 650 квадратних кілометрів. Найвіддаленіший від центру населений пункт знаходиться в межах 30 км.

Об'єднавшись, вирішили почати з розв'язання головної проблеми – сміття. Тут створили комунальне підприємство «Благоустрій Дунаєвеччини» та будують лінію з сортування відходів. Також активно ремонтують дороги, адже один із пріоритетів громади – розвиток туризму.

Ще одним стратегічним завданням було налагодження водопостачання в селі, яке перебувало в критичному стані. Громада уклала договір з Київським проектним інститутом та виділила кошти на стратегічне планування по водозабезпеченню ОТГ.

У громаді переконані, що децентралізація дає можливість залучати громаду до прийняття рішень та визначення пріоритетів розвитку.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Білокуракинська ОТГ, Луганська область

Громаду розвивають відповідно до прийнятої Стратегії розвитку

Протягом 2016 року у громаді проведено інвентаризацію усіх ресурсів ОТГ та складено паспорт Білокуракинської ОТГ, побудовано систему цілей і завдань, узгоджено основні положення плану з документами локального характеру.

На підставі проведеної аналітичної роботи та збору проектних ідей, розроблено та розпочалось впровадження Стратегічного плану сталого розвитку Білокуракинської ОТГ до 2026 року. Пріоритетами у діяльності визначено:

1. Розбудова бізнесу та залучення інвестицій;
2. Розвиток інфраструктури та надання якісних послуг;
3. Енергозбереження, оздоровлення та туризм.

У 2017 році особливу увагу вирішили приділити розвитку інфраструктури сіл, які увійшли в об'єднану громаду. Світло, вода і дороги - головне завдання на цей рік. Для реалізації цих проектів будуть залучені кошти держави, громади та міжнародних донорів.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Новоукраїнська ОТГ, Кіровоградська область

Завдяки створенню ОТГ місто збільшило бюджет втричі

У минулому році бюджет Новоукраїнки складав лише 32 млн грн, у поточному році, зі створенням ОТГ, він зріс до 105 млн грн. А це додаткові можливості для розвитку інфраструктури міста та реалізації інших важливих для громади соціальних проектів.

Від моменту створення ОТГ відбулося багато позитивних змін: оновлений спортивний майданчик на центральному стадіоні, відремонтований будинок культури, нові тротуарні доріжки та пам'ятник Шевченку у центрі міста.

ІНФРАСТРУКТУРА

Бобринецька ОТГ, Кіровоградська область

Громада будує сонячну електростанцію потужністю 10 МВт

У Кіровоградській області біля села Дібрівка почали будувати сонячну електростанцію потужністю 10 МВт. СЕС встановлять на земельній ділянці площею 30 га, яка знаходиться на території Бобринецької ОТГ.

Сонячну станцію розташують на непридатній для сільськогосподарського використання землі. Бобринецька міська рада розпочала перемовини з інвесторами щодо будівництва сонячної електростанції у червні минулого року.

«Сонячна енергія цілком безпечна для людей, - наголошують в ОТГ. - Відсутні шкідливі викиди, випромінювання та відходи».

Реалізація «сонячного» проекту дозволить створити 10-20 робочих місць та забезпечить додаткові надходження до місцевого бюджету.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Коропська ОТГ. Чернігівська область

В громаді з'явився спеціаліст із залучення грантів

В Коропській ОТГ з'явився головний спеціаліст відділу муніципальних ініціатив, інвестицій та енергоменеджменту. У сферу його діяльності входить підвищення енергоефективності всіх споруд, підпорядкованих ОТГ в адміністративному центрі та селах, а також проектна робота - написання грантових пропозицій, заяв на співфінансування та участь в різноманітних конкурсах, співпраця з донорами та інвесторами.

Роботу з підвищення енергоефективності будівель в ОТГ планують почати зі зменшення використання енергоносіїв (газу, торфу, вугілля тощо) шляхом утеплення фасадів та теплошляхів, заміни вікон. Окрім сфери енергоефективності фахівець працюватиме і в інших напрямках – культурних, спортивних, освітніх тощо.

Для швидкого зв'язку з жителями громади на офіційному сайті громади спеціаліст із залучення грантів ініціює створення спецрозділу, в якому будуть відображатися реалізовані програми, а також проблемні питання, що потребують вирішення. Свої пропозиції та зауваження зможуть вносити всі мешканці ОТГ.

ОСВІТА

Устилузька ОТГ. Волинська область

Відкрито новий дитячий садок

Дошкільний заклад, що його відновлено у селі Зоря Устилузької ОТГ, розрахований на 25 дітей. Збудований у 80-х роках минулого століття садок пропрацював лише 5 років, а потім стояв пустою. У 2013 році вдалось частково відремонтувати приміщення і відкрити невеличку групу із короткочасним перебуванням.

Повноцінно дитячий заклад, який має назву «Капітошка», запрацював лише, коли Зоря увійшла до складу новоствореної Устилузької об'єднаної територіальної громади. Її голова В.Поліщук повідомив, що на ремонт дитсадка з бюджетів різних рівнів витрачено 2,5 млн грн.

РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Красносільська ОТГ. Одеська область

Красносільська громада отримала нові містобудівні повноваження

Красносільська ОТГ в рамках децентралізації системи державного архітектурно-будівельного контролю взяла на себе нові містобудівні повноваження. Тепер місцева влада буде реєструвати і надавати дозвільні документи на будівництво, а також перевіряти будівельні майданчики і штрафувати порушників.

Нові містобудівні повноваження дозволять розвивати інфраструктуру, виходячи з реальних потреб і балансу інтересів громади. Маючи відповідні повноваження і реальний вплив на

прийняття рішень, громада зможе максимально ефективно контролювати будівництво на своїй території, що стане запорукою надходження нових інвестицій, спрощення та скорочення бюрократичних процедур, пов'язаних з будівництвом.

Розділ 5. СПІВПРАЦЯ З ІНШИМИ ПРОЕКТАМИЗустріч з представниками Українська Гельсінська спілка з прав людини

17 січня 2017 року експерт ПУЛЬС організував та провів зустріч із представником спілки щодо налагодження співпраці із АМУ. Досягнуто домовленостей щодо долучення експертів ПУЛЬС до розробки Місцевого індексу прав людини та до моніторингу місцевої влади з позицій реалізації прав людини.

Зустріч з представниками Товариства Червоного Хреста в Україні

23 січня 2017 року експерт ПУЛЬС організував та провів зустріч із представниками Товариства щодо налагодження співпраці із Асоціацією міст України та органами місцевого самоврядування.

Робоча група з розробки проектом ПРОМІС Стратегії АМУ щодо збалансованого екологічного розвитку.

24 січня експерт ПУЛЬСу взяв участь в засідання робочої групи з розробки проектом ПРОМІС Стратегії АМУ щодо збалансованого екологічного розвитку. На засіданні було презентовано концепцію стратегії, обговорено підхід до підготовки плану реалізації стратегії та індикаторів досягнення стратегії, глосарій, основні стратегічні цілі Стратегії.

Практикум з обговорення фінансування публічних послуг в Україні та зарубіжних країнах

26 січня 2017 року представники (експерти) ПУЛЬСу спільно із експертами з Норвегії, Латвії, та Польщі проекту «Партисипативна демократія та обґрунтована розробка політики у сфері місцевого самоврядування в Україні» (NIBR/KS) за участі представників ОМС, ГО, міністерств та відомств (ЦОВВ) проведено практикум обговорення проблемних питань фінансування гарантованих державою освітніх, медичних та соціальних послуг в Україні та зарубіжних країн, вибраних за результатами кластерного аналізу систем надання соціальних послуг у 31 країні ЄС, Центральної і Східної Європи.

Обговорення з Фондом Східна Європа засад розробки «Індексу прозорості-участі-добросовісності місцевих бюджетів-2017 року»

26 січня 2017 року Директор Центру професійного розвитку та комунікацій АМУ взяла участь у робочій зустрічі Фонду Східна Європа, на якій обговорювалися засади розробки «Індексу прозорості-участі-добросовісності місцевих бюджетів-2017 року» (індекс ПУД). ФСЄ має намір реалізувати цей індекс в рамках проекту «Публічні бюджети від А до Я». Зокрема, обговорювалося питання формування зацікавленості міст брати участь у проекті та долучатися до визначення індексу ПУД.

Зустріч з представниками Дитячий Фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ)

17 лютого 2017 року експерт ПУЛЬС взяв участь у стратегічній зустрічі щодо розробки нової програми діяльності ЮНІСЕФ в Україні на 2018-2022. Експерт презентував напрацювання групи «Соціальне включення та політика на макрорівні».

Проведення Національної конференції «Аутсорсинг для місцевого економічного розвитку» у співпраці з представниками програмою DOBRE та ЛЕВ USAID та проектом ПРОМІС ФКМ

27-28 лютого 2017 року в Києві Асоціація міст України в рамках проекту USAID «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС) провела Національну конференцію з питань місцевого економічного розвитку у співпраці з програмами USAID «Лідерство в економічному врядуванні» ЛЕВ та «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) та проектом «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС), що впроваджується Федерацією канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади. У заході взяло участь близько 200 представників інституцій, діяльність яких спрямована на розвиток територіальних громад – громадських організацій, комунальних установ, інших, представники ЗМІ. Також в рамках Конференції відбувся ярмарок міжнародних проектів «Можливості для розвитку

територіальних громад». Зокрема, представники проектів USAID ПУЛЬС, «Громадяни в дії», ДОБРЕ, "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи-II", Канадського фонду місцевих ініціатив та Міжнародного республіканського інституту розповіли про співпрацю з об'єднаними територіальними громадами, органами місцевого самоврядування, неурядовими та громадськими організаціями, озвучили умови фінансування проектів розвитку та ознайомили учасників з правилами подання заявок на конкурси.

Міжвідомча робочої групи МОН з розробки формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами на 2018 рік

2 березня 2017 року в рамках роботи Міжвідомчої робочої групи МОН з розробки формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами на 2018 рік експертами проекту ПУЛЬС налагоджено співпрацю із фахівцями Інституту освітньої аналітики МОН та експертами шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (SKL International), що діють в сфері децентралізації освіти в Україні. Спільна робота експертів дала змогу надати пропозиції щодо вибору загальної моделі (алгоритму), щодо удосконалення методології (формули) та проведення моделювання (електронний симулятор) для розрахунку розподілу освітньої субвенції. Крім того, представниками обох проектів була вироблена та відстояна спільна позиція щодо необхідності проведення оцінки реальних фінансових потреб освітніх закладів в 2018 році.

Зустріч з представниками NALED та проекту «U-LEAD з Європою» щодо можливості реалізації в Україні системи стратифікування муніципалітетів (Business Friendly Certification)

10 березня 2017 року Експерт ПУЛЬСу взяв участь у нараді спільно представниками NALED (Сербія) та проекту «U-LEAD з Європою розглянуто можливість застосування системи стратифікування муніципалітетів щодо їхньої відповідності міжнародним стандартам прозорості та сприятливого ставлення до бізнесу (Business Friendly Certification). Було запропоновано та обговорено усті АМУ та експертів ПУЛЬСу у впровадження системи сертифікації ОМС.

Зустріч з представниками Міжнародного дитячого фонд «Lumos Foundation»

23 березня 2017 року експерт ПУЛЬС взяв участь у Всеукраїнському семінарі на тему «Забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах реформи системи інституційного догляду та виховання дітей». Організатори – Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба та міжнародний дитячий фонд «Lumos Foundation». Під час дискусії щодо деінституалізації дитячих установ експерт ПУЛЬС зауважив, що реформування інтернатних закладів необхідно здійснювати з урахуванням принципу субсидіарності та необхідності забезпечити громади кадровими, фінансовими та матеріальними ресурсами.

V Форумі місцевого самоврядування (м. Львів)

24-25 березня 2017 року аналітиками та експертами проекту ПУЛЬС, спільно проектом «Партисипативна демократія та обґрунтована розробка політики у сфері місцевого самоврядування в Україні» (NIBR/KS) обговорені та затверджені на V Форумі місцевого самоврядування (м. Львів) під час засідання Секції фінансистів місцевих рад рекомендації щодо удосконалення механізмів фінансування гарантованих державою публічних послуг у освіті, охороні здоров'я та соціальному захисті (підготовані за матеріалами практикуму 26.01.2017 р., м. Київ).

Співпраця з Європейським фондом освіти (ETF)

Експерт ПУЛЬСу долучилась до обговорення Зеленої книги реформування професійної освіти в Україні, розробленої спеціалістом у сфері управління системою освіти і навчання протягом життя ETF Мануелем Гальвіном Аррібасом з колегами. Було проведено ряд офіційних зустрічей. Остаточна редакція документа «Децентралізація професійно-технічної освіти в Україні – поштовх до дій» враховує позиції АМУ, зокрема щодо передачі закладів професійно-технічної освіти до комунальної власності, надання їх засновникам повноважень у питаннях оптимізації мережі та користування майном.

Співпраця з Громадською організацією «WorldSkills Ukraine»

За результатами зустрічі експерта ПУЛЬСу з головою громадської організації «WorldSkills Ukraine» С.Рибаком щодо співпраці у сфері професійної освіти було проведено інформування міст-обласних центрів про підготовку та проведення Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «WorldSkills Ukraine». Це сприятиме поширенню кращих практик підготовки робітничих кадрів у системі професійно-технічної освіти.

Розділ 6. ПЛАН НА НАСТУПНИЙ КВАРТАЛ

ОР 1: Законодавство на підтримку децентралізаційної реформи відображає позицію ОМС

- Розробка законодавства
- Моніторинг законодавства
- Надання консультацій ОМС із застосування законодавства
- Участь у роботі парламентських комітетів
- Проведення засідання МДО «За розвиток місцевого самоврядування»
- Проведення засідань регіональних платформ
- Участь у засіданнях Уряду та урядових комітетів

ОР 2: Ресурси місцевого самоврядування збільшились

- Продовження роботи над ДССН
- Початок програмування Муніципального фіскального реєстру
- Продовження роботи над інструментами ефективності роботи з бюджетом
- Проведення навчань з проектного менеджменту
- Запуск річного циклу навчання з розробки стратегій
- Проведення реплікаційних візитів в рамках програми «Маршрути успіхів»

ОР 3: Спроможність зацікавлених сторін збільшилась

- Проведення регіональних практикумів із застосування законодавства
- Проведення практикумів із розробки законодавства
- Реалізація програми міні-грантів в 27 відібраних громадах IREX
- Створення каналів інформування громадськості і інструментів взаємодії зі ЗМІ
- Створення продуктів для ЗМІ
- Поширення інформаційних меседжів
- Підтримка нового сайту та веб-платформ
- Проведення заходів для регіональних консультантів
- Інфо-пункти реформи в потенційних ОТГ
- Нетворкінг захід для регіональних консультантів
- Збір історій успіху і кращих практик